

AGRICULTURAL
ECONOMICS
RESEARCH
INSTITUTE

Finland

Research reports

LANTBRUKS-
EKONOMISKA
FORSKNINGS-
ANSTALTEN

Undersökningar

EU:n ja Mercosurin välinen maatalouskauppa

Meri Virolainen

TUTKIMUKSIA 238

EU:n ja Mercosurin välinen maatalouskauppa

Meri Virolainen

Summary: Agricultural trade relations between the EU and
the Mercosur

MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS 238

ISBN 951-687-063-5
ISSN 1239-8799

Copyright
Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos
Kirjoittajat

Julkaisija
Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos, PL 3, 00411 Helsinki
<http://www.mttl.fi>

Jakelu ja myynti
Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos, PL 3, 00411 Helsinki
puh. (09) 504 471, telekopio (09) 563 1164
e-mail: teija.johansson-laitio@mttl.fi

Painatus
Vammalan Kirjapaino Oy 1999

Esipuhe

Joulukuussa 1999 Seattlessa Yhdysvalloissa pidetty Maailman kauppajärjestön, WTO:n, ministerikokous epäonnistui uuden kauppakerroksen käynnistämässä, mutta ainakin maatalouden osalta kysymys on vain aikalisästä. Neuvottelut todennäköisesti jatkuvat WTO:ssa Sveitsissä aivan lähikuukausina. Asetelmat ovat selvät. Yhdysvallat ja ns. Cairns-ryhmä (mm. Australia, Kanada ja monet Etelä-Amerikan maat) tähtäävät siihen, että vuoden 2003 tienoilla sovitaan kauppaa rajoittavien esteiden ja maataloustuotantoon vaikuttavien tukien poistamisesta. Kauppaa häiritsevien toimenpiteiden karsiminen mahtuu EU:nkin tavoitteisiin, kunhan säilytetään joustavuus huolehtia maataloudelle asetettavista moninaisista tavoitteista. Joka tapauksessa EU:lla on visainen kierros edessä.

On nähtävissä, että maataloustuotteiden maailmanmarkkinat ovat kasvussa. Perinteisten suurien maataloustuottajien ja -viejien, EU:n, Yhdysvaltojen, Kanadan ja Australian, lisäksi markkinoille on tunkeutumassa uusi ryhmä. Nämä uudet maat koostuvat lähinnä entisen Itä-Euroopan maista, Kiinasta ja parhaiten kehittyneistä kehitysmaista. Viimeiseen kategoriaan voidaan laskea kuuluvaksi mm. Itä- ja Kaakkois-Aasian, Pohjois-Afrikan sekä Latinalaisen Amerikan valtioita. EU:n kannalta näiden maiden maataloustuotanto on kiinnostavaa alhaisten tuotantokustannusten takia ja siksi, että niiden on mahdollista lisätä tuotantoa merkittävästi lähivuosina. Latinalainen Amerikka on näistä alueista kaikkein suurin, ja siellä maataloudelle on myös erityisen suotuisat olosuhteet. Lisäksi nämä maat ovat ymmärtäneet maataloustuotannon taloudellisen hyödyntämisen, ja yrittävät hankkia maatalouden avulla tärkeitä vientituloja. Maataloustuotteiden maailmanmarkkinoihin tulee vaikuttamaan voimakkaasti muun muassa se, että Brasilia ja Argentiina lisäävät maataloustuotantoa ja parantavat tuotteiden laatua.

Käsillä olevassa tutkimuksessa esitellään neljän Latinalaisen Amerikan maan muodostamaa tulliliittoa, Mercosuria. Tutkimus keskittyy maiden maataloustuotantoon ja -kauppaan sekä kauppapolitiikkaan EU:n näkökulmasta. Tutkimus on ajankohtainen siksi, että EU on solmimassa vapaakauppasopimusta Mercosurin kanssa, ja näissä neuvotteluissa maatalous on yksi tärkeimmistä sektoreista.

Tutkimuksen on tehnyt valtiotieteiden maisteri Meri Virolainen, ja sen on ohjannut vanhempi tutkija Jyrki Niemi. Tutkija kiittää lämpimästi tutkija kauppätieteiden maisteri Kent Wilskaa ja tullihallituksen tullisihteeri Pertti Jalavaa avusta tutkimuksen teossa.

Helsingissä joulukuussa 1999

Jouko Sirén
ylivohtaja

Ilkka P. Laurila
tutkimusjohtaja

EU:n ja Mercosurin välinen maatalouskauppa

Meri Virolainen

Agricultural trade relations between the EU and the Mercosur

Abstract. The four Mercosur countries (Brazil, Argentina, Paraguay and Uruguay), which established a customs union in 1991, have formed one of the fastest growing regions in the world. In 1997 the EU started negotiations for a free trade agreement with the four Mercosur countries to remove trade barriers, and to take full advantage of the economic growth potential. However, during the negotiation process, the EU has also expressed concern over the possible import flood of agricultural products to the EU market. The objective of this study is to examine the structure, volume, and future trends in agricultural trade relations between the EU and the Mercosur. The study also attempts to identify the trade barriers and market access mechanisms influencing agricultural trade flows between the two regions.

The study shows that in the 1990s the trade flows between the EU and the Mercosur have increased in absolute terms in both directions. Although the EU is a net exporter of goods and services to the Mercosur, in the field of agriculture, trade shows a considerably deficit. During the time period between 1990 and 1996, agricultural exports from Mercosur to the EU rose from 6.9 billion ECU to 7.7 billion ECU. These exports consist mainly of primary products such as soya, beef, coffee, fruits, sugar, and tobacco. On the EU side, agricultural exports to Mercosur reached 1.1 billion ECU in 1996. The EU exports are concentrated on consumer-ready, high-value food products like dairy products, wheat, and alcoholic beverages.

Although half of the Mercosur agricultural exports to the EU enter the union duty free and the general system of preferences (GSP) significantly lowers the existing tariffs, there still exist high trade barriers for sensitive products like beef, cereals, fruits and sugar, where the EU has no comparable competitive ability. Other obstacles for the Mercosur countries when exporting to the EU are non-trade barriers, such as phytosanitary norms and administrative constraints. On the other hand, the EU also faces considerable difficulties in exporting agricultural products to the Mercosur market, mainly due to administrative mechanisms such as time-consuming and cumbersome licensing and registration procedures.

Index words: the EU, the Mercosur, Free Trade Agreement, Agriculture

Sisällysluettelo

1. Johdanto	7
2. Mercosur?	8
2.1. Mercosurin talous ja tuotantorakenne	9
2.2. Mercosurin ulkosuhteet	13
2.2.1. Mercosur, NAFTA ja FTAA	13
2.2.2. EU, Mercosur ja vapaakauppasopimus	14
3. Maatalous EU:n ja Mercosurin välisessä kauppassa	17
3.1. EU:n maa- ja kalataloustuotteiden tuonti Mercosurista	20
3.2. EU:n maa- ja kalataloustuotteiden vienti Mercosuriin	22
3.3. Maataloustuotteiden rooli Suomen ja Mercosurin välisessä kaupassa	23
4. Mercosur-maiden maataloustuotanto	26
4.1. Brasilia	26
4.1.1. Vientituotteet	28
4.1.2. Tuontituotteet	33
4.2. Argentiina	35
4.2.1. Vientituotteet	35
4.2.2. Tuontituotteet	45
4.3. Paraguay	46
4.4. Uruguay	47
4.5. Chile	48
5. Kauppapolitiikka maataloussektorilla Mercosurissa ja EU:ssa	49
5.1. Mercosurin tulliliiton toiminta	49
5.1.1. Mercosurin rajasuoja maittain	50
5.1.2. EU:n tärkeimpien vientituotteiden tuontikohtelu Mercosurissa	55
5.2. Mercosur EU:n kauppapolitiikan kohteena	59
5.2.1. EU:n rajasuojamekanismit kolmansiin maihin	59
5.2.2. Miten EU:n rajasuojamekanismi kohtelee Mercosur-maiden maataloustuotteita?	62
6. Yhteenveto	68
6.1. EU:n ja Mercosurin maatalouskauppa 1990-luvulla	68
6.2. Mercosur ja lähivuosien muutokset maatalouskaupassa	70
Kirjallisuus	73
Liitteet	75

1. Johdanto

EU:n ja Latinalaisen Amerikan suhteet ovat tiivistyneet 1990-luvulla Latinalaisen Amerikan yhteiskunnallisen muutoksen myötä. Sekä 1970-luku että 1980-luku olivat monissa Latinalaisen Amerikan maassa kaaosmaista aikaa. Poliittinen tilanne oli epävakaa, ja yhteiskunnallisen elämän sekasorto merkitsi myös taloudellisesti epävarmoja aikoja, joka näkyi mm. vähäisinä ulkomaisina sijoituksina. 1980-luvun ja 1990-luvun vaihteessa etenkin Etelä-Amerikassa demokraattiset voimat saivat kuitenkin vallan ja syöksykierteeseen joutuneet taloudet alkoivat vakaantua. Etelä-Amerikassa tulehtuneet suhteet paranivat niin, että Brasilia, Argentiina, Paraguay ja Uruguay perustivat tulliliiton nimeltä Mercosur vuonna 1991 edistämään keskinäistä kauppansa. 1990-luvulla Latinalaisen Amerikan taloudellinen ja yhteiskunnallinen tilanne on vakiintunut siinä määrin, että Latinalaisesta Amerikasta ennustetaan yhtä talouden kasvukeskusta ensi vuosituhanella.

Mercosurin muodostuminen ja Latinalaisen Amerikan taloudellinen kehitys ovat tuoneet alueelle sijoittajia ympäri maailmaa tutkimaan uusia sijoitusmahdollisuuksia. EU on halunnut varmistaa omat kaupalliset etunsa suunnitteleamalla vapaakauppa-alueita Mercosurin kanssa. Tätä hanketta puoltavat monet taloudelliset seikat, mutta EU:lla on myös defensiivisiä pyrkimyksiä näissä neuvotteluissa. Yhdeksi suurimmaksi ongelmaksi vapaakauppa-alueen suunnittelussa on noussut maataloussektori. Mercosur-mailla on erinomaiset ilmastolliset olosuhteet maataloustuotantoon ja suuri potentiaali lisätä tuotantoaan merkittävästi. Maatalouden harjoittamista viime vuosikymmeninä vaikeuttaneet epävakautta yhteiskunnalliset ja taloudelliset olosuhteet ovat väistyneet.

Tämän raportin tavoitteena on selvittää EU:n ja Mercosur-maiden välistä maataloustuotteiden kauppaa ja tutkia sen merkitystä kummallekin osapuolelle. Tavoitteena on myös analysoida, kuinka tehokasta ja kilpailukykyistä Mercosurin tärkeimpien vientituotteiden tuotanto on. Lisäksi tarkastellaan Mercosurin uusia tuotannonaloja, ja käydään lyhyesti läpi millaisia vientimarkkinoita Mercosurissa on eurooppalaisten maataloustuottajien kannalta. Raportissa tarkastellaan myös Mercosurin ja EU:n kauppapoliittisia linjoja maataloussektorilla. Tavoitteena on selvittää, millaisia kaupanesteitä sekä Mercosurissa että EU:ssa käytetään, ja kuinka korkeaksi rajasuoja muodostuu tärkeimpien tuontituotteiden kohdalla.

Raportin toisessa luvussa selvitetään Mercosurin tulliliiton synty ja luodaan lyhyt katsaus Mercosur-maiden taloudelliseen tilanteeseen ja talouden rakenteisiin. Lisäksi luvussa käsitellään Mercosurin ulkosuhteita niin Pohjois-Amerikkaan kuin Euroopan unioniin. EU:ta koskevassa osassa selvitetään EU:n vapaakauppa-alueen neuvottelujen taustaa ja ongelmia. Kolmannessa luvussa perehdytään EU:n ja Mercosurin väliseen maatalouskauppaan ja maatalouden merkitykseen kaupankäynnissä. Raportin neljännessä luvussa käsitellään Mercosur-

maiden maataloustuotantoa yksityiskohtaisesti maittain ja tuotteittain. Luvussa käydään läpi Mercosurin merkityksellisimmät vientituotteet sekä pohditaan lyhyesti nousevia tuotannonaloja. Raportin viidennessä luvussa keskitytään kauppapolitiikkaan ja tutkitaan millaisia kaupan esteitä tariffien lisäksi niin EU:ssa kuin Mercosurissakin sovelletaan. Kuudennessa luvussa on tiivistetty raportin tärkeimmät johtopäätökset. Lisäksi luodaan katsaus Mercosurin maataloustuotantoon ja vientiin vaikuttavista tekijöistä lähivuosina.

2. Mercosur?

Mercosur¹ on neljän Latinalaisen Amerikan maan, Brasilian, Argentiinan, Uruguayn ja Paraguayn muodostama tulliliitto, jonka tarkoitus on edistää näiden maiden keskinäistä kauppaa. Tulliliitto ei ole vielä täysin toiminnassa, mutta siirtymäkauden jälkeen vuonna 2006 näillä mailla on käytössään yhteinen ulkotulli. Vuoteen 2006 mennessä myös kaupan sisäiset tullit poistetaan. Mercosur on ottanut yhdentymiskehitykseensä mallia Euroopasta, ja Mercosurin tavoite onkin yhteismarkkinoiden toteuttaminen pitkällä aikavälillä. Vuonna 1991 perustetun ja Aucionin sopimuksella vahvistetun tulliuunionin avulla Mercosur-maat ovat onnistunut lisäämään keskinäistä kauppansa ripeässä tahdissa. Vuodesta 1990 vuoteen 1996 Mercosurin keskinäinen kauppa kasvoi nelinkertaiseksi. Mercosurin alueella asuu yli 200 miljoonaa ihmistä, ja näiden maiden yhteenlaskettu bruttokansantuote on noin 1 000 miljardia ecua. Mercosuria suuremmat yhteismarkkinat muodostavat vain EU ja Yhdysvallat. Mercosur-maat ovat onnistuneet markkinoimaan tulliliittoaan hyvin ja lisänneet Latinalaisen Amerikan kiinnostavuutta mm. sijoituskohteena muun maailman silmissä (Blomberg 1998).

Vaikka Mercosurin integraatioprosessi on ollut 1990-luvun myötätulessa, 1990-lukua edeltävä integraatiokehitys oli menestyksetöntä. Erilaisia suurempia ja pienempiä hankkeita Latinalaisen Amerikan integraatiojärjestelyksi syntyi 1950-luvulta lähtien, mutta nämä pyrkimykset eivät kuitenkaan tuottaneet tulosta. Yhteistä niille oli lähinnä epärealistiset tavoitteet ja innoituksen tuleminen Euroopasta. Vuonna 1960 perustetun Latinalaisen Amerikan vapaakauppajärjestö LAFTAN² kunnianhimoiset integraatiopyrkimykset kaatuivat pian. LAFTA muutti nimensä LAIA:ksi³, Latinalaisen Amerikan integraatiojärjestöksi, jonka tavoitteena oli yhteismarkkinoiden perustaminen. LAIA ei toimi tällä hetkellä kovin aktiivisesti, mutta se on kuitenkin luonut merkittävän kauppasopimusverkoston alueelle. LAIAN jäseniä ovat Argentiina, Bolivia, Brasilia, Chile,

¹ Mercado Comu´n del Sur (etelän yhteismarkkinat).

² Latin American Free Trade Agreement.

³ Latin American Integration Association.

Ecuador, Kolumbia, Meksiko, Paraguay, Peru, Uruguay ja Venezuela (Blomberg 1998). Argentiinan ja Brasilian yhteistyö alkoi ns. PISE⁴ -sopimuksen solmimisella vuonna 1986. Vuonna 1988 yhteistyö jatkui vapaakauppa-alueen perustamisella ja vuonna 1990 edelleen yhteismarkkinoiden perustamisella. Paraguay ja Uruguay liittyivät mukaan Mercosur-neuvotteluihin mukaan vuonna 1990. Vuonna 1991 Mercosur varsinaisesti perustettiin.⁵

Mercosurin muodostuminen ja Latinalaisen Amerikan talouden vapautuminen ovat luonnollisesti olleet sidoksissa alueen poliittisen kehityksen kanssa. Mercosurin syntymiseen ovat vaikuttaneet myönteisesti ainakin kolme seikkaa. Ensiksikin Latinalaisen Amerikan sotilasdiktatuuriin kaatumisen lämmitti jännittyneitä suhteita, ja demokratisoitumisen myötä suhteet normalisoituivat ja yhteistyö lisääntyi. Toisena merkittävänä tekijänä voidaan pitää Brasilian ja Argentiinan suhteiden lämpenemistä, koska koko Mercosur lähti alkuunsa näiden maiden välisestä yhteistyöstä. Argentiina ja Brasilia kävivät pitkään kamppailua Etelä-Amerikan ”herruudesta”. Niiden välit ovat toisinaan olleet hyvinkin kireät, mutta 1980-luvun taitteessa suhteet alkoivat normalisoitua. Kolmantena seikkana Mercosurin syntymiseen on vaikuttanut Yhdysvaltain roolin muuttuminen Latinalaisessa Amerikassa. Yhdysvallat tuki soti kylmän sodan aikana sotilasdiktatuureja kitkeäkseen kommunismia ja osaltaan esti maiden demokratisoitumista ja luontevaa yhteistyötä. Näiden tekijöiden lisäksi Mercosur-maiden yhteistyötä on helpottanut maiden kulttuurinen samanlaisuus ja nykyään myös liberaali talouspolitiikka (Blomberg 1998).

2.1. Mercosurin talous ja tuotantorakenne

Latinalaisen Amerikan maiden talouksien muutokset ovat olleet ripeitä 1990-luvulla. Tätä vuosikymmentä voidaan pitää eräänlaisena muutoksen vuosikymmenenä, jolloin Mercosurin jäsenmaat ovat saaneet talouden yksityistämisen vauhtiin ja talouden vakaammalle uralle. Ennen 1990-lukua Mercosur-maiden sekä poliittinen että taloudellinen kehitys oli hyvin sekasortoista. 1970- ja 1980-luvulla kaikissa Mercosur-maissa vallitsi enemmän tai vähemmän pysyvästi sotilashallitukset. Etenkin 1980-lukua kutsuttiin ”menetetyksi” vuosikymmeneksi, jolla tarkoitetaan tällä vuosikymmenellä ilmenneitä taloudellisia ongelmia. Vielä 1980-luvulla nämä maat harjoittivat protektionistista talouspolitiikkaa ja niiden taloudet olivat epävakaisia jätti-inflaatioineen. Poliitiikan liberalisoitua 1990-luvun taitteessa myös taloutta yksityistettiin ja vapautettiin asteittain, jolloin myös talouskehitys tasaantui. Talouden uudistukset ovat kantaneet hedelmää ja Mercosur-maiden välinen kauppa on moninkertaistunut muutamassa

⁴ Programa de Integración y cooperación Económica.

⁵ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

Taulukko 2.1. Perustietoja Mercosur-maista.

	Argentiina	Brasilia	Paraguay	Uruguay	Chile	Bolivia
Väestö (milj.)	35,6	159	5,1	3,2	14,6	7,7
Pinta-ala (1000 km ²)	2 776	8 456	406	117	756	1 099
BKT (mrd. USD)	232	529	8	11	57	7,3
BKT henkeä kohden (USD)	6 500	3 238	1 488	3 437	3 957	942
Taloukasvu (%)	7	1,7	0	4,5	5,6	1,8
Inflaatioprosentti	0,5	7,5	7	19,8	6,3	4,7
Työttömyysprosentti	14,9	5,8	8,2	11,9	7,5	4,2
Ulkomainen velka (mrd. USD)	110,2	193	2,2	6,3	28	5,5
Vientitulot vuodessa (mrd. USD)	21	46	0,8	2,1	15,5	1,1
Vaihtotaseen alijäämä (milj. USD)	9 400	3 380	700	320	4 100	553
Ulkoinen velka/ BKT (%)	35	25	22	31,9	36,4	70,8

Lähde: IADB 1999.

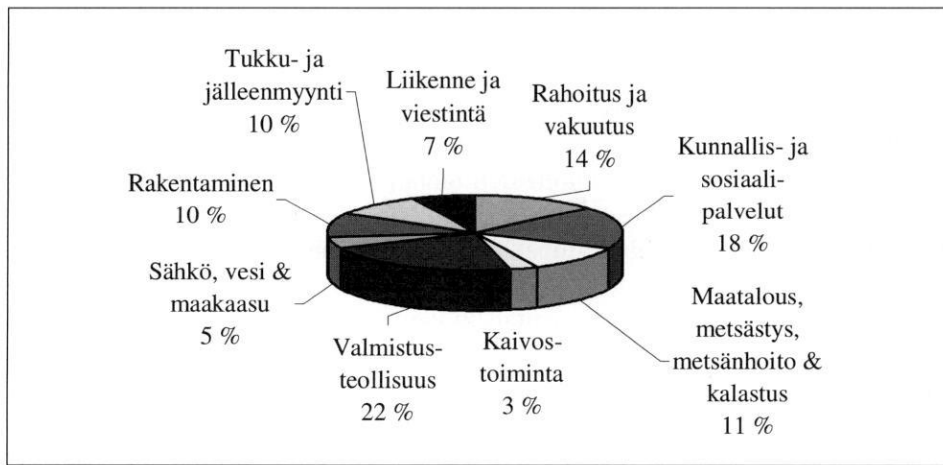
sa vuodessa (Blomberg 1998). Mercosur-maiden taloukasvu on ollut ripeää viime vuosina. Optimistisemmat odottavat sen jatkuvan noin 4 prosentin vauhdilla, joskin pessimistisempiäkin arvioita on esitetty. Myös ulkomaiset investoijat ovat kääntäneet katseensa Latinalaiseen Amerikkaan. Ulkomaiset suorat sijoitukset ovatkin lisääntyneet liki 50 prosentti vuosien 1993 – 1997 välisenä aikana (Brasilian Embassy 1999).

Ongelmiakin on edelleen. 1990-luvun nousun vuosikymmenestä huolimatta Mercosur-mailla on vielä pitkä matka länsimaiseen elintasoon. Mercosur-maiden keskinäiset taloudelliset erot eivät ole erityisen suuria, ja niillä on pitkälti samantyyppiset ongelmat taloudenhoidossa. Ulkomainen velka on suurin ongelma ja työttömyys on paikoin kivunnut länsimaisella tasolla. Inflaatio sen sijaan on saatu suurin piirtein kuriin. Näiden ongelmien lisäksi epävirallisen talouden osuus on useimmiten liian suuri, ja tulonjaon epäonnistuminen näkyy köyhyytenä näissä maissa. Tuloerot ovat itse asiassa kasvaneet viime vuosina, vaikka hyvinvointi periaatteessa on lisääntynyt (Blomberg 1998, Uruguayn Embassy). Taulukossa 2.1 on esitetty Mercosur-maiden keskeisimpiä talouden tunnuslukuja sekä yleisiä tietoja maista. Taloutta koskevissa luvuissa on pientä epävarmuutta, mutta ne ovat kuitenkin yhteismitallisia.⁶ Taulukosta 2.1 nähdään, että henkeä kohden lasketut bruttokansantuotteet eivät nouse Mercosur-maissa kovin suuriksi. EU:ssa vastaavat luvut ovat vähintään kuusinkertaiset. Mercosur-maiden heikosta talouden tilanteesta kertoo myös valtion ulkomainen velka. Mercosur-

⁶ Varsinaisten Mercosur-maiden lisäksi taulukossa on esitetty myös Chilen ja Bolivian luvut. Tämä johtuu siitä, että nämä maat ovat Mercosurin liitännäisjäseniä.

maiden talouden hoitoa on vaikeuttanut viime vuosina kauppatauseiden epätasapaino. Noususuhdanteissa kaupan vilkastuessa tuonti on yleensä kasvanut nopeammin kuin vienti, jolloin on syntynyt kauppatauseen vajuus. Kauppatauseen vajuuden kanssa yhtäaikainen talouden ulkoinen tai sisäinen shokki on antanut Mercosur-maille hyvin vähän liikkumavaraa. Näiden vaikeuksien lisäksi suuri ulkomainen velka vaikeuttaa taloudenpitoa. Kasvava velka ja velkojen korot ovat puolestaan nostaneet vaihtotaseen vajuusta. Taloudet ovat jatkuvasti eräänlaisessa noidankehässä, jonka eräs perusongelma on liian suuri velka.⁷

Vaikka Mercosurilla on taloudellisia vaikeuksia, niillä on myös paljon vahvuuksia. Mercosur-mailla on valtavat luonnonvarat, joiden tehokasta hyödyntämistä ei ole vielä laajassa mittakaavassa aloitettu metsävarojen, vesivarojen kuin mineraalivarojenkaan osalta. Brasiliassa on lisäksi öljy- ja maakaasuvaroja, ja Argentiinalla pitkän merenrantaviivan vuoksi laajat kalavarannot, joiden hyödyntäminen on ollut puolinaista. Mercosurin teollisuustuotanto muodostaa 12,5 % kehitysmaiden teollisesta tuotannosta ja Latinalaisen Amerikan BKT:stä puolet. Merkittäviä tuotannonaloja ovat mm. autoteollisuus, teräksen ja alumiinin tuotanto (Blomberg 1998). Kuviossa 2.1 kuvataan Mercosur-maiden tuotantorakennetta. Maatalous- ja metsäsektorin osuus on melko suuri, mutta kaivos-toiminnan sekä sähkön, veden ja maakaasun osuus on vielä melko vaatimaton laajoista resursseista huolimatta. Mercosur-maiden välillä tuotantorakenteet vaihtelevat jonkin verran. Esimerkiksi Paraguayssa maa- ja metsätalouden osuus on

Kuvio 2.1. Mercosur-maiden tuotantosektoreiden osuus kokonaistuotannosta vuonna 1996 (Blomberg 1998).

⁷ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

Mercosur-maiden keskiarvoa huomattavasti korkeampi. Uruguayssa puolestaan palvelusektori on muita maita kehittyneempi.

Vaikka teollisuustuotanto on kasvanut viime vuosina Mercosur-maissa, niin maataloustuotanto on kuitenkin Mercosur-maiden kansainvälisesti kilpailukykyisin ala. Maailmanlaajuista merkitystä Mercosurin tuotannolla on erityisesti naudanlihan ja soijan tuotannossa. Mercosurissa kasvatetaan 26 % koko maapallon nautakarjasta ja tuotetaan 29 % maailman soijasta (Blomberg 1998). Argentiina, Brasilia ja Uruguay kuuluvat maailman suurimpiin naudanlihan tuottajiin Yhdysvaltojen, Kiinan, Uuden Seelannin, Australian ja Kanadan ohella (ITC 1999). Muita Mercosurissa tuotettavia merkittäviä maataloustuotteita ovat sokeri, hedelmät, kahvi, tupakka ja viljatuotteet. Mercosurin maataloustuotannossa ei ole kuitenkaan niinkään tärkeää kiinnittää huomiota nykyisiin tuotantomääriin, vaan enemmänkin siihen tuotantopotentiaaliin, mikä näillä mailla on. Mercosur-mailla on kehittämisen varaa niin lihantuotannon, viljantuotannon kuin maidontuotannonkin saralla. Tuotantoa voitaisiin tehostaa varsin yksinkertaisilla keinoilla, kuten järjestämällä riittävä kastelu ja lannoitus, vaikka lannoitus onkin lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Lisäksi esimerkiksi Brasiliassa, toisin kuin EU:ssa, Yhdysvalloissa tai Kiinassa, on paljon käyttämätöntä viljelysmaata, jolla voitaisiin harjoittaa maataloutta. Tämän vielä käyttämättömän maan joukossa on runsaasti mm. savannityyppisiä peltoja, jotka soveltuvat erinomaisesti viljan viljelyyn (OECD 1998b).

Mercosur-maiden maataloustuotantoon vapaakauppa-alueen perustaminen on vaikuttanut siten, että jäsenmaiden maatalouspolitiikkaa harmonisoidaan ja koordinoidaan entistä enemmän (Guéneau 1998). Käytännössä tämä on näkynyt mm. erikoistumisena ilmastollisten syiden takia. Esimerkiksi Argentiinassa ja Uruguayssa on erikoistuttu hedelmien (omenat, päärynät), naudanlihan, nahka- ja nahkatuotteiden, maito- ja maitotaloustuotteiden, puuvillan, riisin, maissin, vehnän, kukkien sekä puutarhatuotteiden tuotantoon. Brasiliassa, jossa ilmasto on hieman viileämpää on sen sijaan keskitetty tuottamaan kahvia, sokeria, porsaanlihaa, siipikarjan lihaa, tupakkaa ja soijapapujen jatkojalosteita. Toisaalta on myös joukko tuotteita, joiden tuotannossa ei ole ollut havaittavissa erikoistumista ja joiden tuotantoa voitaisiin vielä huomattavasti tehostaa. Tällaisia tuotteita ovat mm. soijapavut ja maissi. Pääpiirteittäin Mercosur-maiden maataloustuotanto voidaan jakaa seuraavasti. Argentiina tuottaa viljat ja raaka-aineet, joissa Brasilian maataloustuotannon kilpailukyky on heikompi. Kaikki Mercosur-maat ovat kuitenkin omaksuneet komparatiivisen edun logiikan ja erikoistuneet tuotannossaan. Etenkin Uruguay ja Argentiina ovat lisänneet vientiään perinteisillä vientituotteillaan, joiden kysyntä maailmalla on ollut vakaata. Tämän trendin odotetaan jatkuvan myös tulevaisuudessa. Lisäksi kaupan lisääntyminen ja vapautuminen ovat kiihdyttäneet tuotekehittelyä, mm. Brasilian ja Argentiinan välinen tiivis elintarvikekauppa on parantanut Brasilian ruuan jalostusta (OECD 1998).

2.2. Mercosurin ulkosuhteet

Mercosur on aloittanut vireän yhteistyön muiden talousalueiden kanssa. Mercosurin pyrkimyksenä on ollut sisäisten kaupan esteiden poistamisen lisäksi tehostaa kaupankäyntiä myös muiden maiden kanssa. Mercosurilla onkin erilaisia hankkeita kaupan vapauttamiseksi niin EU:n, ASEANin⁸ (Kaakkois-Aasian maiden yhteistyöjärjestö) kuin NAFTA:n kanssa. Nämä kaikki hankkeet ovat alkaneet 1990-luvulla ja yhteistyötä on tiivistetty vuosittain loppua kohden. Kaupan vapauttamishankkeet ovat kuitenkin pitkiä ja mutkikkaita, jonka vuoksi kaupan vapauttamissopimuksia päästään allekirjoittamaan vasta vuoden 2000 jälkeen. Taulukossa 2.2 on vertailtu eri talousalueiden tuotantoa väestöön ja pinta-alaan suhteutettuna. EU ja NAFTA ovat toistaiseksi melko ylivoimaisia tuotannoltaan, ja ASEAN ja Mercosur kilpailevat omassa sarjassaan. ASEANiin verrattuna Mercosur-maiden pinta-ala on huomattavan suuri väestömäärään verrattuna.

2.2.1. Mercosur, NAFTA ja FTAA

NAFTA on Pohjois-Amerikan – Yhdysvaltojen, Kanadan ja Meksikon – muodostama vapaakauppa-alue. NAFTA:n ja Mercosurin yhteistyö on tiivistynyt viime vuosina ja yhteisestä vapaakauppa-alueesta on neuvoteltu vilkkaasti tällä vuosikymmenellä. Etenkin Kanada ja Meksiko ovat olleet aktiivisia vapaakauppaneuvotteluissa, mutta Yhdysvaltojen kanssa yhteistyö ei ole ollut yhtä hedelmällistä. Neuvottelut ovat kuitenkin olleet rohkaisevaa, ja se on luonut toiveita Amerikkojen vapaakauppa-alueen FTAA:n⁹ luomisesta, jossa myös Yhdysvallat olisi mukana (Blomberg 1998).

Taulukko 2.2. Perustietoja maailman suurimmista talousalueista vuodelta 1996.

	BKT milj. USD	Väestö	Pinta-ala km ²
EU	8 421 720	372 467 000	3 242 827
NAFTA	8 093 110	383 127 000	21 292 331
ASEAN	628 460	422 180 000	3 385 514
Mercosur	982 900	198 423 000	11 911 969

Lähde: Åberg 1998.

⁸ Association of Southeast Asian Nations.

⁹ Free Trade Area of the Americas.

FTAA ei ole periaatteessa uusi ajatus, sillä aloite asiasta tehtiin jo vuonna 1990. Tällä hetkellä FTAA:n luominen onkin ollut Amerikkojen taloussuhteiden lähentämisessä tärkein projekti. NAFTA:n ja Mercosurin väliset neuvottelut ovat jääneet toissijaiseksi, eikä FTAA:n syntymiseen uskota NAFTA:n laajenemisen kautta. FTAA:n toteutuminen muodostaisi valtavan vapaakauppa-alueen, joka käsittäisi jokseenkin puolet koko maailmankaupasta. Periaatteessa asia etenee vuonna 1994 Amerikkojen kokouksessa¹⁰ sovitun aikataulun mukaisesti, jolloin vapaakauppa-alue perustettaisiin vuoteen 2005 mennessä. Käytännössä vapaakauppaliiton muodostaminen on kuitenkin hyvin vaikeaa. Erimielisyyksiä on ollut monista käytännön asioista, mm. kaupan vapauttamisen aikataulusta. Mercosur-maat ovat toivoneet hitaampaa tahtia, kun Kanada ja Yhdysvallat ovat ehdottaneet keskitettyjä neuvotteluja. Yhdysvallat on suhtautunut neuvotteluihin osittain skeptisesti, koska se pelkää halvan työvoiman virtaa etelästä (Blomberg 1998).

Pelot ja epäluulot eivät ole yksipuoleisia. Mercosur-maissa on ollut epävarmuutta, millaisen roolin Yhdysvallat uudessa vapaakauppaliitossa ottaa. Etenkin Brasiliassa ”isoveljen” ohjailua pelätään, vaikka siellä periaatteessa suhtaudutaan sopimukseen myönteisesti. Mercosurin asema neuvotteluissa vahvistuisi, mikäli se saisi luotua Etelä-Amerikan vapaakauppa-alueen ennen FTAA:n luomista. Tähän Etelä-Amerikan vapaakauppa-alueeseen kuuluisivat Bolivian ja Chilen lisäksi ns. Andien ryhmä, johon kuuluvat Kolumbia, Ecuador, Peru, Bolivia ja Venezuela.¹¹ Tätä liittoa kutsutaan SAFTA¹²:ksi (Blomberg 1998). Näihin molempiin hankkeisiin liittyy runsaasti epävarmuuksia ja FTAA:n luominen vuonna 2005 on todennäköisesti vasta alku vapaakauppa-alueelle, koska sopimukseen tulee pitkät siirtymäajat.¹³

2.2.2. EU, Mercosur ja vapaakauppasopimus

EU ja Latinalainen Amerikka eivät ole olleet perinteisesti erityisen läheisiä yhteistyöpartnereita. Ainoana poikkeuksena ovat Välimeren maat, joilla on ollut siirtomaita Latinalaisessa Amerikassa. Tietty etäisyys näissä suhteissa näkyy edelleen mm. EU:n kehitysyhteistyöpolitiikassa, jossa ns. AKT-maat, eli Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maat ovat EU:n erityisessä suojelussa, toisin kuin esimerkiksi Latinalainen Amerikka ja Aasia. Myöskään kauppapoliittisesti Latinalainen Amerikka ei ole ollut EU:n ensisijainen kiinnostuksen kohde. Tilanne muuttui kuitenkin 1990-luvulla Mercosurin perustamisen jälkeen, kun NAFTA:n ja Mercosurin tiiviimpien suhteiden pelättiin heikentävän EU:n kil-

¹⁰ The Summit of the Americas.

¹¹ Bolivia kuuluu myös Andien ryhmään, jonka uudistettu nimi on nykyisin Andien yhteisö.

¹² South American Free Trade Area.

¹³ Tutkija kauppätieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

pailukykyä Latinalaisessa Amerikassa. Unionin ja Mercosurin yhteistyön tiivistäminen on tapahtunut vähitellen erilaisten sopimusten avulla. Vuonna 1990 EU ja Mercosur allekirjoittivat sopimuksen taloudellisesta yhteistyöstä bilateraalilla tasolla. Kaksi vuotta myöhemmin vuonna 1992 EU ja Mercosur allekirjoittivat yhteistyösopimuksen, jonka tarkoituksena on vapauttaa alueiden välinen kauppa asteittain, edistää investointeja, kehittää teollisuutta, telekommunikaatiota ja teknologiaa sekä tehdä yhteistyötä integraatiota koskeissa kysymyksissä. Myös poliittinen yhteistyö mainitaan sopimuksessa, jolla pyritään poliittisen dialogin ylläpitämiseen korkealla tasolla (Blomberg 1998).

EU:n ja Mercosurin yhteistyö jatkui vuonna 1995, kun alueiden välinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin. Tämän puitesopimuksen avulla tavoiteltiin syvällistä assosiaatiosopimusta. Kolme vuotta myöhemmin Euroopan komissio laati neuvostolle suosituksen Mercosurin (ja Chilen) ja EU:n alueidenväliseksi sopimukseksi. Komissio suosittelee *alueidenvälisen assosiaatiosopimuksen tekemistä, johon kuuluisivat politiikkaa ja turvallisuuskysymyksiä koskeva kumppanuus, tiiviimpi taloudellinen ja sosiaalinen yhteistyö sekä tavaroiden ja palveluiden vapaakauppa-alueen luominen*. Erityisesti kuitenkin kiirehdytään tavaroiden ja palveluiden vapaakauppa-alueen luomista. EU:n keskeisenä huolena on, että muu maailma ehtii ennen EU:ta hyödyntämään Latinalaisen Amerikan laajat markkinat. Syitä vapaakauppa-alueen luomiseen on useita:

- Eurooppalaisten taloudellisten toimijoiden intressit Mercosurin alueelle
- Mercosur-maiden makrotalouden perusteellinen vapautuminen, jolloin yhteistyön hedelmällisyys on todennäköistä
- Amerikkojen vapaakauppa-alueen suunnittelu, joka saattaa heikentää EU:n asemaa Latinalaisessa Amerikassa
- Neuvotteluprosessi kestää oman aikansa, jolloin aikaa ei ole liikaa tuhlattavaksi.
- Puitesopimuksen menestyksellä soveltaminen on antanut hyvän pohjan neuvotteluille.

Mercosur-maiden nopea talouskasvu ja talouden vapautuminen ovat houkutteleet runsaasti sijoittajia Latinalaiseen Amerikkaan. Euroopan unionin kannalta Mercosur-maissa on tärkeitä strategisia aloja, kuten autonrakennus, petrokemia, energia, televiestintä ja pankki- ja vakuutus, konsultointi ja liikenne. EU:n tavoitteena onkin kaupan täydelliseen vapauttaminen televiestinnän, matkailun, rahoituspalveluiden, liikenteen ja ammatinharjoittajien palveluiden aloilla. Vapaakauppa-alueen odotetaan myös vahvistavan euron käyttöä Latinalaisessa Amerikassa, jossa perinteisesti on käytetty Yhdysvaltain dollaria kansainvälisessä kaupassa. Hyötyjen ohella EU:lla on myös kriittisiä tuotantoaloja, joille vapaakauppasopimus olisi haitallinen. Yksi tällainen sektori on maatalous.

Mercosurin ja EU:n välinen kaupan vapautus on tarkoitus toteuttaa kolmessa vaiheessa. Alueiden välistä kauppaa tutkittiin ja suojelua vaativat tuotteet kar-
toitettiin vuoteen 1997 mennessä.¹⁴ Mikäli kaikki sujuu suunnitelmien mukai-
sesti vuoden 1999 loppuun mennessä aloitetaan neuvottelut yhteisten kantojen
muodostamiseksi. Varsinaiset tariffineuvottelut aloitetaan 1.7.2001¹⁵. Viimeise-
nä tavoitteena on, että vuosina 2003 ja 2004 vapaakauppa-alue toimii pieniä
poikkeuksia lukuun ottamatta. Asteittainen kaupan vapautus on edullista mo-
lemmille osapuolille, jotta Mercosurin pienemmät jäsenvaltiota ehtivät parantaa
kilpailukykyään riittävästi ja EU ehtii sopeuttaa maatalouttaan (Blomberg 1998).
Periaatteessa EU:n ja Mercosurin yhteistyö on hyvässä vauhdissa, mutta käytän-
nössä vapaakauppasopimuksen teko on hyvin vaikea ja pitkä prosessi. EU:n
puolella neuvotteluja vaikeuttaa se, että EU:n sisällä ei ole päästy yhteisymmär-
rykseen vapaakauppasopimuksen luonteesta, vaikka kaikki kannattavatkin sopi-
musta. Suuret maatalousmaat kuten Ranska, Iso-Britannia ja Irlanti vastustavat
laajaa sopimusta. Portugali ja Espanja puolestaan kannattavat laajaa sopimusta
oman läheisen historiansa takia. Suomi on suhtautunut neuvotteluihin myönteis-
esti ja kannattaa vapaakauppaa, vaikka pieniä varauksia sopimukseen onkin.
Näin ollen EU:n rintama sopimuksen valmisteluvaiheessa ei ole ollut kovin
yhtenäinen.¹⁶

Yksi suurimmista ongelmista EU:n ja Mercosurin vapaakauppasopimuksen
neuvotteluprosessissa tulee todennäköisesti olemaan maataloussektori. EU:n maa-
taloustuottajat ovat huolestuneita vapaakauppasopimuksen vaikutuksesta EU:n
elintarvikemarkkinoihin. Tällä hetkellä Mercosurista tulevat elintarvikkeet eivät
muodosta erityisen suurta uhkaa EU:n maataloustuotannolle. Maataloustuottajia
huolestuttaaakin enemmän Mercosur-maiden mahdollisuus lisätä tuotantoa mer-
kittävästi. Mercosurin koko maatalousviennistä yli 50 prosenttia suuntautuu
EU:n alueelle ja se koostuu lähinnä seuraavista tuotteista:

- Öljysiemenet ja eläinten rehut, erityisesti soija ja siitä valmiste-
tut tuotteet (lähes 50 prosenttia Mercosurin koko maatalous-
viennistä)
- Kahvi (noin 15 prosenttia EU:n tuonnista)
- Liha- ja lihavalmistetut (30 prosenttia EU:n tuonnista)
- Tuoreet hedelmät ja niistä valmistetut tuotteet (noin 15 prosent-
tia Mercosurin viennistä)
- Tupakka (20 prosenttia EU:n tuonnista)

¹⁴ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

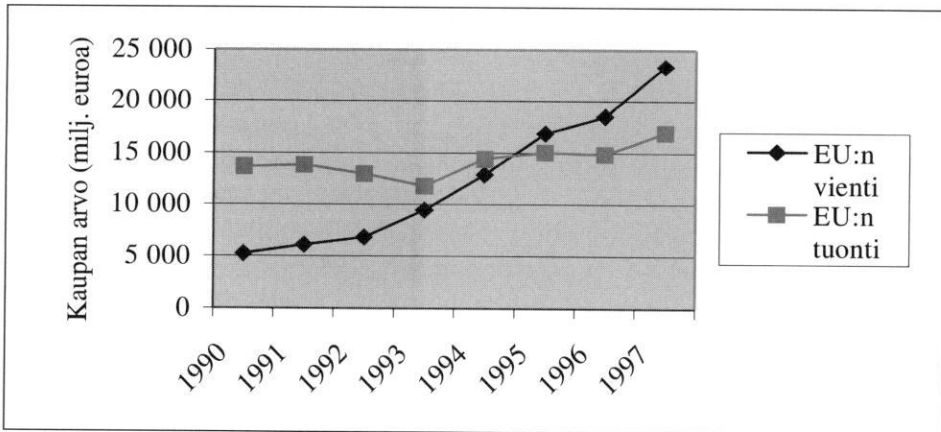
¹⁵ Ulkoasiainsihteeri Pekka Kaihilahden haastattelu puhelimitse 18.8.1999.

¹⁶ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

Tällä hetkellä naudanliha on Mercosurin tärkein vientituote EU:hun. EU:n lihantuonnista Mercosurin osuus on 60 prosenttia, ja siihen sovelletaan yhteistä markkinajärjestelyä. Naudanliha onkin tuote, jossa EU:n kotimainen kilpailukyky arvioidaan kehnoksi. Lisäksi on muitakin arkoja maataloustuotteita, joille vapaakauppasopimus saattaisi olla haitallinen. Näihin arkoihin tuotteisiin luotellaan mm., tietyt viljat, sokeri sekä tietyt tuoreet hedelmät (päärynät, viinirypäleet ja omenat). Komissio on valmistautunut neuvotteluiden aloittamiseksi ja ongelmasektoreiden (maatalouden) yksilöimiseksi, jotta niistä voidaan asianmukaisesti neuvotella.

3. Maatalous EU:n ja Mercosurin välisessä kaupassa

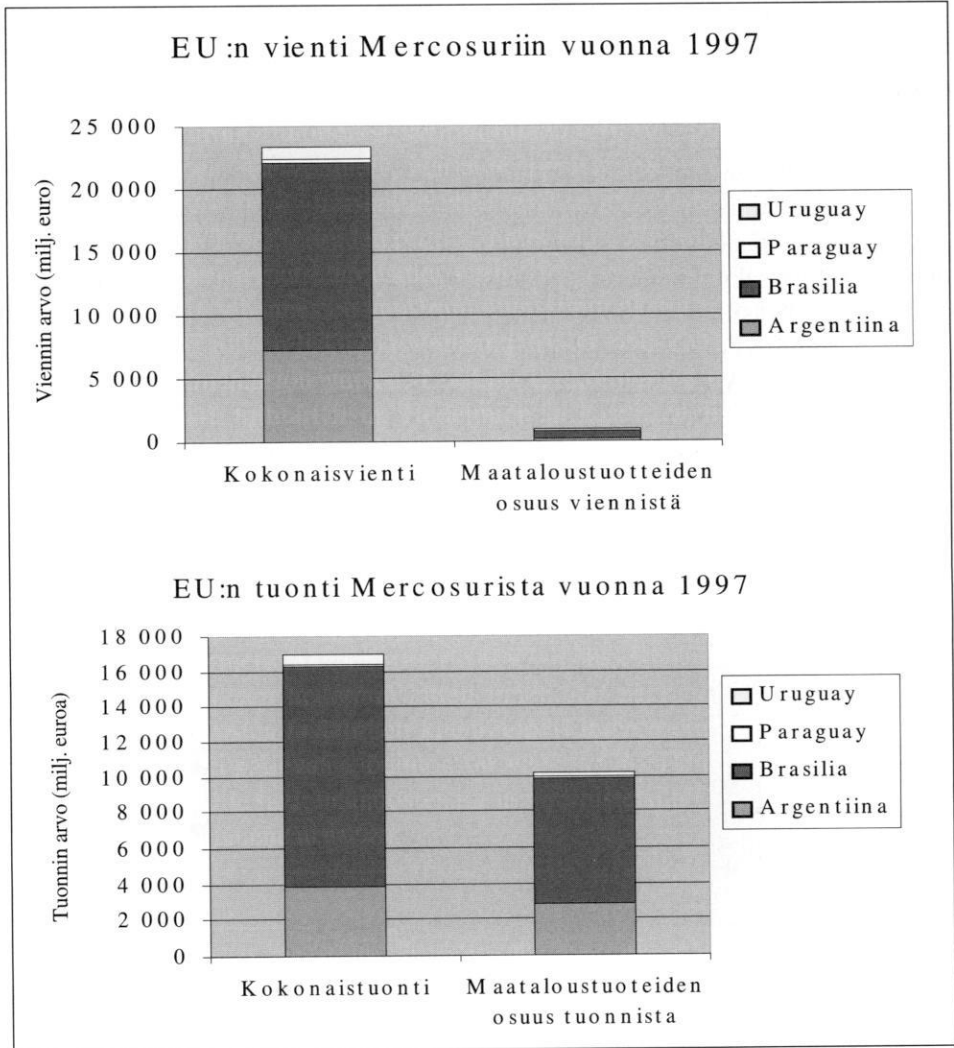
1990-luvun taite on merkittävä käännekohta Mercosur-maiden ulkomaankaupassa. Vuosikymmenen vaihteessa tapahtunut talouspolitiikan liberalisointi on kiihdyttänyt kaupankäyntiä 1990-luvulla. Sekä vienti että tuonti ovat nousseet vajaassa kahdessakymmenessä vuodessa noin kolminkertaisiksi. Esimerkiksi vuonna 1998 Brasilian kokonaisvienti oli noin 51 miljardia dollaria ja tuonti puolestaan noin 63 miljardia dollaria. Vuonna 1980 vastaavat luvut olivat yli puolta pienemmät. Argentiinassa kehitys on ollut jokseenkin samanlaista. Vuonna 1998 vienti oli yli kaksinkertainen vuoteen 1990 verrattuna ja yli kolminkertainen vuoteen 1980 verrattuna (IADB 1999). Kaupankäynti on lisääntynyt myös EU:n kanssa. EU onkin Mercosurin tärkein kauppakumppani ja noin kolmasosa Mercosur-maiden kaupasta käydään EU:n kanssa. Mercosur-maat käyvät kaup-

Kuvio 3.1. EU:n ja Mercosurin välinen kauppa 1990-luvulla (miljoonaa euroa) (Eurostat 1998).

paa EU:n jälkeen toiseksi eniten Yhdysvaltojen kanssa, mutta ero ei ole kovin suurin EU:n hyväksi.

Mercosur-maiden asema EU:n kauppakumppaneina on ollut sitä vastoin merkityksettömämpi. Vain kolme prosenttia EU:n viennistä on suuntautunut Mercosuriin ja tuonti on ollut yhtä vaatimatonta. Mercosur jää EU:n kauppailastoissa niin Yhdysvaltojen, Välimeren maiden, Japanin, ASEANin kuin AKT-maidenkin taakse. Toisaalta EU:n kauppa on kasvanut viime vuosina ripeimmin

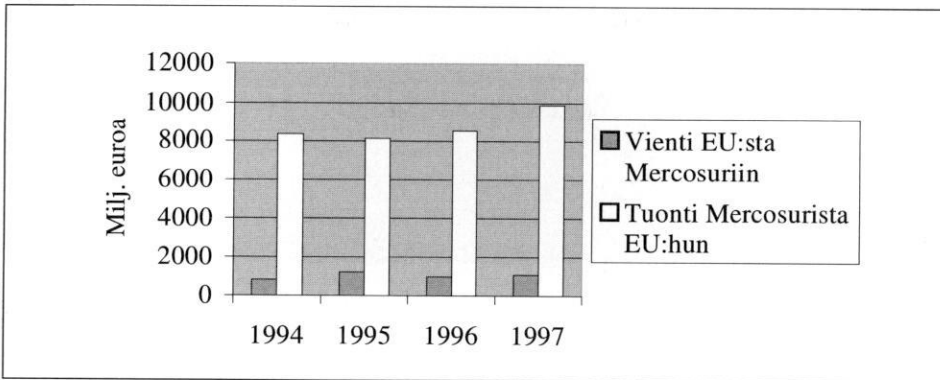

Kuvio 3.2. EU:n ja Mercosurin välinen kauppa 1997 ja maatalouden osuus kaupasta (miljoonaa euroa) (Eurostat 1998).

juuri Mercosurin kanssa (Guéneau 1998). Kuviossa 3.1 on kuvattu kaupan kasvua 1990-luvulla.¹⁷ 1990-luvun puolivälissä kauppa muuttui EU:lle ylijäämäiseksi, kun vienti lisääntyi EU:n laajentumisen myötä. Tuonti Mercosurista on sen sijaan kasvanut vain hiukan.

EU:n käymä kauppa Argentiinan ja Brasilian kanssa on yli kaksinkertaistunut 1990-luvun taitteesta. Etenkin EU:n vienti Argentiinaan on kasvanut jyrkästi heti vuoden 1990 jälkeen. Vuonna 1998 EU:n kokonaisviennin arvo Argentiinaan oli hieman yli 15,5 miljardia dollaria ja vastaavan viennin arvo Brasiliaan oli noin 24,0 miljardia dollaria. Tuonnin arvo Argentiinasta oli vuonna 1998 oli noin 8,1 miljardia dollaria ja Brasiliasta noin 12,7 miljardia dollaria (IADB 1999). Kuviossa 3.2 on kuvattu EU:n kauppaa Mercosur-maiden kanssa vuodelta 1997. Kuvioista nähdään, että Mercosurin ja EU:n välinen kauppa on perustuu erilaisiin vientikoreihin. Mercosur-maiden vientituotteet koostuvat noin 60 – 80 prosenttisesti maataloustuotteista, ja tämä näkyy myös EU:n tuontitilastoissa. Vuonna 1996 EU:hun tulevista maatalous- ja kalataloustuotteista 14,4 prosenttia tuli Mercosurista. Mercosurin maataloustuotteiden vienti on huomattavasti suurempaa kuin EU:n maatalousvienti, mikä on merkinnyt EU:lle jatkuvaa kauppataseen alijäämää tällä sektorilla (Guéneau 1998).

Kuviossa 3.3 on kuvattu EU:n ja Mercosurin välistä maataloustuotteiden kauppaa 1990-luvulta. EU:n vienti on kasvanut jonkin verran parina viime vuotena, kokonaisviennin jäädessä vain noin 1,2 miljardiin euroon. Mercosurin vienti on puolestaan noussut noin 10 miljardin euron arvoiseksi. Brasilia ja Argentiina ovat EU:n tärkeimmät maataloustuotteiden tuojat Mercosurissa

Kuvio 3.3. EU:n ja Mercosurin välinen maataloustuotteiden kauppa 1990-luvulla (milj. euroa) (European Commission 1999).

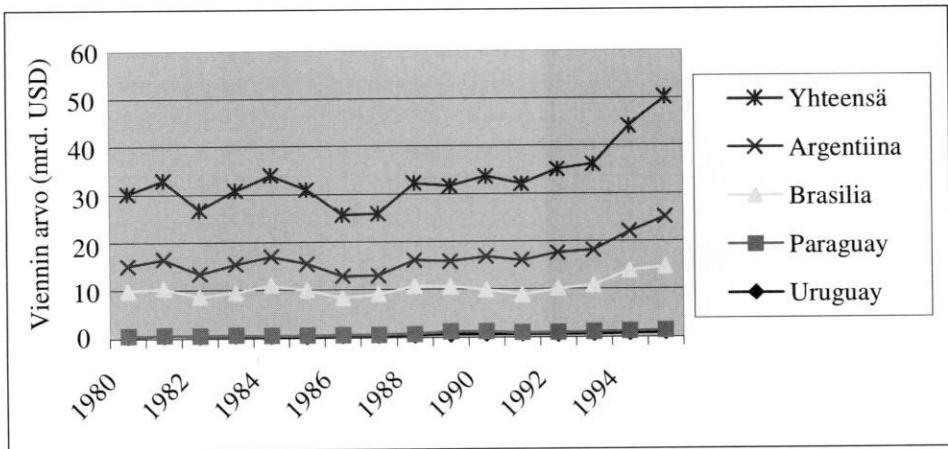
¹⁷ EU:n laajennuttua vuonna 1995 uusiksi EU-maiksi tulivat Suomi, Ruotsi ja Itävalta.

(Guéneau 1998). Maataloustuotteiden osuus Mercosur-maiden viennistä EU:hun vaihtelee maittain. Argentiinan ja Paraguayn vientikorit koostuvat noin 75 prosenttisesti maataloustuotteista, kun Brasilian viennistä maataloustuotteiden osuus on ”vain” 55 prosenttia. Myös Uruguaylla maataloustuotteiden osuus EU:hun suuntautuvasta viennistä on hieman yli puolet (Eurostat 1998).

3.1. EU:n maa- ja kalataloustuotteiden tuonti Mercosurista

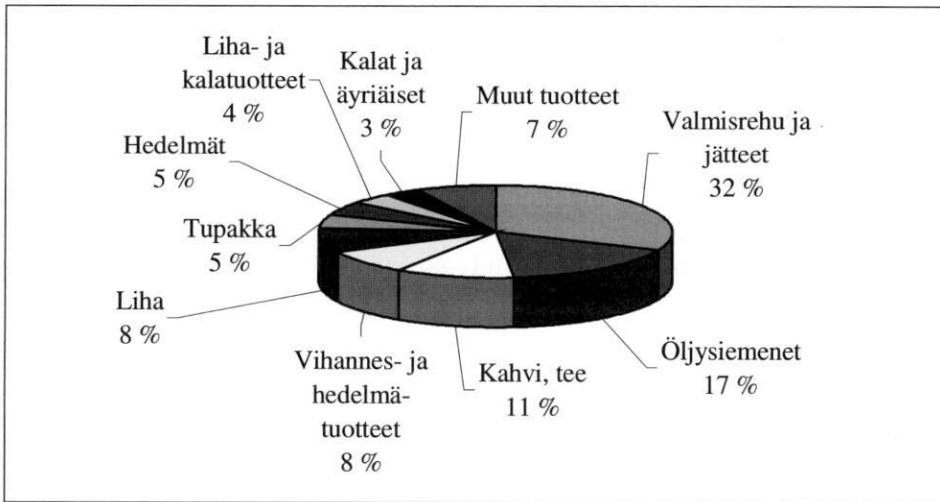
Mercosur-maat ovat perinteisesti keskittyneet ulkomaankaupassaan maataloustuotteiden vientiin. 1990-luvun vaihteen talouspolitiikan muutos on merkinnyt myös maataloustuotteiden viennin nousua. Vuonna 1990 Brasilian, Argentiinan, Paraguayn ja Uruguayn yhteenlaskettu maataloustuotteiden vienti oli arvoltaan hieman yli 30 miljardia dollaria, mutta vuonna 1995 se oli kivunnut liki 50 miljardiin dollariin. Suurin viejämää on Argentiina ja yhtä selvä kakkonen on Brasilia. Paraguayn ja Uruguayn vienti on ollut arvoltaan suuriin piirtein yhtä suurta, mutta selvästi Argentiinaa ja Brasiliaa pienempää.

Mercosurin maataloustuotteiden vienti EU:hun koostuu lähinnä rehuista ja öljysiemenistä. Öljysiemenet (HS 12)¹⁸ sekä valmisrehut ja jätteet (HS 23) koostuvat lähinnä jauhoista, pelleteistä, öljykakuista ja eläinrasvan sulatusjätteistä syntyvistä tuotteista. Nämä edellä mainitut tuotteet muodostivat vuosina 1995 – 96 Mercosurin viennistä EU:hun noin 48 %. Rahallisesti tämän tuonnin arvo oli

Kuvio 3.4. Mercosur-maiden maataloustuotteiden viennin muutokset 1980-luvulta 1990-luvulle (ITC 1999).

¹⁸ HS = Harmonized System on eräs tulliluokitusjärjestelmä, jolla maailmankaupassa liikkuvat tavarat voidaan tarkasti erotella.

Kuvio 3.5. EU:n maataloustuotteiden tuonti Mercosurista vuonna 1996 (Guéneau 1998).

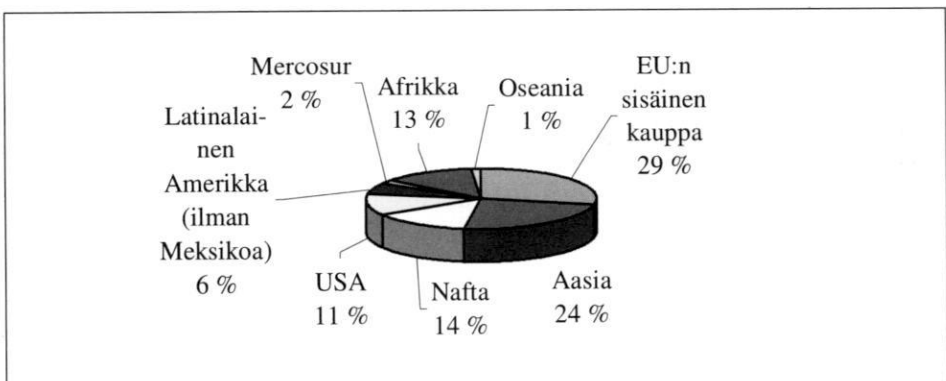
noin 3,76 miljardia ecua. Rehujen jälkeen eniten tuodaan kahvia, joka muodostaa kymmenesosan EU:n tuonnista Mercosurista. Kahvia tuodaan etenkin Brasiliasta, joka on maailman suurin kahvintuottaja. Liha- ja lihatuotteiden (HS 01, 02, 1501, 1502, 1503, 1601 ja 1602) osuus EU:n tuonnista Mercosuriin on noin 12 – 13 %. EU:n lihantuonnista Mercosurin osuus on 30 %. Hedelmien ja kasvien osuudet (HS 08 ja 20) Mercosurin tuonnista on ollut noin 8 %, ja EU:n tuontihedelmien ja -vihannesten markkinoilla sen osuus on ollut vain 5 %. Hedelmistä valmistettuja tuotteita sen sijaan tuodaan huomattavasti enemmän, mikä kertoo teollisuuden ja jalostuksen vahvasta panostuksesta hedelmäteollisuudessa. Etenkin hedelmämeijerit tuotanto on vahvaa, ja tuontimäärissä Mercosurissa tuotetut hedelmämeijerit ohittavat mm. Afrikan, NAFTA:n ja muiden Amerikan valtioiden tuonnin. Muista tärkeistä tuotteista mainittakoon tupakka, jonka osuus tuonnista on noin 15 – 20 % EU:n koko tupakantuonnista (Guéneau 1998).

Jauhojen, sokerin, viljavalmistusten ja juomien tuonti on kasvanut nopeimmin viime vuosina, mutta niiden osuus tuonnista on edelleen melko vähäinen. Kiinnostavaa EU:n tuontikorissa on alkutuotteiden ja alkujalostustuotteiden suuri osuus. Alkutuotteisiin kuuluvat kahvi, öljysiemenet ja hedelmät sekä teollisuuden alkujalosteisiin kuuluvat soijan hienontamiseen liittyvä teollisuus ja liha-teollisuus. Liitteessä 1 on esitetty Mercosur-maiden maatalous- ja kalataloustuotteiden tuontia EU:hun yksityiskohtaisesti maittain ja tuotteittain vuonna 1997. Liitteestä 1 nähdään Brasilian ja Argentiinan ylivoima tuonnin volyymissa. Näiden maiden lähes 7 ja 3 miljardin euron arvoiset tuonnit muodostavat yli 88 % Mercosurista tulevasta tuonnista.

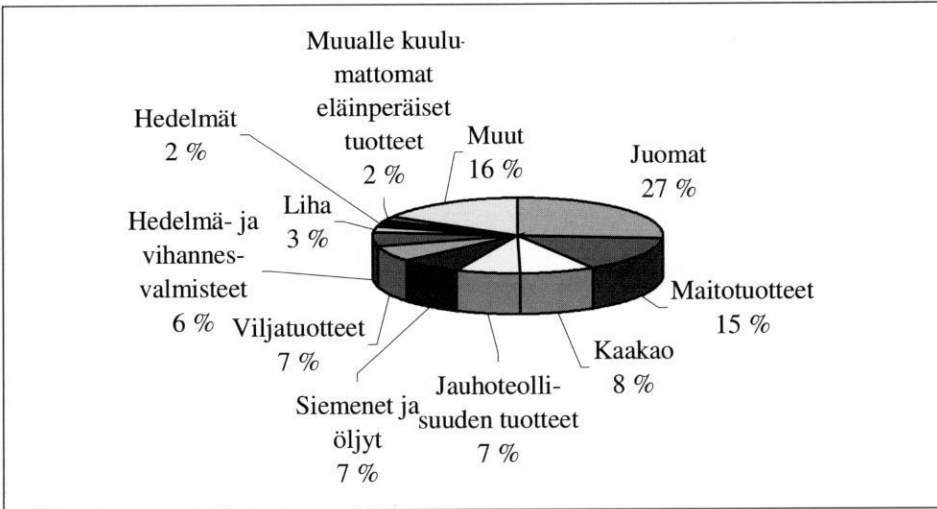
EU ei ole koskaan ollut merkittävä kalataloustuotteiden tuottaja eikä myöskään viejä. Mercosurin ja EU:n välinen kalataloustuotteiden kauppa ei ole erityisen vilkasta ja tälläkin saralla EU:n saldo on alijäämäinen. Vuonna 1996 alijäämää oli EU:lle 272 milj. ecua. EU:n kalastustuotteiden tuonnista Mercosurin osuus vuonna 1996 (Chile ei ole mukana tässä luvussa) oli vain 3,5 %. Vuonna 1996 Argentiina oli EU:n kahdeksanneksi suurin kalataloustuotteiden tuoja. Mercosurista tuodaan EU:hun lähinnä kummeliturskaa, katkarapuja, kalmareita ja sardilleja. Nämä tuotteet muodostavat tuonnista 83 %. Mercosur-maiden vuosittainen kalansaalis jää alle 2 miljoonan tonnin, mutta Chilen vuotuinen tuotos on yli 15 miljoonaa tonnia, liki puolet enemmän kuin esimerkiksi Japanin vastaava tuotos (Guéneau 1998).

3.2. EU:n maa- ja kalataloustuotteiden vienti Mercosuriin

EU:n vientikori Mercosuriin on perinteisesti koostunut teollisuustuotteista ja tuotantohyödykkeistä. Esimerkiksi vuonna 1995 EU:n viennistä 55 % oli laitteistoja, koneita, kemikaaleja ja teollisuustuotteita. EU:n suurimmat viejamaat ovat olleet Saksa, Italia ja Ranska. EU on onnistunut viime vuosina lisäämään vientiään ja monipuolistamaan vientitavaroittensa skaalaa. Maataloustuotteiden osuus viennistä on jäänyt muutamaa prosenttiin, vaikka se onkin lisääntynyt hieman viime vuosina. EU:n viennin lisäys on perustunut suurelta osin Mercosurin yksipuoliseen kaupan esteiden poistamiseen. Mercosurin ulkotulli on keskimäärin 10 – 20 %, ja se koskee liki 90 % koko tuonnista (Guéneau 1998). EU:n maatalous- ja elintarviketuotteiden vientiä on kuvattu tarkemmin kuviossa 3.6, josta nähdään, että vain 2,4 % EU:n maataloustuotteiden viennistä suuntautui vuonna 1996 Mercosur-maihin.

Kuvio 3.6. EU:n maatalous- ja elintarvikkeiden viennin kohdemaat vuonna 1996 (Guéneau 1998).

Kuvio 3.7. EU:n maataloustuotteiden vienti Mercosuriin vuonna 1996 (Guéneau 1998).

EU:n maataloustuotteiden vienti Mercosuriin on piristynyt muun kaupan ohella 1990-luvun alussa. EU:n tärkeimmät vientituotteet Mercosuriin ovat olleet juomat (lähinnä alkoholijuomat) ja maitotuotteet. Vuonna 1997 nämä tuotteet muodostivat 38 prosenttia kokonaisviennistä, noin 443 miljoonaa ecua 1,2 miljardin ecun arvoisesta maatalouden kokonaisviennistä Mercosuriin (Guéneau 1998). Muiden tuotteiden, mm. kaakaon, viljatuotteiden, lihan, hedelmä- ja vihannesvalmisteiden sekä hedelmien vienti on merkitykseltään huomattavasti vähäisempää. Kuviossa 3.7 on esitetty tarkemmin tuoteryhmittäin EU:n vientiä Mercosuriin. Lisäksi liitteessä 2 on yksityiskohtaisesti merkitty EU:n tuotekohdainen vienti kuhunkin Mercosur-maahan ja tämän viennin arvo vuonna 1997. Vientitilastosta nähdään, että maitotuotteiden ja juomien lisäksi myös eläin- ja kasvisrasvoja viedään jonkin verran samoin kuin myllyteollisuuden tuotteita. EU:n tärkein vientimaa Mercosurissa on Brasilia, jonka osuus viennistä on noin 55 prosenttia. Seuraavaksi todennäköisemmin EU:n maataloustuotteet päätyvät Argentiinaan. Chilen, Paraguayn ja Uruguayn merkitys kaupassa on huomattavasti pienempi.

3.3. Maataloustuotteiden rooli Suomen ja Mercosurin välisessä kaupassa

Suomen ja Mercosur-maiden välinen kauppa on ollut vähäistä viime vuosina. Suomen kokonaiskaupasta Mercosur-maat muodostavat vain reilun prosentin. Viime vuosina kauppa on ollut kuitenkin vilkastumassa etenkin Brasilian, Chi-

Taulukko 3.1 Suomen ja Mercosurin välinen kauppa 1990-luvulla (milj. mk).

	1995	1996	1997	1998	Osuus (%) Suomen tuonnista/viennistä vuonna 1998
<i>Argentiina</i>					
Tuonti (milj. mk)	167	114	143	361	0,2
Vienti	460	413	546	761	0,3
<i>Brasilia</i>					
Tuonti	528	582	819	959	0,6
Vienti	830	843	1 183	1 636	0,7
<i>Paraguay</i>					
Tuonti	5	2	3	2	
Vienti	3	6	2	6	
<i>Uruguay</i>					
Tuonti	38	25	50	39	
Vienti	23	28	31	54	
<i>Chile</i>					
Tuonti	321	495	645	372	0,2
Vienti	349	473	619	529	0,2

Lähde: Tullihallitus 1998.

len ja Argentiinan kanssa, jotka ovat Suomen suurimmat kauppakumppanit Mercosurissa. Merkittävin kauppakumppani on edelleen Brasilia. Muiden EU-maiden tavoin Suomeen tuodaan enimmäkseen maataloustuotteita. Elintarvikkeiden vienti Suomesta Mercosur-maihin on hyvin marginaalista keskittyen lähinnä maitotuotteisiin ja maltaisiin. Suurimman osan viennistä muodostavat koneet, laitteet, kemialliset tuotteet ja paperi. Kauppa Mercosur-maiden kanssa on keskimäärin ylijäämäistä, ainoastaan Chilestä ja Uruguaysta tuonti on ollut hieman Suomen vientiä suurempaa.

Elintarvikkeiden osuus Brasilian viennistä Suomeen on ollut hieman yli 50 prosenttia. Tämän tuonnin arvo oli hieman yli puoli miljardia markkaa vuonna 1997. Merkittävin tuontituote on kahvi, jota tuodaan yli 300 miljoonan markan arvosta vuosittain. Brasilia onkin suurin yksittäinen kahvintuoja Suomeen ja sen markkinaosuus on hieman yli viidennes Suomen kahvimarkkinoilla. Hedelmä- ja kasvismehuja tuodaan yli 100 miljoonan markan arvosta, ja raakasokerinkin tuonnin arvo on noin 30 miljoonaa markkaa. Sokerin tuojana Brasilialla on yli kymmenen prosentin markkinaosuus, mutta hedelmämehuissa osuus on liki puolet. Sen sijaan esimerkiksi naudanlihaa Suomeen tuodaan Brasiliasta vain noin 6 miljoonan markan arvosta, joka on alle viisi prosenttia Suomen koko naudanlihan tuonnista.

Taulukko 3.2. Tuonti Brasiliasta Suomeen vuonna 1997 ja elintarvikkeiden, juomien ja tupakan osuus tästä tuonnista (milj. mk).

Tuonti Brasiliasta Suomeen tuoteryhmittäin vuonna 1997 (milj. mk)	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan tuonti Brasiliasta Suomeen 1997 (milj. mk)		
	Tuonti	Tuonti	
Elintarvikkeet	494	Naudanliha	6
Juomat ja tupakka	26	Kala	0,1
Raaka-aineet, polttoaineet	138	Hedelmät, pähkinät	5
Kemialliset aineet	7	Hedelmä- ja kasvimehut	111
Valmistetut tavarat valm.aineen mukaan	68	Raakasokeri	28
Koneet, laitteet	77	Kahvi	334
Muut	11	Rehuaineet	10
		Alkoholijuomat	3
		Tupakka	23
		Soijapavut	29
Yhteensä	821	Yhteensä	549,1

Lähde: Tullihallitus 1998.

Maataloustuotteiden osuus Argentiinan tuonnista Suomeen vuonna 1997 oli noin neljännes. Argentiinan elintarvikkeiden noin 30 miljoonan markan kokonaistuonnista suurimman osan muodostavat hedelmät ja pähkinät, joiden arvo on noin 20 miljoonaa markkaa. Toisin kuin muissa EU-maihin, naudanlihan

Taulukko 3.3. Tuonti Argentiinasta Suomeen vuonna 1997 ja elintarvikkeiden, juomien ja tupakan osuus tästä tuonnista.

Tuonti Argentiinasta Suomeen tuoteryhmittäin vuonna 1997 (milj. mk)	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan tuonti Argentiinasta 1997 (milj. mk)		
	Tuonti	Tuonti	
Elintarvikkeet ja elävät eläimet	32	Naudanliha	0,4
Juomat ja tupakka	5	Hedelmät, pähkinät	24
Raaka-aineet, pl. Polttoaineet	93	Hunaja	0,6
Kemialliset aineet ja tuotteet	6	Rehuaineet	7
Koneet, laitteet	0,4	Viinit	4
Muut	7	Tupakka	0,6
Yhteensä	143,4	Yhteensä	36,6

Lähde: Tullihallitus 1998.

tuonti Suomeen on hyvin vähäistä. Vuonna 1997 argentiinalaisen naudanlihan tuonnin arvo Suomeen oli alle puoli miljoonaa markkaa. Samana vuonna Suomeen tuotiin kokonaisuudessaan naudanlihaa 136,6 miljoonan markan edestä. Eniten lihaa tuotiin Ruotsista ja Tanskasta, jotka muodostivat yli 60 prosenttia tuonnista.

Chilestä tuodaan hyvin vähän elintarvikkeita Suomeen. Elintarvikkeiden tuonnista suurimman osan muodostavat hedelmät, joiden tuonnin arvon on likimain sama kuin viinien tuonnin arvo, noin 30 miljoonaa markkaa. Suomen ja Uruguay'n välinen kauppa on myös hyvin vaatimatonta. Vuonna 1997 Uruguayn tuonnin arvo oli 50 miljoonaa markkaa, jossa elintarvikkeiden osuus oli alle 10 miljoonaa markkaa. Uruguayn elintarvikkeiden tuonnista suurimman osan muodostavat hedelmät, pähkinät ja naudanliha.

4. Mercosur-maiden maataloustuotanto

Seuraavaksi syvennyttään Mercosurin maataloustuotantoon tarkemmin. Tässä kuvauksessa kiinnitetään huomiota kolmeen seikkaan. Ensiksikin Argentiinan ja Brasilian roolia tässä esityksessä on korostettu, koska ne ovat alueensa suurimmat tuottajat ja viejät, ja myös EU:n kannalta tärkeimmät kauppakumppanit. Toiseksi tuotteiden käsittelyssä painopiste on niissä tuotteissa, joita tuodaan runsaasti Euroopan unioniin. Kolmanneksi tässä on huomioitu myös niitä tuotannonaloja, joiden tuotanto on suurta, mutta vienti vaatimatonta EU:n alueelle.

4.1. Brasilia

Brasilia on Mercosurin suurin kansantalous. Maa- ja metsätalous sekä kalastus muodostavat 13 prosenttia maan bruttokansantuotteesta, ja näissä elinkeinoissa työskentelee 27 prosenttia väestöstä. Brasilian omavaraisuusaste maataloustuotteissa on hyvin korkea, sillä ainoastaan vehnää tuodaan suuremmassa mittakaavassa (Guéneau 1998). Erinomaisista olosuhteista huolimatta Brasiliassa ei ole perinteisesti juurikaan panostettu maataloussektoriin, sillä viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana valtiolta keskittyi teollistamiseen ja maatalous jätettiin vähemmälle huomiolle. Vasta aivan viime vuosina Brasilia on tehnyt suunnanmuutoksen maataloustuotantonsa suhteen ja ymmärtänyt sen merkityksen talouden selkärankana.¹⁹

¹⁹ Ulkomaankauppaliiton Brasilian kaupallisen neuvoksen Taavi Siukon haastattelu sähköpostitse 8.9.1999.

Brasilian maatalousmarkkinat ja maataloustuotanto joutunevat muutosten eteen lähivuosina useammastakin syystä. Ensiksikin brasilialaisten keskimääräinen elintaso on edelleen melko alhainen, mutta lähitulevaisuudessa etenkin matalapalkkaisten ihmisten ostovoiman odotetaan kasvavan, mikä taas merkitsee kotimaisten elintarvikkeiden kulutuksen nousua. Toinen kiinnostava seikka Brasilian maataloustuotannossa on tuotantokapasiteetin alhainen käyttöaste. Brasiliassa on suuria maa-alueita ja laitumia, joiden tuottavuutta voitaisiin lisätä merkittävästi kestäväen kehityksen rajoissa. Myös uusia maa-alueita voitaisiin ottaa käyttöön, kuten Amazonilla ja Cerradoksella on jo tehty, jossa maataloustuotanto on kehittynyt huomattavasti. Kolmanneksi Brasilian kansainvälisen kilpailukyvyyn maataloustuotannossa odotetaan kehittyvän edelleen myönteiseen suuntaan. Edelliset tekijät ovat myötävaikuttaneet siihen, että suuret monikansalliset yhtiöt ovat investoineet mittavasti Brasilian maataloustuotantoon. Brasilian elintarviketeollisuuden kasvun odotetaan jatkuvan 3 – 4 prosentin vauhdilla lähivuosina (EU Market Access Database 1999).

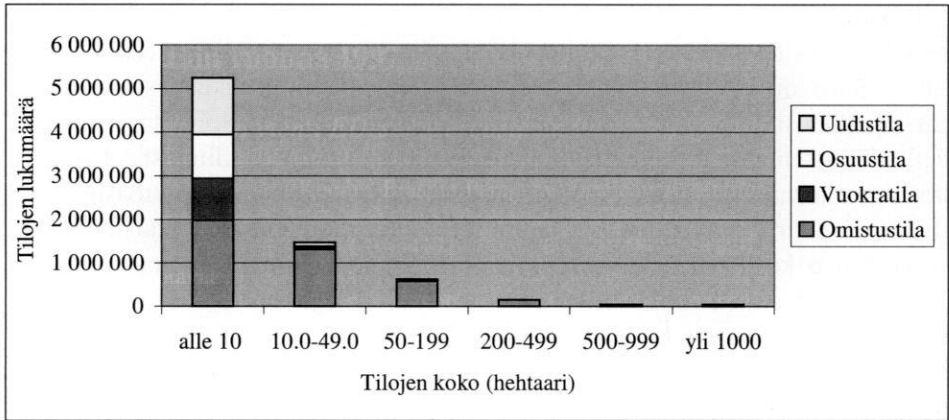
Myönteisistä tulevaisuudennäkymistä huolimatta Brasiliassa on myös ongelmia maatalouspolitiikassa. Maanomistusolot ovat vaihtelevat ja maatalousväestön koulutus- ja tuloerot ovat vaikuttaneet siihen, että satotasot vaihtelevat tiloittain (FAO 1997b). Brasilian maatalouspolitiikan hoito on myös kankeaa, joka perustuu kahteen suureen järjestelmään. Vähimmäishintajärjestelmän avulla viljelijät myyvät tuotteensa valtiolle kiinteään vähimmäishintaan ja liittohallituksen lainaohjelman avulla viljelijät saavat luottoa sadon varastointia varten. Nämä vanhanaikaiset järjestelmät ovat velkaannuttaneet alan pahasti ja sopeutuminen vapaaseen markkinatalouteen on ollut vaivalloista (Guéneau 1998).

Brasilian maataloustuotannossa pienillä tiloilla on suuri merkitys. Suurin osa maatiloista on vain alle 10 hehtaarin tiloja (kuvio 4.1). Toisaalta on muistettava, että vientiin lähtevä tuotanto tulee yli 50 hehtaarin tiloilta, lukuun ottamatta vihannes- ja hedelmätuotantotiloja.²⁰ Maatilat jakautuvat omistussuhteen mukaan siten, että suurin osa tiloista on omistustiloja, joita on yhteensä yli neljä miljoonaa kappaletta. Seuraavaksi tulevat uudistilat, joita on noin 1,4 miljoonaa.²¹ Vähiten Brasiliassa on vuokratiloja ja osuustiloja, joita kumpiakin noin hieman yli miljoona kappaletta. Kaikissa kokoluokissa omistustiloja on eniten ja etenkin suuret yli 500 ja yli 1 000 hehtaarin tilat ovat enimmäkseen omistustiloja. Ylivoimaisesti suurin osa vuokratiloista, osuustiloista ja uudistiloista ovat alle 10 hehtaarin tiloja (IBGE 1999). Ulkomaista omistusta brasilialaisista maatiloista on rajoitettu siten, että yli 30 % kunnan pinta-alasta ei saa olla ulkolaisilla tai yhdellä kansallisuudella. Pääsääntöisesti tilat ovatkin kotimaisessa omistuksessa, mutta poikkeuksia on suurien tilojen joukossa.²²

²⁰ Kts. edellinen viite.

²¹ Uudistiloilla tarkoitetaan valloitetuja maita, ja ne ovat periaatteessa omistustiloja.

²² Ulkomaankauppaliiton Brasilian kaupallisen neuvoksen Taavi Siukon haastattelu sähköpostitse 8.9.1999.

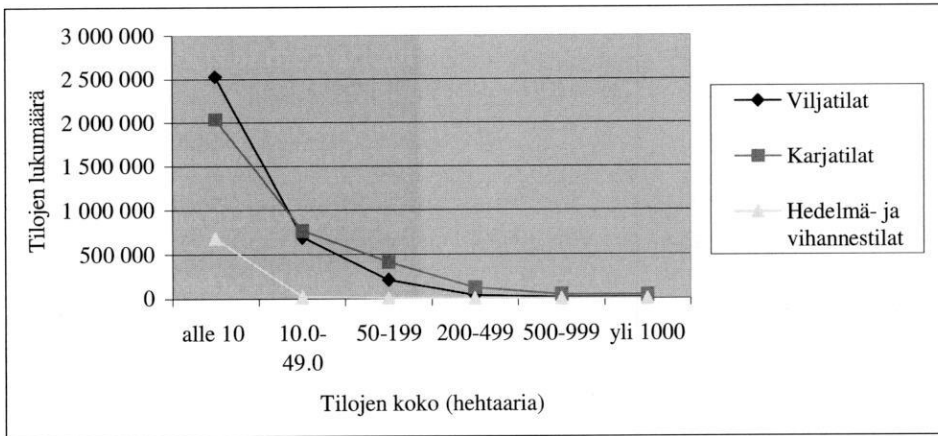

Kuvio 4.1. Brasilian maatilojen kokovertailu, sekä uudistilojen, osuustilojen, vuokratilojen ja omistustilojen vertailu vuodelta 1996 (IBGE 1999).

Kuviossa 4.2 on vertailtu eri tuotantosuuntien tilojen kokoja. Alle kymmenen hehtaarin tiloja on eniten niin viljatiloiista, karjatiloiista sekä hedelmä- ja vihannestiloista. Etenkin hedelmä- ja vihannestilat ovat luonnollisesti suurimaksi osaksi alle kymmenen hehtaarin tiloja, joita oli vuonna 1996 yli 97 prosenttia tiloista. Suuria karjatiloja ja viljatiloja on sen sijaan enemmän. Etenkin hyvin suuria karjatiloja on suhteellisen paljon viljatiloihin verrattuna. Esimerkiksi 500 – 999 hehtaarin kokoisia karjatiloja on yli 45 000 kappaletta ja yli 1 000 hehtaarin tilojakin lähes 40 000 kappaletta. Kaikkiaan Brasiliassa oli vuonna 1996 noin 7,6 miljoonaa maatilaa.

4.1.1. Vientituotteet

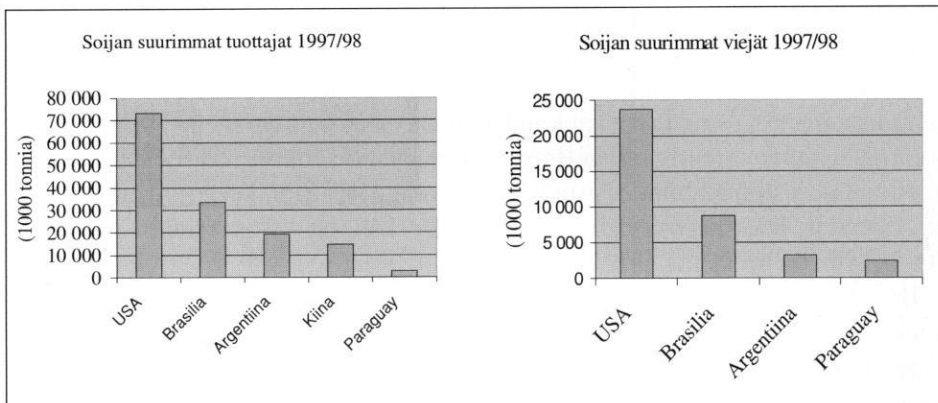
Maataloustuotteiden osuus Brasilian kokonaisviennistä on noin 34 %. Tärkeimmät vientituotteet ovat kahvi, sokeri, soijatuotteet, appelsiini, kaakao, naudanliha ja tupakka. EU:hun maataloustuotteista viedään etenkin soijaa, appelsiineja, sitruunoita ja täysmehutiivistettä. Naudanlihan, kahvin ja sokerin vienti sen sijaan on vähäisempää. Brasilian ja koko Mercosurin tärkein vientituote EU:hun ovat eläinten rehut, jotka muodostuvat melkein kokonaisuudessaan soijatuotteista (Guéneau 1998). Mercosur-maat tuottavat noin 25 – 30 prosenttia koko maailman soijantuotannosta. Suurin osa tuotannosta kulutetaan kotimaassa, mm. siipikarjan, nautojen ja sikojen rehuna. Runsaan tuotannon vuoksi rehuja riittää kuitenkin vientiin asti. Brasilia on Mercosur-maiden suurin yksittäinen soijan tuottaja noin 26 miljoonan tonnin vuosituotoksellaan (OECD 1998) ja maailman toiseksi suurin soijatuotteiden (pavut, öljyt ja öljykakut) viejä Argentiinan jälkeen. Noin 80 prosenttia soijatuotteista viedään EU:hun, tärkeimmät kohde-

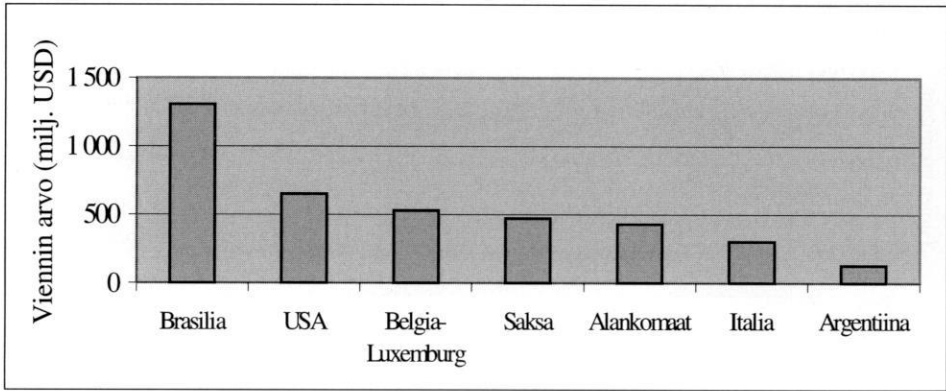
Kuvio 4.2. Brasilian viljatilojen, karjatilojen ja hedelmä- ja vihannestilojen kokovertailu vuodelta 1996 (Brazilian Embassy).

maat ovat Alankomaat, Espanja ja Ranska (Guéneau 1998). Soijan kysyntä on muuttunut viime vuosina siten, että jalosteiden (jauhot ja öljyt) menekki on noussut ja itse soijasiementen vienti on laskenut (OECD 1998).

Brasilia on hedelmien suhteen omavarainen, ainoastaan viinirypäleitä ja omenoita tuodaan jonkin verran. Hedelmätuotteista *appelsiinimehutiiviste*en vienti on Brasilialle hyvin tärkeä vientitulojen lähde. Kuviossa 4.4 on esitetty hedelmä- ja vihannesjuomien suurimmat viejät vuonna 1998. Brasilia johtaa tilastoa ylivoimaisesti 1,3 miljardin dollarin arvoisella viennillä. Yli puolet Brasilian

Kuvio 4.3. Soijan suurimmat tuottajat ja viejät vuosi 1997/98 (USDA 1999).

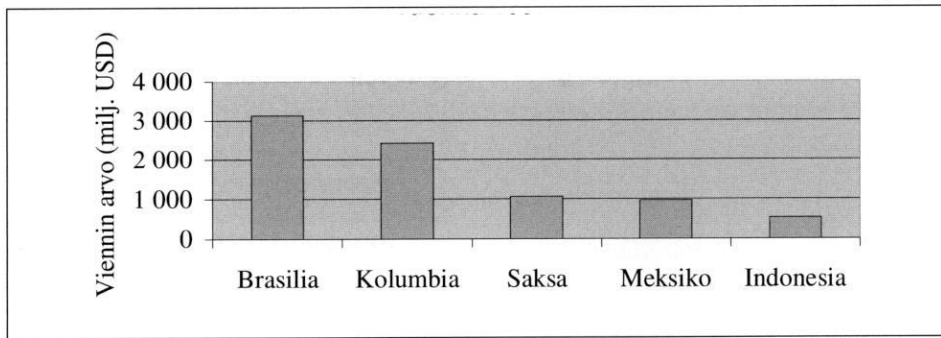

Kuvio 4.4. Hedelmien ja vihannesjuomien suurimmat viejät vuonna 1998 (milj. USD) (ITC 1998).

viennistä suuntautuu EU:hun, Suomen kuuluessa appelsiiniivisteiden tärkeimpiin tuojiin EU:ssa. Myös sitruunamehuja viedään runsaasti EU:hun, peräti 93 prosenttia kokonaisviennistä. Varsinaisista hedelmistä Brasilia vie mangoja, palmunytimiä, papaijoita, passiohedelmiä ja meloneita. Hedelmien vienti EU:hun on kuitenkin tuotantoon suhteutettuna pientä ja kasvupotentiaalia tällä saralla on runsaasti. Vientiä EU:hun vaikeuttavat tullisäädökset, joita selvitetään tarkemmin luvussa 5 (Guéneau 1998).

Brasilia on maailman toiseksi suurin tupakantuottaja Intian jälkeen. Appelsiiniivisteiden ja soijan ohella *tupakkaa* viedään Brasiliasta EU:hun huomattavia määriä. Vuonna 1996 tupakkaa tuotettiin Brasiliassa noin 427 000 tonnia. Vertailun vuoksi todettakoon, että EU:n koko tuotanto samana vuonna oli vain 345 682 tonnia. Brasilia tuottaa 6 prosenttia koko maailman tupakantuotannosta. Tärkein yksittäinen vientituote on ns. Virginia-tupakka, jota viedään runsaasti EU:n markkinoille. Virginia-tupakan ohella myös sikarin vienti on kasvanut viime vuosina ja suurin kohdema on ollut EU (Guéneau 1998). Tupakan lisäksi *kahvin* vienti tuottaa Brasilialle vuosittain suuret vientitulot. Brasilia on ylivoimaisesti maailman suurin kahvin tuottaja, jonka jälkeen tulevat Kolumbia, Ecuador, Intia ja Vietnam (USDA 1999). Kuvion 4.5 vertailusta nähdään, että Brasilia on myös maailman suurin kahvin viejä.

Brasilia on maailman neljänneksi suurin *naudanlihan* tuottaja 4,9 miljoonan tonnin vuosittaisella tuotoksellaan. Vaikka naudanlihan tuotanto on määrällisesti merkittävää, niin suuren kotimaisen kulutuksen vuoksi vientiin siitä suuntautuu lopulta vain noin 5 prosenttia (Guéneau 1998). Itse asiassa Brasilia ei ole naudanlihan suhteen omavarainen, vaan talvikuukausina lihaa joudutaan tuomaan kotimaisen kysynnän tyydyttämiseksi. Vähäistä käsittelemättömän naudanlihan vientiä on lisäksi vaikeuttanut suu- ja sorkkatauti, jota ei ole saatu

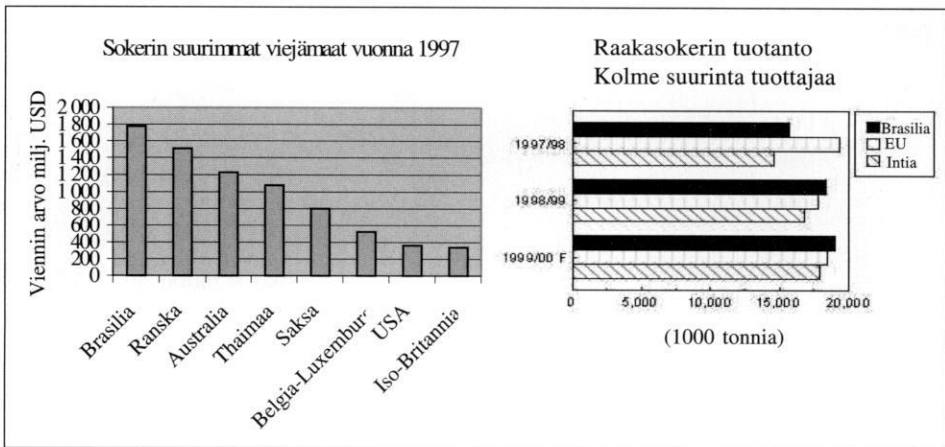

Kuvio 4.5. Kahvin ja kahvikorvikkeiden suurimmat viejämaat vuonna 1997 (ITC 1999).

kokonaan hävitettyä kaikista Brasilian osavaltioista. Suurin osa käsittelemättömästä naudanlihasta viedään EU:hun ja vientiä on ollut tarkoitus lisätä. Brasilian pyrkii tämän tavoitteeseen eliminoimalla eläintauteja, parantamalla laidunmaita ja jalostamalla geneettisillä toimenpiteillä parempia liharotuja (OECD 1998). Jalostusteollisuuden (säilykkeet) tuotteiden vienti on ollut toistaiseksi suurempaa kuin käsittelemättömän lihan vienti (Guéneau 1998). Enimmäkseen Brasiliasta viedään jäädytettyä luutonta lihaa sekä jalostettua lihaa, kuten suolattua ja keitettyä lihaa. Brasilia on neuvotellut EU:n kanssa jäädytetyn lihan viennin lisäämisestä EU:hun ns. Hilton kiintiötä nostamalla.

Brasilia on maailman suurin sokerin tuottaja. Sokeriruoista suurin osa, noin 70 %, valmistetaan polttoaineeksi, koska Brasiliassa suositaan sokeripohjaista alkoholia polttoaineena mm. ympäristösyiden vuoksi. Sokerin käyttö polttoaineena ei johdu pelkästään ympäristönäkökohdista, vaan Brasilian kansallisesta alkoholiohjelmasta, jossa pelätään sokerin ylitarjontaa markkinoilla. Tämä ei ole kuitenkaan sokerintuottajien ainut ongelma Brasiliassa, sillä tärkeimmät vientialueet EU, Japani, Kanada sekä Yhdysvallat ovat suojanneet markkinansa korkeilla tariffeilla. Lisäksi Brasilian sokerinvientiä on rasittanut vientivero, josta ollaan pikku hiljaa luopumassa. Tällä hetkellä sokeria viedään Brasiliasta Aasiaan ja Kaukoitään, sekä pieniä määriä Yhdysvaltoihin (OECD 1998). Mikäli Brasilian sokeripolitiikkaa muutettaisiin vapaammaksi, Maailmanpankin arvion mukaan Brasilian sokerinvienti voisi kasvaa noin 3–20 miljoonaan tonniin (Guéneau 1998). Kuviossa 4.6 on kuvattu sokerin vientiä vuonna 1997. Sokerin vienti on kasvanut 1990-luvulla vientipolitiikan hellitettyä, ja Brasilia on noussut maailman suurimmaksi sokerin viejäksi.

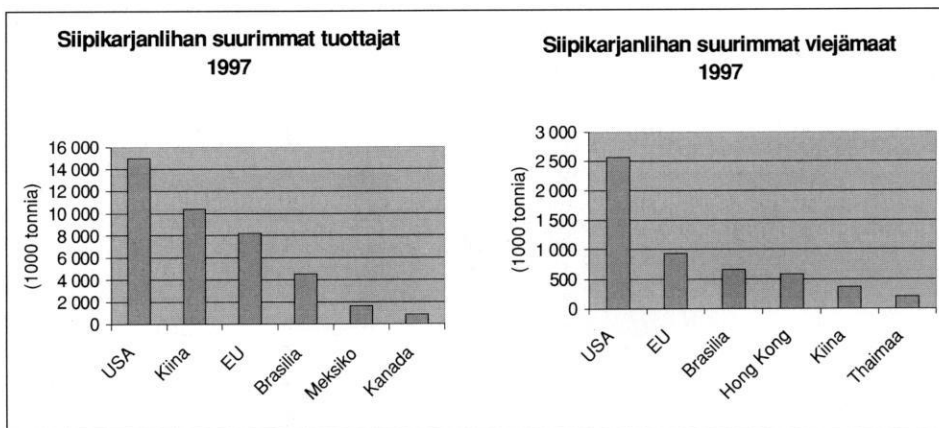
Naudanlihan ja sokerin lisäksi Brasiliassa tuotetaan muitakin maataloustuotteita, joiden tuonti EU:hun on vähäistä. Lisäksi Brasiliassa on joitakin tuotannonaloja, joiden tuotannon ja viennin odotetaan kasvavan lähivuosina. Yksi tällainen tuotantosektori on *siipikarjanlihan tuotanto*. Tällä hetkellä Brasilia on maa-

Kuvio 4.6. Sokerin suurimmat viejät 1997 (ITC 1999) ja tuottajat (USDA 1999) 1990-luvun lopulla.

ilman kolmanneksi suurin siipikarjanlihan tuottaja, mutta siipikarjanlihan vieni on vielä melko vaatimatonta johtavaan vientimaahan Yhdysvaltoihin verrattuna (Guéneau 1998). Tuotantopotentiaalia kuitenkin löytyy, sillä siipikarjantuotanto on Brasilian moderneimmista ja dynaamisimmista lihantuotantosektoreista. Tuotanto on keskittynyt Etelä-Brasiliaan, jossa tuotetaan noin 2/3 koko tuotannosta. Markkinoilla siipikarjanliha on hyvin kilpailukykyistä, sillä kilo siipikarjanlihan tuottamiseksi maksaa tuotantoportaalle vain noin 1,0 – 1,1 dollarin verran (OECD 1998). Siipikarjanlihan tuonti EU:hun ei ole vielä ollut erityisen suurta, esimerkiksi vuonna 1997 siipikarjan lihaa tuotiin EU:hun noin 150 miljoonan euron arvosta. Samana vuonna EU:n vastaava vienti oli lähes olematonta (FAOSTAT 1999). Brasilian siipikarjanlihan vientiä on vaikeuttanut tällä vuosikymmenellä ns. Newcastleen tauti, joka estää tälläkin hetkellä keittämättömän lihan viennin Yhdysvaltoihin. Suurimmassa osassa Brasiliatauti on kuitenkin saatu kitkettyä pois, ja siipikarjanlihan ja kanamunien vieni on jälleen sallittua Euroopan unioniin. Vientiä Euroopan unioniin vaikeuttaa EU:n vastahakoisuus täyttää velvollisuuksiaan siipikarjanlihaa koskevassa bilateraaliosopimuksessa, jota käsitellään tarkemmin tariffeja käsittelevässä luvussa 5 (OECD 1998).

Brasilia on Mercosur-maiden tärkein *sianlihan tuottaja* ja kuuluu maailman suurimpien sikatalouksien joukkoon. Tuotannon kehittymistä ovat edesauttaneet tuotannon vertikaalinen integroituminen ja kehitys- ja tutkimustyöhön panostaminen, jotka ovat nostaneet sianlihan laatua. Huomionarvoista on myös se, että Brasilia on edistynyt viime vuosina sianlihan puhtauden ylläpitämiseksi ja esimerkiksi Etelä-Brasiliassa, Brasilian tärkeimmällä sikatalousalueella, sikarutosta on päästy kokonaan eroon (OECD 1998). Sianlihan vieni on tällä het-

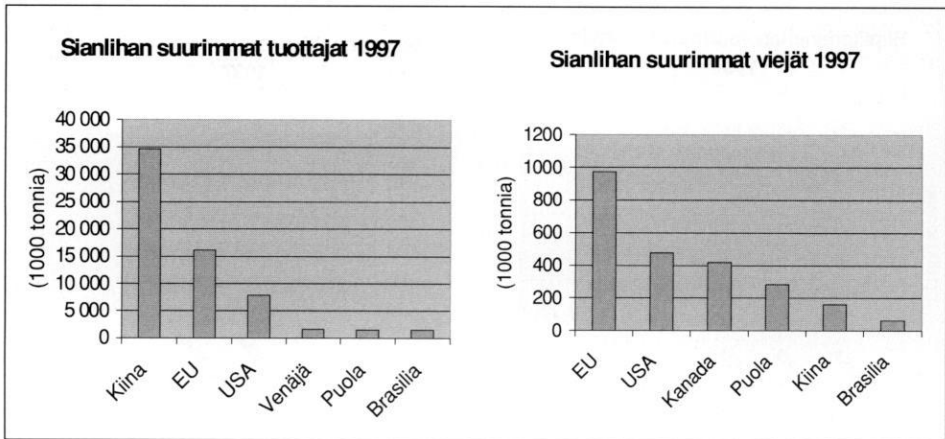
Kuvio 4.7. Siipikarjanlihan suurimmat tuottajamaat ja viejät vuonna 1997 (1 000 tonnia) (USDA 1999). (Vientitaulukosta puuttuu joitakin maita Kiinan ja Brasilian välistä).

kellä kuitenkin vielä vähäistä ja tärkein kohdealue on Mercosur. Pieni osa Brasilian viennistä suuntautuu myös EU:hun, lähinnä Saksaan ja Alankomaihin. Viennissä Brasilia jää selkeästi Yhdysvaltojen ja EU-maiden taakse (kuvio 4.8). Siipikarjanlihan vientiin verrattuna sianlihan vienti on vaatimattomampaa. (Guéneau 1998).

Brasilian kalatalous on pienimuotoista, jos sitä suhteutetaan sen pitkään merenrantaviivaan ja naapurimaiden kalansaaliisiin. Pieni panostus kalastuselinkeinoihin juontaa juurensa viranomaisiin, jotka eivät ole edes määritelleet varsinaista kalastuspolitiikkaa. Kalastuskiintiöitä ei ole olemassa, eikä kalastustuotteisiin sovelleta tukitoimenpiteitä tai hintojen säätelytoimenpiteitä. 1990-luvun puolivälissä Brasilian kalatalouskauppa kääntyi jopa lievästi alijäämäiseksi (Guéneau 1998). Kalataloussektorin hyödyntäminen onkin Brasilialle suuri haaste.

4.1.2. Tuontituotteet

EU:n tärkeimmät vientituotteet Brasiliaan ovat perinteisesti olleet *vehnä, maitotuotteet ja alkoholijuomat*. Näitä tuotteita Brasilia tuo muistakin maista, koska oma kotimainen tuotanto ei riitä tyydyttämään kysyntää. Brasiliaan on syntynyt kysyntää myös uudentilaisille elintarvikkeille. Elintason nousu ja naisten lisääntyvä työssäkäynti ovat muuttaneet brasilialaisten ruokailutottumuksia ja nostaneet mm. pikaruokien, pakasteiden, hedelmä- ja vihannesvalmisteiden sekä makeisten menekkiä. Myös alkoholijuomien kulutus on nousussa. Keski- ja alivertoinen brasilialainen käyttää ruokaan rahaa noin 28 % tuloistaan (USDA 1999).

Kuvio 4.8. Sianlihan suurimmat tuottajamaat ja viejämaat vuonna 1997 (1 000 tonnia) (USDA 1999).

Brasilia ei ole perinteisesti keskittynyt viljatuotteiden viljelyyn, vaan se on tuonut runsaasti niin vehnää, maissia kuin riisiäkin Argentiinasta ja Uruguaysta. Tilanne on sikäli mielenkiintoinen, sillä Brasilia tuottaa mm. riisiä huomattavasti enemmän kuin Argentiina. Riisin ja maissin tuotannon osalta tehokkuus vaihtelee suuresti alueittain. Esimerkiksi riisinviljelyn parhailla alueilla, joissa kastelu on järjestetty, sadot ovat samansuuruisia kuin muissakin suurissa riisintuotantomaisissa, noin 5 400 kiloa hehtaarilla. Toisaalta heikoimmilla alueilla riisinviljely nojaa ainoastaan sadeveden varaan, jolloin sadot jäävät hyvin pieniksi. *Vehnän* suhteen Brasilia on hyvin riippuvainen tuonnista, ja se on maailman neljänneksi suurin viljan tuojja. Maan oma tuotanto kattaa vain noin 30 prosenttia kulutuksesta. Tuotannon riittämättömyys on johtunut siitä, että liittovaltio ei ole tukenut entiseen tapaan vehnänviljelyä eteläisissä valtioissa. Mercosurin perustaminen on muuttanut tilannetta siten, että Argentiina vehnänvienti Brasiliaan on kasvanut entisestään, koska tämä vienti on tullitonta. EU:n vehnänvienti Mercosuriin on sen sijaan vuosien 1994 – 1996 aikana laskenut likimain nolleen ja pysynyt hyvin alhaisella tasolla mm. Argentiinan lisääntyneen viennin takia. Ainoastaan vehnäjauhoja on viety pieniä määriä. EU onkin joutunut uuteen haasteelliseen tilanteeseen vehnänviennissään (Guéneau 1998).

Maidontuotanto Mercosurissa ei ole vielä erityisen tehokasta. Brasilia ja Argentiina ovat Mercosurin tärkeimmät maidontuottajamaat, mutta tuotos karjämäärään nähden ei ole kovin suuri. Vuonna 1996 Brasiliassa tuotettiin maitoa noin 17,5 miljardia litraa ja Argentiinassa noin 9 miljardia litraa (OECD 1998). Brasilian maitotuotteiden tuonti on lisääntynyt moninkertaisesti parissa vuosikymmenessä, vaikka omakin maidontuotanto on kohonnut. EU:sta vietiin ennen

Mercosurin perustamista maitotuotteita melko runsaasti Brasiliaan, mutta Mercosurin perustamisen jälkeen vienti vähentyi hetkellisesti, kunnes se jälleen piristyi. Esimerkiksi maitojauheen ja kerman tuonti EU:sta kolminkertaistui vuosien 1993 ja 1995 välisenä aikana, ja EU:n markkinaosuus tuontijuustoissa oli yli puolet. Etenkin Saksa, Alankomaat ja Tanska olivat suuria juustonviejä (Guéneau 1998). Sen jälkeen kehitys on ollut kuitenkin alavireistä. Niin kerman, maitojauheen, juuston kuin voinkin vienti EU:sta on vähentynyt. Viennin vähentymistä selittänee osaltaan Argentiinan ja Uruguayn kiihtynyt vienti Brasiliaan. EU:n kannalta myönteistä on ollut se, että Brasilia on pyrkinyt ulkomaankaupassaan jatkamaan kaupan esteiden ja vientitukiaisten purkamista, etenkin maataloustuotteiden osalta. Maitotuotteiden tariffit ovatkin olleet kohtuulliset, ainoa poikkeus on maitojauhe (OECD 1998, Guéneau 1998).

Huolimatta Brasilian korkeasta *alkoholijuomien* rajasuojasta, alkoholijuomat ovat olleet EU:n tärkein vientituote. Viinit, viskit ja vodkat menestyvät hyvin Brasilian markkinoilla. Myös eurooppalaisten viinien tuonnin odotetaan lisääntyvän lähivuosina, vaikka kilpailevia tuotteita Brasilian markkinoille on tulossa niin Chilestä kuin Argentiinastakin. Toisaalta esimerkiksi oluen tullit ja verot ovat niin korkeita, että tuontioluiden markkinaosuus on tällä hetkellä vain prosentti (USDA 1999).

4.2. Argentiina

Maatalous ja kalastus muodostavat Argentiinan bruttokansantuotteesta 7 %, ja näissä elinkeinoissa työskentelee 11 % väestöstä. Argentiinalla on erittäin vahva maataloussektori, ja sen vienti on kasvanut viime vuosina. Vuonna 1996 maataloustuotteiden kauppataase oli yli 11 miljoonaa dollaria ylijäämäinen. Tärkeimmät vientituotteet ovat olleet vilja, naudanliha, siemenet, öljyt ja pellavaruhekatut, jotka muodostavat suurimman osa maatalouden vientituloista. Argentiinan maataloustuotteiden vahvaan vientiin ovat myötävaikuttaneet mm. talouden vakaantuminen ja inflaatiovahdin tasaantuminen sekä maatalouspolitiikan sisäiset muutokset. Käytännössä tämä on tarkoittanut mm. kustannusten painamista maailmanmarkkinahintojen tasolle. Lisäksi ulkomaiset investoinnit elintarvike- ja juomasektoreille ovat vauhdittaneet näiden sektoreiden kasvua. Suurimmat investoijat Argentiinan markkinoille ovat olleet Yhdysvallat ja Ranska (USDA 1999, Guéneau 1998).

4.2.1. Vientituotteet

Argentiina on Mercosurin merkittävin viljanviejä. *Viljantuotanto* on noussut uudelleen Argentiinassa parin vuosikymmenen notkahduksen jälkeen maailmanmarkkinahintojen noustessa. Vuonna 1996 Argentiina vei viljaa 14,1 miljoonaa tonnia eli noin 2 560 miljoonan dollarin edestä. Suurimman osan tästä

Taulukko 4.1. Vehnäntuotannon ja viennin ennuste EU:ssa ja Argentiinassa.

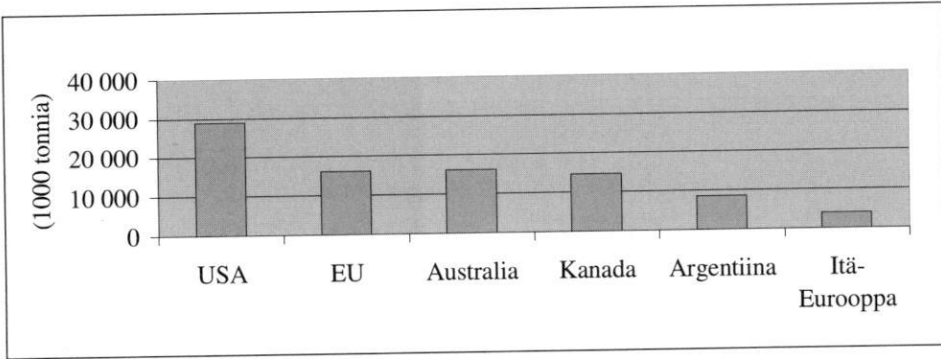
		93/94- 97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	
<i>EU-15</i>										
Tuotanto	Milj. tonnia	89,5	94	103,1	100,5	100,2	102,8	105,5	107,1	110,2
Kulutus	Milj. tonnia	78,9	82,5	81,8	83,9	84,2	86,6	88,4	88,1	89,9
Vienti	Milj. tonnia	15,5	14,2	18,3	17,1	15,9	15,9	15,9	15,9	15,9
Hinta	Euro/tonni	142	138	127	130	128	126	126	126	126
<i>Argentiina</i>										
Tuotanto	Milj. tonnia	12,2	14,7	11	12,9	16,3	16,2	17,1	17,5	17,5
Kulutus	Milj. tonnia	5	5,5	5,6	5,7	5,9	6	6,1	6,3	6,5
Vienti	Milj. tonnia	7,1	9,4	6	7,2	10,5	10,3	11	11,2	11,1
Hinta	Peso/tonni	148	120	124	134	122	129	134	147	147

Lähde: OECD 1999.

viennistä muodosti maissi, ja seuraavana tulivat vehnä, durra ja riisi (Guéneau 1998). Taloudellisen erikoistumisen seurauksena Argentiina on Mercosurin tärkein *vehnäntuottaja* noin 12,2 miljoonan tonnin vuosituotoksellaan. Koko Mercosurin tuotannosta Argentiinan osuus on noin 80 prosenttia ja se on ainut maa, joka vie vehnää myös Mercosurin alueen ulkopuolelle. Pääasiassa argentiinalainen vehnä päättyy kuitenkin Brasiliaan, jonka osuus viennistä on noin 70 prosenttia. Aikaisemmin vehnää vietiin runsaasti myös EU:hun, mutta tällä hetkellä vienti on vähäistä (OECD 1998). Vuonna 1997 Argentiinasta tuotiin vehnää EU:hun vain 8,9 miljoonan euron edestä. Argentiinan vehnäntuotannon odotetaan kuitenkin kasvavan lähivuosina ja vienninkin lisääntyvän liki puolella vuoteen 2004 mennessä. OECD:n (1999) arvion mukaan samaan aikaan esimerkiksi EU:n vehnän viennin odotetaan pysyvän jokseenkin samalla tasolla.

Kansainvälisiä vehnämarkkinoita ovat perinteisesti hallinneet Yhdysvallat, Australia, Argentiina, Kanada ja EU. OECD (1999) ennustaa seuraavien viiden vuoden aikana Argentiinan, Australian ja Yhdysvaltojen nostavan markkinaosuuksiaan Kanadan ja EU:n kustannuksella. Tuotannon odotetaan lisääntyvän koko maailmassa 11 prosentilla vuodesta 1998 vuoteen 2004. Samalla hintojen odotetaan nousevan, vaikka viisivuotisjakson alkuperiodilla hintojen oletetaan hetkellisesti laskevan. Ennusteessa kuitenkin huomautetaan, että taloudellinen taantuma heikentäisi vientimarkkinoita. Taloudellinen taantuma Latinalaisessa Amerikassa mm. Brasiliassa, joka tuo 5 prosenttia koko maailman vehnän tuotannosta, laskisi todennäköisesti vehnän hintaa.

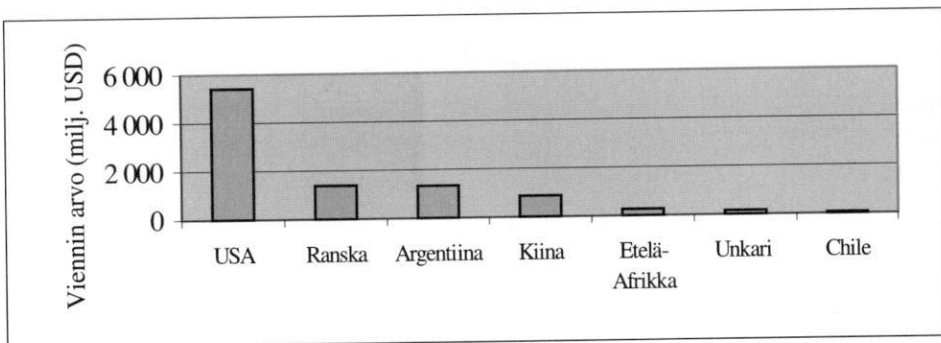
Toista tärkeää vientituotetta *maissia* tuotetaan Argentiinan pampalla, jossa on erinomaiset ilmastolliset edellytykset maissin viljelylle. Argentiina onkin maailman kolmanneksi suurin maissin viejä Yhdysvaltojen ja Ranskan jälkeen.

Kuvio 4.9. Vehnän ja vehnä jauhojen suurimmat viejämaat vuosina 1997/98 (1 000 tonnia) (USDA 1999).

Maissin tuotannon tuottavuus on parantunut merkittävästi viime vuosina, kun lannoitusta on lisätty ja parempia lajikkeita on kehitetty (OECD 1998).

Samoin kuin maissin ja vehnän, niin myös argentiinalaisen riisin vienti keskittyy Brasiliaan. Brasilian markkinat ovat niin laajat, että riisin vienti Mercosurin ulkopuolelle ei ole erityisen suurta, kuten taulukosta 4.2 nähdään. Argentiinan riisintuotanto on moninkertaistunut reilussa viidessätoista vuodessa sekä suuremman viljelyn alueen että tehokkaamman viljelyn vuoksi (OECD 1998). OECD (1999) ennustaa riisintuotannon kasvavan lähivuosina Argentiinassa nykyisestä 1 300 miljoonasta tonnista noin 1 600 miljoonaan tonniin vuoteen 2005 mennessä. Viennin oletetaan samalla nousevan vuonna 2004 noin 1 200 miljoonaan tonniin. Vertailun vuoksi todettakoon, että EU on riisin nettotuojia ja Yhdysvalloissa viennin oletetaan kipurvan noin 1 700 miljoonaan tonniin.

Kuvio 4.10. Maissin suurimpien vientimaiden viennin arvo vuonna 1997 (milj. USD) (ITC 1999).

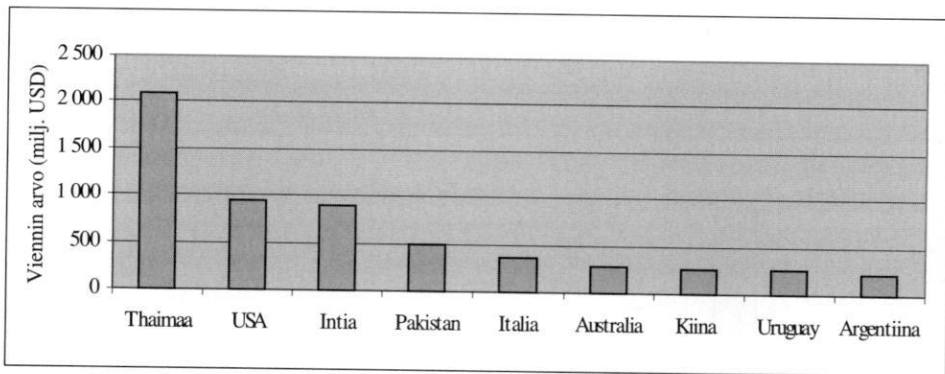
Taulukko 4.2. Mercosur-maiden riisintuotanto ja vienti 1990-luvulla (1 000 tonnia).

Vuosi	Tuotanto	Mercosurin riisintuotanto (1000 tonnia)			Mercosurin riisin vienti (1000 tonnia)		
		Argentiina (%)	Brasilia (%)	Uruguay (%)	Vienti	Argentiina (%)	Uruguay (%)
1993/1994	11 885	5	88,5	6,5	590	36,4	63,6
1994/1995	12 769	7,3	88	4,7	863	40,5	59,5
1995/1996	12 049	7,3	83,3	9,4	970	40,7	59,3
1996/1997	11 267	10,6	85,2	5,3	1 100	50	50

Lähde: OECD 1998.

Maailman suurimmat riisintuottajat ovat kuitenkin Kauko-Idässä, jossa tuotetaan suurin osa maailman riisistä. Maailman suurin riisin viejä on Thaimaa, jonka jälkeen tulevat Yhdysvallat ja Intia. Uruguay ja Argentiinan vienti on näihin maihin verrattuna vähäistä.

Öljykasvien vienti on Argentiinalle tärkeä vientitulojen lähde, etenkin soijan vienti on merkittävää. Argentiina on Mercosurin toiseksi suurin soijaöljyn tuottaja, ja suurin viejä 1,6 miljoonan tonnin viennillään.²³ Rehuviljan tuottajana Argentiinalla on maailmanlaajuisista merkitystä. OECD (1999) ennustaa, että muutaman vuoden kuluttua EU ja Argentiina vievät jokseenkin saman määrän

Kuvio 4.11. Riisin suurimpien vientimaiden viennin arvo vuonna 1997 (milj. USD) (ITC 1999).

²³ Huom! Kuviossa 4.3 on käsitelty soijan tuotantoa ylipäätään, ei soijaöljyn tuotantoa.

Taulukko 4.3. Argentiinan öljykasvien vienti EU:hun vuonna 1996 (1 000 tonnia).

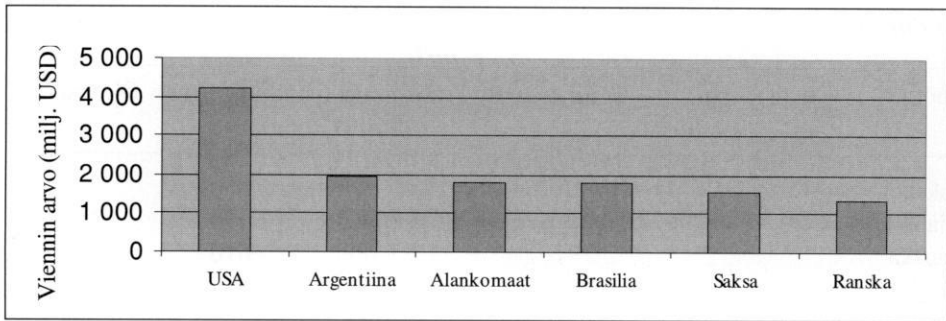
Tuote	Soijapavut	Auringonkukan siemenet	Soijakakut	Öljyakut
Saksa	169			
Alankomaat	676	109	1 093	1 008
Tanska			610	182
Belgia		33	427	
Ranska	33	63		47
Espanja	406	121	450	45
Iso-Britannia				329
Italia	182		887	64
Kreikka	79			
Tuonti EU:hun yhteensä	1 545	326	3 467	1 675
EU:n osuus kokonaisviennistä (%)	75,2	75,6	41,1	80,5

Lähde: Guéneau 1998.

rehuviljaa. Öljykasvien tuotannon odotetaan nousevan peräti 34 prosentilla vuoteen 2004 mennessä verrattuna vuosiin 1993 – 1997. Tuotannon lisäyksen odotetaan keskittyvän kehitysmaihin etenkin Argentiinaan ja Brasiliaan, vaikka nämä maat ovat juuri vähentäneet tukeaan öljykasvien tuottajille ja jalostajille. Vientiä on helpottanut mm. Brasilian realin devalvointi, joka on laskenut brasilialaisten öljykasvien hinnat hyvin kilpailukykyiselle tasolle.

Argentiinan nousevalle tuotannolle on markkinoita niin EU-maissa kuin Yhdysvalloissakin, joissa öljykasveja käytetään mm. siipikarjan ravintona. EU:hun Argentiinasta tuodaan lähinnä soijapapuja, soijakakkuja, auringonkukansiemeniä ja auringonkukan öljyä. Näitä samoja tuotteita viedään myös Kiinaan, Itä-Eurooppaan ja Aasiaan (Guéneau 1998). Taulukossa 4.3 on tutkittu tarkemmin Argentiinan öljykasvien tuontia EU:hun vuodelta 1996, josta nähdään EU:n merkittävyys Argentiinan markkina-alueena. Soijan lisäksi Argentiinassa tuotetaan muitakin öljykasveja. *Auringonkukan siemenien* tuotanto on Mercosurissa keskittynyt Argentiinaan, jossa tuotetaan noin 97 prosenttia koko alueen tuotannosta (OECD 1998). Argentiina on myös maailman suurin auringonkukkaöljyn ja auringonkukkajauhon tuottaja. Auringonkukkajauhoa viedään vuosittain 1,8 miljoonaa tonnia, josta suurin osa Euroopan unioniin. Tulevaisuudessa auringonkukkaöljyä vietäneen myös enemmän Brasiliaan, jossa elintason nousun aiheuttama ruokailutapojen muutos nostaa kysyntää.

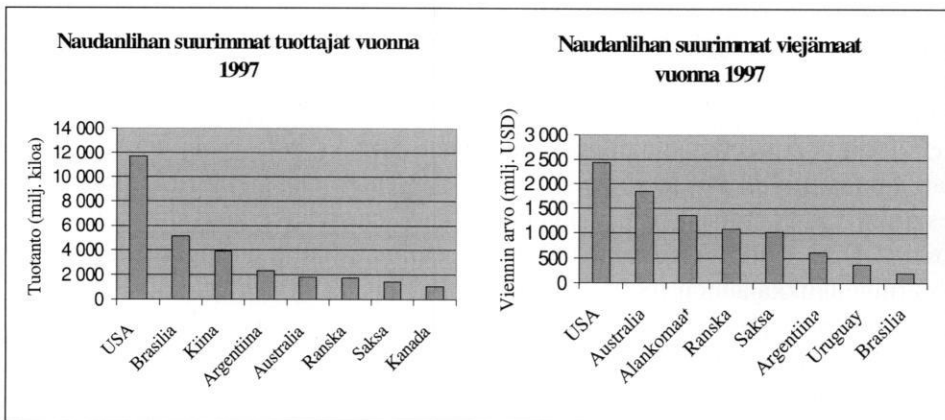
Hedelmiä, kasviksia sekä hedelmämehuja tuotetaan Argentiinassa hyvin ihanteellisissa oloissa. Vuonna 1996 näitä tuotteita vietiin ulkomaille 1,2 miljardin dollarin edestä. Hedelmiä ja etenkin omenaa tuotetaan vuosittain yli miljoona tonnia, samoin päärynää (500 000 tonnia) ja sitruunaa (800 000 tonnia) tuote-

Kuvio 4.12. Suurimpien rehunviejäm maiden viennin arvo vuonna 1998 (milj. USD) (ITC 1999).

taan runsaasti. Argentiinan suuri omenantuotanto viedään lähinnä muihin Mercosur-maihin. Hedelmien ja vihannesten vienti ei ole ollut merkittävää EU:hun, sen sijaan unionin alueelle on tuotu rypälemehuja. Sitruunamehujen kokonaisviennistä EU:hun viedään noin 75 % ja päärynäsiideristä tms. tuotteista noin 40 %. Vihanneksista eniten EU:hun tuodaan purjosipulia. Noin 80 prosenttia argentiinalaisista vientiin suunnatuista purjosipuleista tuodaan EU:hun (Guéneau 1998).

Argentiinan tärkein vientituote on kuitenkin *naudanliha*. Argentiina ja Brasilia kuuluvatkin neljän suurimman naudanlihan tuottajan joukkoon maailmassa Yhdysvaltojen ja Kiinan ohella. Maailman suurimmat naudanlihan viejät ovat puolestaan Yhdysvallat, Australia, Ranska ja Saksa. Argentiina ja Uruguay ovat

Kuvio 4.13. Naudanlihan suurimmat tuottajamaat ja viejät vuonna 1997 (ITC, FAOSTAT, 1999).

Taulukko 4.4. Mercosurin ja Chilen naudanlihamarkkinoiden kehityksen ennuste.

		1993-97	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Argentiina</i>											
Tuotanto	Kt cwe	2 580	2 580	2 570	2 190	2 353	2 484	2 648	2 769	2 792	2 889
Vienti	Kt cwe	417	470	437	272	251	285	423	505	510	582
<i>Brasilia</i>											
Tuotanto	Kt cwe	6 181	6 530	6 423	6 574	6 523	6 689	6 772	6 889	7 022	7 118
Vienti	Kt cwe	103	30	100	143	194	215	109	67	94	51
<i>Chile</i>											
Tuotanto	Kt cwe	249	260	263	266	270	267	262	260	258	258
Vienti	Kt cwe	-54	-64	-84	-54	-87	-111	-125	-135	-140	-142
<i>Paraguay</i>											
Tuotanto	Kt cwe	192	155	155	159	167	169	170	170	171	172
Vienti	Kt cwe	-11	-35	-35	-26	-32	-43	-49	-54	-58	-63
<i>Uruguay</i>											
Tuotanto	Kt cwe	399	423	482	471	500	508	511	509	507	508
Vienti	Kt cwe	188	214	272	260	272	270	270	265	262	260

Lähde: OECD 1999.

vientitilastoissa kymmenensia.²⁴ Vaikka Mercosur-maissa naudanlihaa tuotetaan kolme kertaa enemmän kuin EU:ssa, ja Brasiliassakin liki puolet enemmän, niin vientiin siitä jää vain alle kymmenen prosenttia (Guéneau 1998). Vähäinen vienti selittyy naudanlihan huikella kulutuksella. Esimerkiksi Argentiinassa naudanlihaa kulutetaan henkeä kohden vuodessa yli 40 kiloa, kun lihan kokonaiskulutus on noin 69 kiloa henkeä kohden (OECD 1998).

Taulukossa 4.4 on tarkasteltu naudanlihantuotantoa Mercosurissa. Brasilia on alueen suurin tuottaja, mutta Argentiina on alueen ylivoimaisesti suurin viejä Uruguayn ohella. Naudanlihasta onkin kehkeytynyt Argentiinalle tärkeää vientituote, jota pystytään tuottamaan suuria määriä hyvin kilpailukykyiseen hintaan. Naudanlihantuotanto on hyvin ekstensiivistä suurilla tuhansien jopa kymmenien tuhansien hehtaarien mautiloilla. Vasikantuotanto ja nautojen lihottaminen on eroteltu laidunmaiden mukaan ja joissain tapauksissa myös yhdistetty, jolloin molemmat tapahtuvat samalla mautilalla (Guéneau 1998). OECD (1999) ennustaa etenkin Argentiinan ja Uruguayn tuotannon ja viennin kasvavan lähivuosina. Brasiliassa puolestaan tuotannon lisäys ei kasvata vientiä.

Argentiinalainen naudanliha on menestynyt hyvin kansainvälisillä markkinoilla. Menestys on perustunut naudanlihan alhaiseen hintaan, korkeaan laatuun ja tautivapauteen. Vientimarkkinat vaikuttavat tulevaisuudessakin Argentiinan

²⁴ Naudanlihan vientitaulukosta puuttuu joitakin maita Saksan ja Brasilian väliltä. Näin ollen taulukko ei kerro koko totuutta suurimmista vientimaista.

Taulukko 4.5. Argentiinan naudanlihan vienti vuonna 1996 ja EU:n osuus viennin kohdemaana (milj. tonnia).

Koodi Tuote	02013 Naudanliha (tuore tai jäädy- tetty, luuton)	02023 Naudanliha (tuore tai jäähdetty)	16025 Naudanlihasta valmistetut tuotteet
Saksa	23 039	8 878	6 255
Alankomaat	1 650	2 602	4 302
Belgia	665		
Ranska		4 296	1 859
Espanja			5 382
Iso-Britannia	2 333	5 459	15 188
Italia	1 018	7 154	6 980
Vienti EU:hun yhteensä	28 705	28 389	39 966
Kokonaisvient	70 669	103 624	105 118
EU:n osuus viennistä (%)	40.6	27.4	38.0

Lähde: Guéneau 1998.

kannalta myönteisiltä, etenkin jäähdetytyn ja tuoreen lihan viennin odotetaan lisääntyvän. Argentiinalaisen naudanlihan suurimmat markkinat ovat EU:ssa ja Yhdysvalloissa, mutta myös Chile ja Brasilia ovat tärkeitä vientialueita. Myös Aasiassa naudanlihan kysyntä on kasvussa. EU:ssa tärkeimmät naudanlihan-tuojamaat ovat Saksa, Italia, Iso-Britannia ja Alankomaat, tämä nähdään myös taulukosta 4.5. Argentiinalainen naudanliha on erittäin kilpailukykyistä Euroopan markkinoilla. Kun Argentiinassa naudanlihaa pystytään tuottamaan noin dollarin kilohinnalla, niin EU:ssa naudanlihan tuottajahinta on noin 1,30 – 1,60 dollarin välillä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ruhojen hinnat ovat Argentiinassa noin 1,5 – 2 kertaa alhaisemmat kuin EU:ssa.²⁵ Kuluttajahinnoissa ero on myös merkittävä. Naudanlihan kuluttajahinta Mercosur-maissa on noin puolet edullisempi kuin esimerkiksi Ranskassa. Lihan kuljetuskustannukset Eurooppaan ovat edulliset, koska kuljetus tapahtuu laivoilla lihan ollessa jäähdetyttynä, pakastettuna tai säilykkeenä (Guéneau 1998).

Argentiinassa on keskitytty erityisesti korkealaatuisen naudanlihan tuotantoon. Vientiin kasvatetaan etenkin yli 450 kiloa painavia nautoja, joista saadaan markkinoiden haluamia suuria paloja. EU:hun viedään etenkin nuorta mureaa naudanlihaa sekä arvokkaita takaneljänneksen osia. Argentiinan korkealaatui-

²⁵ Tämä hintaero on laskettu valvotuista teurastuksista. Itse asiassa huomattava määrä teurastuksista tapahtuu ilman kontrollia ja edullisempaan hintaan, mutta tämä ei kuitenkaan vaikuta kansainväliseen kauppaan.

sen naudanlihan vientiä EU:hun helpottaa ns. Hilton-kiintiö, joka on erityinen naudanlihan vientikiintiö EU:hun.²⁶ Hilton-kiintiö on erittäin haluttu, koska siitä saatavat tuotot ovat huomattavasti korkeammat kuin tavallisten ruhonosien. Kiintiö on kuitenkin aiheutunut sen, että EU:hun haluttaisiin tuoda vain korkealaatuista naudanlihaa, jolloin muut ruhon osat joudutaan myymään osittain alihintaan. Näin koko naudanlihan tuotannon kannattavuus on vaarassa heikentyä (Guéneau 1998).

Mercosur-maat ovat olleet kiinnostuneita lisäämään naudanlihan vientiä sisämarkkinoiden ulkopuolelle. Etenkin Argentiina ja Uruguay ovat kohdistaneet vientiponnistelunsa EU:n alueelle. Päämäärän saavuttamiseksi Mercosurin pitäisi monin paikoin modernisoida tuotantoaan. Periaatteessa tuotannon lisääminen on yksinkertaista, koska Mercosurissa nautoja kasvatetaan ulkona laitumella. Näin ollen tuotantokapasiteettia on helppo nostaa. Argentiinalaista naudanlihaa on myös helppo markkinoida, koska se on ollut tautivapaata. Naudanlihan vienti riippuu kuitenkin monista seikoista, eikä vähiten Mercosurin omista lihamarkkinoista. Markkinat ovat selkeästi segmentoituneet siten, että Argentiina ja Uruguay tuottavat ja vievät runsaasti naudanlihaa ja Brasilia puolestaan vie siipikarjanlihaa sekä sianlihaa. Mercosurissa naudanlihan kulutustottumukset ovat hiljalleen muuttumassa. Kun Argentiinassa naudanlihan kulutuksen oletetaan vähenevän, niin Brasiliassa ja Paraguayssa sen oletetaan kasvavan. Toisaalta esimerkiksi Brasiliassa naudanlihaa kulutetaan jo nyt enemmän kuin EU:ssa keskimäärin, jolloin merkittävää kulutuksen kasvua ei välttämättä tule. Toiseksi naudanliha on tällä hetkellä edullista, jolloin elintason noustessa kulutus saattaa suuntautua enemmän siipikarjanlihaan tai sianlihaan. Edellisestä huolimatta Brasiliasta odotetaan Argentiinalle kasvavaa vientialuetta. Mutta painetta viennin lisäämiseen mm. EU:hun on olemassa, jos kotimaisen naudanlihan kulutus vähenee. Näin ollen naudanlihan viennin volyymin ennustaminen on vaikeaa (OECD 1998, Guéneau 1998).

Argentiinalainen naudanliha on ollut viime vuosina tautivapaata, toisin kuin pari vuosikymmentä sitten. 1970-luvulla naudanlihan tuonti Argentiinasta EU:hun kiellettiin suu- ja sorkkatautivaaran vuoksi. Tuontikieltoa ennen Argentiina ja Uruguay toivat Eurooppaan 1970-luvun alussa runsaasti naudanlihaa, noin puolet koko tuotannostaan. Tuontikiellon aikana EU:sta tuli lihan nettoviejä. Naudanlihan tuonti aloitettiin uudelleen 1980-luvun alussa, kun tautivaaraa ei enää katsottu olevan. Tuontikiellon aikana Argentiinassa alettiin keskittyä tautitilanteen kohentamiseen. Eläintautitilanne on pysynyt hyvänä, mm. suu- ja sorkkatauti-tapauksia ei ole löydetty viimeiseen kolmeen vuoteen, eikä hullunlehmän-tautiakaan ole Argentiinassa tavattu (OECD 1998). Vaikka Argentiinassa eläintaudit onkin saatu kuriin, muualla Mercosurissa eläintautitilanne on vaihteleva.

²⁶ Tästä järjestelmästä kerrotaan enemmän luvussa 5.

Vakavia eläintauteja, kuten sikaruttoa, New Castlen tautia sekä suu- ja sorkkatautia, tavataan Latinalaisessa Amerikassa edelleen. Tosin Argentiina, Uruguay ja Paraguay on todettu suu- ja sorkkataudista vapaiksi. Salmonellan yleisyydestä näistä maista ei ole tietoa.²⁷ Naudanlihan tautivapautta seurataan nykyään ns. tautiluokituksella.²⁸ Parhaan lausunnon voi saada, jos alue todetaan suu- ja sorkkataudista vapaaksi, ja jossa rokotusta ei katsota tarvittavan. Tällaisen todistuksen ovat saaneet mm. Argentiina ja Uruguay. Paraguaylla on puolestaan todistus, että sen alueella ei ole suu- ja sorkkatautia, mutta siellä tarvitaan rokotus. Brasiliassa sen sijaan on edelleen suu- ja sorkkatautia, mutta kolme etelävaltiota on todettu puhtaaksi siitä. Mitä parempi tautiluokitus saadaan, sitä helpommin lihaa voidaan viedä. Tämän vuoksi näissä maissa on ponnisteltu kovasti parempien lausuntojen saamiseksi (Guéneau 1998).

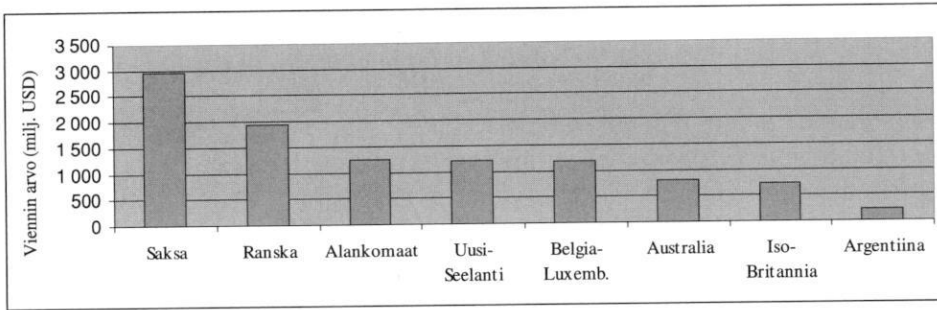
Tautiongelman lisäksi naudanlihan vientiä Mercosurista vaikeuttaa Brasilian taloudellinen taantuma, jonka on oletetaan alentavan naudanlihan hintaa muissa Mercosur-maissa. Tilanteen odotetaan kuitenkin kääntyvän parempaan suuntaan ennen vuotta 2004. Itse asiassa Argentiinasta odotetaan erittäin kovaa kilpailijaa mm. Uuden Seelannin ja Australian tuotannoille, joilla on ollut valuutan arvon alentumisen vuoksi kilpailuetu (OECD 1999).

Argentiinassa tuotetaan paljon myös sellaisia maataloustuotteita, joita ei juurikaan tuoda EU:hun. Tällaisia tuotteita ovat mm. maitojauhe ja *sokeriruoko*. Argentiinan sokeriviljelmän pinta-ala on Brasiliaan verrattuna pieni, mutta Argentiinankaan panosta ei voi väheksyä. Argentiinassa sokeriruokot käytetään lähinnä sokerin valmistamiseen ja tuotantoa kehitetään ponnekkaasti, samalla kun tuontia rajoitetaan alan suojelemiseksi. Viime vuosina Argentiinasta onkin tullut sokerin nettoviejiä (OECD 1998). Vuonna 1997 raakasokeria tuotettiin Argentiinassa hieman yli miljoona tonnia. Brasiliassa yllettiin samana vuonna yli 15 miljoonan tonnin tuotokseen (FAO 1997).

Argentiinassa *maitotuotteiden* tuotanto on ollut viime vuodet kasvussa. Tulevana viitenä vuotena OECD (1999) arvioi maitotuotteiden hintojen nousevan vientitukien laskemisesta huolimatta. Nettovienti OECD-maista OECD:n ulkopuolisiin maihin oletetaan kasvavan voim, juuston ja maitojauheen osalta. Vientin vetoon vaikuttaa kuitenkin tulevaisuudessa kansainväliset sopimukset, mm. Mercosurin ja EU:n välinen vapaakauppasopimus sekä taloudellinen lama kolmansissa maissa. Maitotuotteiden kansainvälisiä markkinoita sekoittaa myös Argentiinan ja Uruguayn siirtyminen maitotuotteiden tuojista niiden viejiksi.

²⁷ Maa- ja metsätalousministeriön eläinten terveyden ja hyvinvoinnin yksikön eläinlääkintäylitarkastaja Taina Aaltosen puhelinhaastattelu 19.8.1999.

²⁸ Ns. tautitodistuksia kirjoittavat paikalliset virkaeläinlääkärit. Tautiluokituksista vastaa puolestaan kansainvälinen eläintautijärjestö OIE, joka laatii kriteerit mm. suu- ja sorkkataudin luokituksista.

Kuvio 4.14. Maitotuotteiden (paitsi juuston ja voin) suurimpien viejämaitten viennin arvo vuonna 1997 (milj. USD) (ITC 1999).

Näillä mailla on edulliset tuotantokustannukset ja etenkin Argentiinan odotetaan kehittävänsä maidontuotantoaan ja panostavan sen laatuun. Argentiinan maidontuotanto on kasvanut melko tasaisesti koko 1990-luvun ajan. Tällä vuosikymmenellä Argentiinasta on tullut maitotuotteiden nettoviejä. Vienti ei ole kuitenkaan vielä kovin suurta esimerkiksi EU-maiden vientiin verrattuna. Tällä hetkellä suurin osa viennistä suuntautuu Brasiliaan. EU:hun vienti on ollut toistaiseksi vähäistä. Vientitilastojen kärjessä olevien EU-maiden vienti on noin kymmenkertainen Argentiinan vientiin verrattuna.²⁹

Argentiinalla on pitkä rannikko, ja se käyttää kalastusmahdollisuuksia kohtuullisesti hyväkseen. 1990-luvulla saaliit ovat yli kaksinkertaistuneet ja viennissä on saavutettu uusia ennätyksiä. Tärkeimmät vientituotteet ovat kalamari ja turska. EU:hun tuodaan lähinnä turskaa fileenä ja nilviäisistä etenkin katkarapuja. Päinvastoin kuin Brasiliassa, niin Argentiinassa kalastusta valvotaan ryöstökälyksen estämiseksi. Viranomaisten kiinnostus kalatalouteen on ymmärrettävää, koska kalataloustuotteiden vienti tuottaa vientituloja. Lisäksi kalataloussektorin odotetaan kasvavan nopeasti lähivuosina (Guéneau 1998).

4.2.2. Tuontituotteet

Elintarvikkeiden tuonti on kasvanut Argentiinassa nopeasti elintason noustessa. Vuosien 1990 ja 1995 välillä tuonti kasvoi peräti seitsenkertaiseksi. Tuonnin oletetaan lisääntyvän tulevaisuudessa, koska elintason nousu ja elintapojen muutos avaavat markkinoita uudelleenlaisille elintarvikkeille. Etenkin lemmikkieläinten ruokien, ns. ”snack”-ruokien, maitotuotteiden, aamiaismurojen, makeisten sekä al-

²⁹ Maitotuotteiden vientitilastossa Iso-Britannian ja Argentiinan välistä puuttuu joitakin maita, joten taulukko on hieman vääristävä. Voin ja juuston vientitilastoissa Argentiina sijoitus on vielä edellistäkin huomattavasti heikompi.

koholijuomien tuonnin odotetaan kasvavan lähivuosina. Elintarvikkeiden tuonti-markkinat Argentiinaan näyttävätkin periaatteessa lupaavilta EU:nkin kannalta. Eurooppalaisten elintarvikkeiden markkinointia Argentiinassa helpottavat kuuluisat brandit, jolloin esimerkiksi ranskalaisen juuston tai italialaisen pastan markkinointi on helppoa. Argentiinalaiset markkinat ovat Mercosur-maista vaativimmat, joissa tuontituotteilta vaaditaan tunnettavuutta ja merkkituotteisiin yhdistetään korkea laatu (USDA 1999).

EU:sta viedään Argentiinaan elintarvikkeita ja juomia vuodessa noin miljardin dollarin arvosta. EU:n tärkeimmät vientituotteet Argentiinaan ovat olleet *alkoholijuomat, lihatuotteet, kasviksista ja hedelmistä valmistetut tuotteet sekä leipomotuotteet*. Maitotuotteet ja suklaatuotteet sen sijaan eivät ole olleet viientilastojen kärjessä, toisin kuin muissa Mercosur-maissa (Eurostat 1997). Suklaan ja maidontuotteiden tuonti on 1990-luvulla on vaihdellut kovasti. Molempien tuotteiden tuonti kasvoin rajusti heti 1990-luvun alussa saavuttaen huipunsa 1993 – 94, jonka jälkeen tuonti on pudonnut huippuvuosista maitotuotteissa yli puolella ja suklaatuotteissakin kolmasosalla (FAOSTAT 1999). Maitotuotteiden tuonnin lasku selittyy osaltaan Argentiinan oman tuotannon nousulla. Itse asiassa Argentiinan maitotuotteiden vienti ylitti tuonnin vuonna 1995 ja kaksi vuotta tämän jälkeen vienti ylitti tuonnin yli kolminkertaisesti. Hyvin samansuuntainen kehitys on ollut suklaatuotteiden kanssa. Nettotuojusta nettoviejäksi Argentiina siirtyi vuonna 1995. Alkoholijuomat ovat edelleen EU:n tärkein vientiartikkeli, vaikka Argentiinan oma viinintuotanto ja vienti on lisääntynyt huomasti. Kun vuonna 1994 Argentiinasta vietiin viinejä ja mietoja alkoholijuomia vain 33,7 miljoonaa tonnia, niin vuonna 1995 vienti oli lisääntynyt 228 miljoonaan tonniin. Argentiinalaisten alkoholijuomien vienti EU:hun ei kuitenkaan ylitä EU:n vastaavaa vientiä Argentiinaan (FAOSTAT 1999).

4.3. Paraguay

Paraguayn maataloussektorin osuus bruttokansantuotteesta on noin 16 prosenttia ja maataloussektorilla työskentelee noin 36 prosenttia väestöstä. Suurin on tästä työvoimasta työskentelee puuvillatuotannon parissa, joka on Paraguayn yksi tärkeimmistä tuotannonaloista soijantuotannon ohella. Paraguayn talous perustuu pitkälti maataloustuotteiden vientiin. Esimerkiksi puuvillan osuus Paraguayn koko viennistä vuonna 1995 oli 30 prosenttia ja soijapavun 24 prosenttia. Paraguayn viennistä maataloustuotteiden osuus oli vuonna 1997 noin neljännes (EU Market Access Database 1999).

Paraguaylla on huomattavan paljon viljelysmaata ja pysyviä laidunalueita kokoonsa nähden. Paraguaylla ei ole kuitenkaan rantaviivaa, jonka vuoksi maataloustuotteet viedään Buenos Airesin kautta maailmalle. Paraguayn maataloustuotannon perusongelma on jalostustuotannon kehittymättömyys. Esimerkiksi soijasta 90 prosenttia viedään papuina (Guéneau 1998). Maataloustuotan-

non kehittymättömyydestä kertoo myös puuvillan viljely, joka tapahtuu edelleen hyvin pienillä perheiden omistamilla maatiloilla. Soijantuotanto sen sijaan on kasvanut viime vuosina tehokkaamman viljelyn ansiosta, vaikka viljelty alue on pysynyt samana. Paraguay onkin Mercosurin kolmanneksi suurin soijan tuottaja Argentiinan ja Brasilian jälkeen (EU Market Access Database 1999).

Paraguay on merkittävä maataloustuotteiden viejä ja sen kauppatase maataloustuotteissa on runsaasti ylijäämäinen (Guéneau 1998). Paraguayn maataloustuotteiden viennin arvo on liki puolet suurempi kuin tuontituotteiden arvo. Paraguay vie puuvillan ja soijan lisäksi lähinnä viljaa ja viljavalmisteita, eläviä eläimiä, sokeria, hunajaa sekä tupakkaa. Näistä tuotteista etenkin hedelmä-sokeria ja lihavalmisteita haluttaisiin viedä enemmän EU:hun, mutta toistaiseksi erityistä tullietuutta ei ole saatu. Paraguayn tärkeimmät tuontituotteet EU:sta ovat juomat (olut ja viski) ja tupakka. Nämä kaksi kategoriata muodostavat yli puolet tuonnista. Muita tuontituotteita ovat elävät eläimet, viljat sekä viljavalmisteet, maitotuotteet, kahvi sekä sokeri. Paraguayn maatalouskaupan erityispiirre on, että osittain samoja maataloustuotteita tuodaan ja viedään Paraguayn markkinoille (EU Market Access Database 1999).

4.4. Uruguay

Uruguay on väkiluvultaan Mercosurin pienin maa. Maatalouteen käytettäviä maa-alueita on kuitenkin runsaasti, ja maataloustuotteita riittää vientiin asti. Maataloustuotanto muodostaa 10 prosenttia Uruguayn bruttokansantuotteesta ja on suurin yksittäinen vientitulojen lähde. Maatalouden, elintarviketeollisuuden ja kalastustuotteiden kauppatase on Uruguaylla runsaasti ylijäämäinen, ja vienti on ollut yli kolminkertainen tuontiin verrattuna. Uruguayn tärkeimmät vientituotteet ovat liha ja lihavalmisteet, vilja ja viljavalmisteet, maitotuotteet, kananmunat, kalataloustuotteet, riisi, kaseiini, hunaja ja ohramaltaat. Hedelmien sekä kasvien vienti sen sijaan on vain hieman tuontia suurempaa. Uruguayn maataloustuotannon suurin ongelma on tuotteiden herkkyys kansainvälisille suhdanteille. Tämä johtuu siitä, että valtio ei juurikaan osallistu markkinoiden tukemiseen ja maatalouden tuotantohinnat vaihtelevat suurimmaksi osaksi maailmanmarkkinahintojen mukaan (Guéneau 1998).

Uruguayn tärkein vientituote on naudanliha. Esimerkiksi vuonna 1996 Uruguayn teuraseläimistä vietiin ulkomaille jopa 52 prosenttia, noin 210 000 tonnia. EU:hun näistä teuraseläimistä päätyi noin neljännes (OECD 1998). Myös lampaanlihaa tuodaan Eurooppaan, noin 44 % Uruguayn koko viennistä, mutta määrällisesti tuonti on paljon pienempää kuin naudanlihan tuonti. EU:n suurimmat naudanlihan ja lampaanlihan tuojat ovat Iso-Britannia, Saksa ja Alankomaat (Guéneau 1998). Uruguayn tärkeimmät tuontituotteet EU:sta ovat puolestaan alkoholijuomat, jotka muodostavat yli 60 prosenttia maatalous- ja elintarvikkeiden tuonnista.

Uruguayn kalatalous ei ole erityisen kehittynyttä; itse asiassa meren rikkauksien hyödyntämistä ja suojelua vasta tutkitaan. Kalatalouden kauppa on kuitenkin Uruguaylle selkeästi ylijäämäistä, kalataloustuotteita viedään kaikkiaan yli kymmenen kertaa enemmän kuin niitä tuodaan Uruguayhin. EU tuo Uruguaysta noin 15 miljoonan dollarin arvosta kalataloustuotteita vuosittain, tärkeimmät yksittäiset tuotteet ovat kummeliturska ja nilviäiset (Guéneau 1998).

4.5. Chile

Maatalouden osuus Chilen bruttokansantuotteesta on 5,5 % ja maatalouselinkeinoissa työskentelee 7 % väestöstä. Chilen maatalousviennin arvo oli vuonna 1996 noin 1,7 miljardia dollaria, joka on kymmenesosa Chilen kokonaisviennin arvosta. Koko elintarvikesektorin osuus kokonaisviennistä samana vuonna oli 20 prosenttia. Elintarviketeollisuus on ollut Chilessä viime vuosina myötätulessa ja viennin odotetaan kasvavan jatkossakin. Chilen suurimmat markkinat ovat Yhdysvalloissa ja EU:ssa mutta myös Aasian markkinoita yritetään valloittaa. Chilen tärkeimmät maataloustuotteet ovat vehnä, peruna, vihannekset ja hedelmät, niistä erityisesti greippi ja omena. Itse asiassa Chile on yksi maailman suurimmista hedelmien viejistä (EU Market Access Database 1999). Näiden tuotteiden lisäksi Chile vie runsaasti viiniä. Viinin viennin kasvuodotukset ovat suuret, ja siitä odotetaankin uutta merkittävää vientituotetta Chilelle. Viinin viljelyn ohella kalataloudelta odotetaan Chilessä paljon. Kalataloudessa on tehty suuria investointeja, etenkin lohen viljelyssä. Siitä onkin tullut maailman toiseksi suurin lohen tuottaja Norjan jälkeen. Suurimmat vientimarkkinat chileläisellä lohella ovat Japanissa, Yhdysvalloissa ja EU:ssa.

5. Kauppapolitiikka maataloussektorilla Mercosurissa ja EU:ssa

Edellisessä luvussa selvitettiin Mercosur-maiden maataloustuotantoa ja vientiä EU:n kannalta. Tässä luvussa tutkitaan, millaisia kauppapoliittisia järjestelyjä Mercosurilla ja EU:lla on maataloussektorilla ja miten ne vaikuttavat kauppaan. Luvun tarkoituksena on ensiksi valaista yleisellä tasolla kummankin osapuolen rajasuojamekanismeja kolmansiin maihin. Toiseksi tarkastellaan tullitariffeja, eli miten maataloustuotteiden tariffit vaihtelevat tuotteittain. Tullien lisäksi tutkitaan muita kaupan esteitä: kiintiöitä, veroja, etuisuussopimuksia yms. ja selvitetään niiden merkitystä. Kolmanneksi selvitetään rajasuojan korkeutta keskeisissä tuonti- ja vientituotteissa.

5.1. Mercosurin tulliliiton toiminta

Mercosur-maat harjoittivat ennen 1990-lukua hyvin protektionistista talouspolitiikkaa. Poliittinen epävarmuus johti eristäytymiseen myös taloussektorilla ja omaa tuotantoa pyrittiin tukemaan korkeilla tulleilla. Tämän vuoksi Mercosur-maiden rajasuojajärjestelmä on edelleen muutosvaiheessa, jossa lopullinen kauppapoliittinen linja ei ole vielä muotoutunut. Mercosurin tariffit ovat keskimäärin melko korkeita, mutta Mercosur-maat eivät juurikaan sovelle ulkomaankauppassaan etuisuussopimuksia tai lisenssejä. Mercosur-maat ovat suosineet näiden toimien sijasta erilaisia suurempia ja pienempiä veroja, joita tuontihyödykkeiltä peritään.

Mercosur-mailla on yhteinen ulkotulli, CET³⁰, joka otettiin käyttöön vuoden 1995 tammikuussa. Rakenteeltaan se on yksinkertainen, jossa tariffit vaihtelevat nollan ja 20 prosentin välillä³¹. Keskimääräinen tulli on 10,1 % ja tuontipainotettu keskimääräinen tulli on 11,2 % (EU Market Access Database 1999). Yhteiseen ulkotulliin on kuitenkin tehty poikkeuksia, joihin kuuluvat Mercosur-maiden yhteiset poikkeukset sekä omat kansalliset poikkeukset. Mercosur-maiden omiin kansallisiin poikkeuksiin kuuluu oikeus 300 erikoistulliin Argentiinan, Brasilian ja Uruguayn osalta sekä Paraguayn osalta 399 erikoistulliin. Näihin kansallisiin poikkeuksiin kuuluu myös maa- ja kalataloustuotteita.³² Yhteisiin poikkeuksiin kuuluvat puolestaan pääomahyödykkeet, tietokoneet ja telekommunikaatiotuot-

³⁰ Common External Tariff.

³¹ Tällä hetkellä Brasilian ja Argentiinan korkein tulli on kuitenkin 23 %, koska vuoden 1997 lopun talousvaikeudet ajoivat ne tähän ratkaisuun.

³² Näitä kansallisia poikkeuksia käsitellään myöhemmin tässä luvussa. Näihin poikkeuslistoihin on kuitenkin suhtauduttava pienellä varauksella, sillä nämä listat muuttuvat jatkuvasti. Toiseksi on hyvä havaita, että nämä poikkeukset voivat olla viejämäan kannalta myös myönteisiä, eli tullitariffi onkin alempi kuin CET-tulli.

teet. Nämä yhteiset poikkeustullit poistetaan kuitenkin vuonna 2006. Tällä hetkellä yhteinen tullijärjestelmä ei siis vielä toimi kokonaisuudessaan. Brasiliassa ja Argentiinassa yhteinen ulkotullijärjestelmä pitäisi olla käytössä vuoden 2001 alusta, ja Uruguay'n ja Paraguay'n osalta yhteinen tulli pitäisi toimia vuoden 2006 alusta (Urugyan Embassy in Washington D.C. 1999). Kun CET-järjestelmä otetaan kokonaisuudessaan käyttöön, sen tullit muotoutuvat seuraavasti:

- pääomahyödykkeet 14 %
- tekstiili ja vaatteet 16 – 20 %
- rauta- ja terästeollisuuden tuotteet 10 – 15 %
- tiedon prosessointi- ja telekommunikaatiotuotteet 12 – 16 %
- maataloustuotteet 12 – 16 %.

Yhteinen ulkotulli kattaa tällä hetkellä kaupasta noin 85 prosenttia, joten sen kattavuus on jo melko hyvä. Loput 15 prosenttia muodostuvat poikkeuksista, jotka ovat:

- pääomahyödykkeet, informaatioteknologia- ja telekommunikaatiiosektori
- moottoriautojen ja sokerin erikoistullit, jotka ovat voimassa vuoteen 2000 asti
- kansalliset poikkeukset
- Mercosur-maiden sisäisessä kaupassa on ns. ”Adaption regime” –poikkeuksia, jotka ovat muokanneet myös Mercosur-maiden ulkotulleja, eivätkä pelkästään sisäisiä tulleja. Tämän seurauksena Mercosur-mailla on joissakin tuotteissa korkeampia tulleja, kuin yhteinen tullijärjestelmä sallisi.

Vaikka Mercosur-maat periaatteessa toteuttavat yhtenäistä ulkotullia myös maataloustuotteiden osalta, käytännössä tuontisäädökset vaihtelevat näissä maissa jonkin verran. Tullien lisäksi vaihtelua esiintyy etenkin muissa kaupan esteissä, ja kiintiöitäkin käytetään jonkin verran. (Guéneau 1998). Seuraavaksi esitellään Mercosur-maiden maatalouden kauppapoliittisia toimia maittain, koska yhteinen ulkotullijärjestelmä ei valaise järjestelmää kokonaisuudessaan.

5.1.1. Mercosurin rajasuoja maittain

Argentiina

Argentiinana maataloustuotteiden tullit ovat olleet melko alhaiset, jos niitä verrataan esimerkiksi naapurimaan Brasilian tulleihin. Uruguay'n kierroksen sitoumusten jälkeen maataloustuotteiden tullit sidottiin 3,8 – 26,6 prosentin välil-

le (Guéneau 1998).³³ Keskimääräinen tulli on ollut noin 4,9 prosenttia (Nagarajan 1998). Melko alhainen tullitariffitaso perustuu siihen, että Argentiinan omat maatalouden tuotantokustannukset ovat alhaiset, jolloin sen ei ole tarvinnut ylläpitää korkeita tariffeja tuontituotteille. Itse asiassa Argentiina ei peri tietyiltä tuotteilta lainkaan tulleja (Guéneau 1998). Toisaalta veroja ja maksuja on runsaasti, mutta maataloustuotteiden tuonnille ei ole asetettu kiintiöitä (EU Market Access Database 1999). Lisäksi viejämään pitää kuitenkin varautua muihin kaupan esteisiin, joita Argentiina soveltaa maataloustuonnilleen:

- Tuonnin tilastovero 0,5 % tuontihinnan (c.i.f)³⁴ arvosta. Tilastoveroa ei tosin peritä kaikilta tuotteilta, mm. muutamat viljat tuotteet on vapautettu verosta
- Arvonlisävero (value added tax), joka on 21 % maksettujen tullimaksujen arvosta (duty paid value). Käytännössä tämä maksu lasketaan tuontihinnan (c.i.f) arvosta, tullimaksusta ja tilastomaksusta.
- ”Advance” arvonlisävero (advance value added tax), joka on 9 % maksettujen tullimaksujen arvosta (duty paid value). Tämäkin vero lasketaan tuontihinnan (c.i.f) arvosta, tullimaksusta ja tilastomaksusta.
- Ennakoitujen voittojen vero (anticipated profits tax) on 3 % maksettujen tullimaksujen arvosta (duty paid value), jota sovelletaan kulutushyödykkeille ja pääomahyödykkeille.
- Lisäksi alkoholin tuontia verotetaan ankarammin erityisen säädännön mukaan, joka on yleensä 130 % tullimaksun arvosta (duty paid value). Tähän on tehty tosin joitakin poikkeuksia, joissa verotus on huomattavasti lievempää.

Kaiken kaikkiaan Argentiinan rajasuojamekanismi on Mercosur-maista yksinkertaisimmasta päästä ja rajasuojan tasokin kohtuullinen. Tuotekohtaisia tariffivertailuja eri Mercosur-maiden välillä tehdään luvussa 5.1.2.

Brasilia

Uruguay'n kierroksen seurauksena Brasilian sitoi suurimman osa maataloustuotteiden maksimitariffeista 35 – 55 prosentin välille (Guéneau 1998). Maataloustuotteiden keskimääräinen tullitariffi maataloustuotteille on noin 11 prosenttia (Nagarajan 1998). Tietyille tuotteille Uruguay'n kierroksen maataloussopimus ei

³³ Ainoastaan laktoosiin sovelletaan (koodi 170210) 30,4 prosentin tullia.

³⁴ C.i.f = Cost, insurance, freight.

kuitenkaan tuonut tullin alennuksia, vaan tariffit sidottiin aiempaa korkeampiin arvoihin. Näitä korkeampia tulleja peritään mm. naudanlihalla, viljalta, suurimmalta osalta öljykasveja ja lakkoja, kumeilta, hartseilta, osalta punonta-aineita, suurimmalta osalta rasvoja, öljyjä sekä joiltakin erityistuotteilta. Toisaalta Uruguayn kierroksen seurauksena Brasilia sitoutui pienentämään vuosien 1995 – 2000 välisenä aikana tukiaan monille sille tärkeille vientituotteille. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että Brasilia ei ole kyennyt noudattamaan kaikkia Uruguayn maataloussopimuksen sitoumuksia, joihin se on sitoutunut (Guéneau 1998).

Brasilian maataloustuotteiden keskimääräinen tariffitaso on hyvin lähellä muiden hyödykkeiden keskimääräisiä tariffeja. Brasilia soveltaa suosituimmuskäytäntöä kaikkiin maihin, riippumatta siitä ovatko ne GATT-sopimuksen osapuolia vai eivät. Lisäksi Brasilia on allekirjoittanut kansainvälisen sopimuksen kahvin, kaakaon, naudanlihan, sokerin ja maitotuotteiden tuottamisesta. Brasilian tärkeimmät kansainväliset sopimukset ovat kuitenkin Marrakeshin sopimus ja Aucionin sopimus (Guéneau 1998). Brasilian tullijärjestelmä on melko vaikeaselkoinen ja varsinaisten tullitariffien lisäksi tuontiin sovelletaan muita kaupan esteitä, niin veroja, maksuja kuin kiintiöitäkin. Myös kasvin- ja terveydensuojeluun liittyvät menetelmät voivat olla viejämääränsä kannalta ongelmallisia (EU Market Access Database 1999). Seuraavaksi on esitelty muita kaupan esteitä, joita Brasilia soveltaa maataloustuotteiden tuontiinsa:

- Tuonnin rekisteröimismaksu (import declaration registration fee), joka on 30 Brasilian realia yhtä rekisteröitymistä kohti. Lisärekisteröinti maksaa 10 Brasilian realia kappaleelta.
- Satama- ja tullimaksu, joka on 7 % tuontihinnan (c.i.f) arvosta.
- Kaupankäynnin vero (merchandise circulation tax), joka on 18 % tullimaksun arvosta.
- Teollisen tuotteen vero IPI (industrialized product tax). Tätä veroa sovelletaan erityisesti alkoholijuomiin, joiden verotuksesta on hyvin yksityiskohtaiset ohjeet.
- Brasiliassa sovelletaan tuontilisenssejä joihinkin maataloustuotteisiin, joihin kuuluvat viini, hedelmät, vihannekset ja kala.
- Minimihintajärjestelmä sovelletaan viinien tuontiin.
- Kiintiöitä sovelletaan jossain määrin vehnän tuontiin, mutta myös päärynöiden ja omenoiden tuontiin.
- Muista erityistoimista mainittakoon, että mm. sokerin ja alkoholin tuonti vaatii erikoisluvan.

Mercosurin yhteiseen ulkotulliin Brasiliassa on 300 poikkeusta, jotka ovat lähinnä pääomahyödykkeitä sekä informaatio- ja telekommunikaatiotuotteita, mutta poikkeuslistaan kuuluu myös maataloustuotteita. Vuosina 1995 ja 1996

Brasilia nosti mm. lihan, juuston, riisin, ohran ja lannoitteiden tulleja. Esimerkiksi viinien tuontitulleja korotettiin 20 prosentista 35 prosenttiin Brasilian oman viinintuotannon tukemiseksi. Myös voin ja öljyn tullia nostettiin. Toisaalta Brasiliassa sovelletaan 233 tuotteeseen alhaisempia tariffeja kuin muissa Mercosur-maissa. Tullien progressiivisuus vaihtelee jalostusasteen mukaan. Alkutuotteiden tariffi on keskimäärin 6,5 prosenttia, puolivalmisteiden 9,2 ja lopputuotteiden 15,7 prosenttia. Maataloustuotteisiin sovelletut tariffit ovat olleet hyvin kirjavina. Esimerkiksi eläinten ja kasvien tariffit ovat 3 prosenttia, mutta kalojen osalta se saattaa olla jopa yli 20 prosenttia (Guéneau 1998).

Ylipäätään voidaan todeta, ettei yhteinen ulkotulli ole aiheuttanut Brasilian rajasuojamekanismeihin dramaattisia muutoksia. Tullijärjestelmä on edelleen monimutkainen ja siinä on runsaasti poikkeuksia. Brasilia tekee usein muutoksia järjestelmäänsä, jolla pyritään kotimaisen tuotannon suojaamiseen sekä hintojen kontrollointiin. Näin ollen järjestelmän ennustettavuus on heikko (Guéneau 1998). Toisaalta Brasilian sekavassa järjestelmässä on viejämäärän kannalta hyvätkin puolensa. Tullien keruu ei ole kovin johdonmukaista, sillä Brasiliassa on perinteisesti sovellettu tariffien keräämisessä poikkeusjärjestelyjä. Esimerkiksi vuonna 1998 keskimääräinen tullitaso oli noin 14 prosenttia, mutta kannettu tulli oli 8 prosenttia alle, koska tuontiin oli sovellettu tuotekohtaisia tullivapauksia.³⁵

Chile

Vaikka Chile on Mercosurin liitännäisjäsen, sillä ei ole yhteistä ulkotullia muiden Mercosur-maiden kanssa, vaan se päättää itsenäisesti rajasuojastaan. Uruguayn kierroksen seurauksena Chile satoi suurimman osan maataloustuotteistaan 25 prosentin tariffeihin. Vehnäjauhojen, vehnän, öljyjen ja sokerin tariffit ovat sidottu kuitenkin 31,5 prosenttiin. Keskimäärin kaikista tuoduista tuotteista peritään 10 prosentin tulli. Tuontilisenssejä ja tuontikiintiöitä Chile ei sovelle maataloustuotteidensa tuontiin, mutta kasvin- ja terveydensuojelumääräykset ovat melko tiukkoja. Esimerkiksi kaikki maa- ja metsätalouden alkutuotteet vaativat paikallisen ministeriön luvan päästäkseen maahan. Tämän lisäksi kaikki sellaiset karja- ja lihatuotteet, jotka sisältävät luuta ovat vientikiellossa Chileen. Chilessä on myös hieman erikoinen markkinamääräys, jonka mukaan alle 11,5 prosenttiset viinit ovat vientikiellossa Chileen. Tämä johtuu siitä, että chileläisessä viinissä alkoholipitoisuus on korkea ja eurooppalaisten matala-prosenttisempien viinien tuonti on haluttu estää. Kaiken kaikkiaan Chilen rajasuojajärjestelmää on yksinkertaisempi kuin muiden Mercosur-maiden. (EU Mar-

³⁵ Ulkomaankauppaliiton Brasilian kaupallisen sihteerin Taavi Siukon haastattelu sähköpostitse 8.9.1999.

ket Access Database 1999). Seuraavassa luoteltu muita kaupanesteitä, joita Chile soveltaa ulkomaankaupassaan.

- Lentokenttävero on 2 %, jota sovelletaan lentoteitse tuotuihin tuotteisiin
- Arvonlisävero on 18 % tullimaksun arvosta (duty paid value).
- Alkoholin tuontiin sovelletaan omia erityisveroja, jotka vaihtelevat 13 – 59 prosentin välillä tullimaksun arvosta (duty paid value).
- Lisäksi joihinkin maataloustuotteisiin mm. viljat ja oliiviöljyt sovelletaan erilaisia veroja vuodenajasta riippuen oman tuotannon suojelemiseksi.

Uruguay

Uruguayn kierroksen seurauksena Uruguay satoi suurimman osan maataloustuotteiden maksimitariffeistaan 35 – 55 prosentin välille. Keskimääräinen tulli maataloustuotteille on ollut 9,5 %. Maataloustuotteiden tulli vaihtelee kuitenkin runsaasti tämän keskiarvon ympärillä, ja melko korkeitakin tariffeja sovelletaan. Uruguayssa on sovellettu alkoholille, tupakalle ja sikareille diskriminoivaa veroa suhteessa kotimaisiin tuotteisiin. EU on kehottanut Uruguayta lopettamaan tämän diskriminoinnin ja Uruguay on myös periaatteessa myöntynyt tähän ehdotukseen. Joidenkin raaka-aineiden tarjonnan ylläpitämiseksi muut Mercosur-maat ovat antaneet Uruguaylle mahdollisuuden alentaa 20 tuotteen tullia 2 prosenttiyksikköä riittävän tarjonnan ylläpitämiseksi, jos alueen oma tarjonta ei riitä. Tämä järjestelmä hoidetaan tariffikiintiöiden avulla (EU Market Access Database 1999). Tullien lisäksi Uruguay soveltaa muita kaupanesteitä:

- Uruguay perii palveluveroa (automated service tax) sekä Uruguayn keskuspankki perii myös eräänlaista tuontiveroa. Nämä verot ovat yhtä suuria, 1,3 % tuontihinnan (c.i.f) arvosta.
- Lisäksi peritään arvonlisäveroa (value added tax), joka on 23 % tulliarvosta (duty paid value). Tähän veroon on olemassa joitakin poikkeuksia, esimerkiksi viljojen ja jauhojen arvonlisävero on alempi.
- Alkoholijuomien tuontiin sovelletaan erityistä veroa, mutta keskimäärin se on kuitenkin melko maltillinen esimerkiksi Brasilian verotukseen verrattuna.
- Satamamaksu (port fee), joka on 120 yhdysvaltain dollaria tonnilta. Lisäksi kuljetuksesta peritään 3 500 yhdysvaltain dollarin maksu.

Paraguay

Maataloustuotteiden tulli Paraguayssa oli vuonna 1997 keskimäärin 7,6 prosenttia, mikä on muiden hyödykkeiden keskimääräisen tullitason alapuolella. Kun Mercosur-maiden yhteinen ulkotullijärjestelmä tulee kokonaisuudessaan voimaan, niin keskimääräinen tulli putoaa seitsemään prosenttiin. Maksimitariffi Uruguayn kierroksen jälkeen on ollut 35 prosenttia. Vaikka keskimääräinen tariffitaso on melko alhainen, niin Paraguay perii kuitenkin joitakin tuotteilta korkeampia tulleja. Esimerkiksi sokerin tulli on 30 %, lisäksi jalostettujen elintarvikkeiden, juomien ja tupakan tariffit ovat huomattavasti keskimääräisten tariffien yläpuolella. Paraguay soveltaa tullijärjestelmässään myös kausittaisia tulleja. Esimerkiksi tomaattien, porkkanoiden, banaaneiden sekä appelsiinien tuonti on tullivapaata tammikuusta huhtikuuhun. Samanlaista järjestelmää sovelletaan sipuleiden, valkosipuleiden ja ananaksen tuontiin, mutta eri kuukausina. Paraguay soveltaa Uruguayn tavoin raaka-aineiden tuontiin tariffikiintiöitä. Kun kotimainen tuotanto on vähäistä, laskee Paraguay CET-tullia kaksi prosenttiyksikköä 20 tuotteen osalta (EU Market Access Database 1999). Tuontiin sovelletaan myös muita kaupan esteitä:

- Tullin välitysmaksu (customs broker charges) vaihtelee tuodun hyödykkeen arvon mukaan. Alle 10 000 000 Paraguayn guaranin arvoisesta tuotteesta peritään 50 000 Paraguayn guaranin maksu, sekä lisämaksu, joka on 2 % tulliarvosta. Suurin mahdollinen välitysmaksu on 2 800 000 Paraguayn guarania ja siitä peritään lisäksi 0,30 % lisämaksu tulliarvosta.
- Arvonlisävero (value added tax), jonka arvo on 10 % tullin arvosta. Tähän on tosin joitakin poikkeuksia.
- Hallintomaksu (administrative fee), joka on 0,5 % tuontihinnan arvosta (c.i.f.).
- Konsulimaksu (consular charges), joka vaihtelee 15 ja 30 yhdysvaltain dollarin välillä.
- Lisäksi joistakin juomista, lähinnä alkoholijuomista, peritään kulutusveroa (selective consumption tax).
- Lentorahtipalvelumaksu (air cargo service fee), joka on 1 % tullin arvosta (customs value). Lisäksi satamamaksua sovelletaan, ja se vaihtelee palvelun mukaan.

5.1.2. EU:n tärkeimpien vientituotteiden tuontikohtelu Mercosurissa

Maataloustuotteiden tullit ovat Mercosur-maissa keskimääräistä korkeammat kuin kehittyneillä mailla, kuten esimerkiksi EU:lla ja Yhdysvalloilla. Kehitysmaiden välisessä tullivertailussa Mercosur-maat pärjäävät sen sijaan hyvin. Varsin

protektionistisesta historiasta huolimatta Latinalaisen Amerikan ja Mercosurin tullit ovat alemmat kuin muissa kehitysmaissa (Nagarajan 1998). Taulukossa 5.1 on vertaitu Mercosur-maiden tariffeja maataloustuotteiden osalta vuonna 1998 (IADB 1999). Tuotteet on jaettu neljään pääryhmään, jotka ovat elävät eläimet/eläintuotteet, vihannestuotteet, eläin- ja kasvisrasvat sekä jalosteet ja tupakka. Lisäksi on merkitty kunkin maan kaikkien tuotteiden keskimääräinen tariffi. Taulukosta nähdään, että Mercosur-maiden tariffeista on joitakin yhtenäisiä asioita. Ensiksikin jalosteiden ja tupakan tariffit ovat luonnollisesti jonkin verran muiden tuotteiden tariffeja korkeampia. Toiseksi vihannestuotteiden tariffit ovat kaikissa maissa alhaisimmat. Kolmanneksi maataloustuotteiden keskimääräiset tariffit ovat kaikissa maissa hieman alhaisemmat, kuin kaikkien tuotteiden keskimääräiset tariffit. Maiden välisessä vertailussa Paraguayn tariffit ovat alimmat ja Brasilian korkeimmat. Mercosur-maiden väliset erot tariffeissa eivät ole kovin suuret, mutta yhtenäisestä tullista ei voida vielä puhua. Vuonna 2006 nämä maittaiset erot poistuvat.

Taulukko 5.1. Mercosur-maiden maataloustuotteiden tariffit vuonna 1998.

	Argentiina	Brasilia	Paraguay	Uruguay	Mercosur
Elävät eläimet/tuotteet³⁶					
Keskiarvo	12,3	11,9	9,9	11,8	11,5
Minimi	0	0	0	0	
Maksimi	19,5	27	22	24	
Vihannestuotteet³⁷					
Keskiarvo	10,6	10,2	8,1	10,4	9,8
Minimi	0	0	0	0	
Maksimi	17,5	21	20	17	
Eläin- ja kasvisrasvat³⁸					
Keskiarvo	12,9	12,2	10,4	12,1	11,9
minimi	7,5	7	4	6	
maksimi	15,5	15	20	16	
Jalostettu ruoka/tupakka³⁹					
keskiarvo	18,3	18,1	14,6	17,9	17,2
minimi	5,5	5	2	30	
maksimi	23,5	36	30	23	
Maataloustuotteet ja muut tuotteet⁴⁰					
keskiarvo	13,9	14,6	9,5	12,2	12,5

Lähde: IADB 1999.

³⁶ Tähän ryhmään kuuluvat HS-järjestelmän koodit 01,02, 03,04 ja 05.

³⁷ Tähän ryhmään kuuluvat HS-järjestelmän koodit 06, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 13 ja 14.

³⁸ Tähän ryhmään kuuluvat HS-järjestelmän koodi 15.

³⁹ Tähän ryhmään kuuluvat HS-järjestelmän koodit 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 ja 24.

⁴⁰ Tähän ryhmään kuuluvat kaikki HS-järjestelmän koodit 01 – 99.

Seuraavaksi tutkitaan, millaisia tariffeja EU:n tärkeimmiltä vientituotteilta peritään Mercosurissa. Taulukossa 5.2 on esitetty EU:n kymmenen tärkeimmän yksittäisen vientituotteen tariffikohtelua Mercosur-maissa vuonna 1999. Taulukkoja 5.1 ja 5.2 vertaamalla nähdään, että kymmenen tärkeimmän EU:n vientituotteen tariffit ovat kaikissa Mercosur-maissa jonkin verran keskimääräisen tariffitason yläpuolella. Maitotuotteiden ja suklaatuotteiden tariffit ovat korkeimmat liki kaikissa maissa. Lisäksi alkoholijuomien tariffit kaikissa Mercosur-maissa on melko korkeat ja niihin sovelletaan kussakin Mercosur-maassa hie-man erilaisia järjestelyjä muihin elintarvikkeisiin nähden. Lisäksi erilaiset verot nostavat tuontituotteen hintaa merkittävästi (Guéneau 1998). Maitotuotteiden, alkoholien ja suklaan korkeammat tariffit johtuvat todennäköisesti Mercosurin omasta tuotannosta, jota halutaan suojata EU:n kilpailulta. Kaiken kaikkiaan EU:n keskeisten vientituotteiden tariffit ovat korkeahkot. Lisäksi EU:n vientiä rasittavat erilaiset veroluonteiset maksut, joiden suuruutta on vaikea suoralta kädeltä arvioida.

Taulukossa 5.3 on esitetty tarkemmin maitotuotteiden rajasuojaa maittain, jossa tariffit sekä muut kaupanesteet, kuten verot on eritelty. Prosentit mm. arvonlisäveron perässä tarkoittavat, että tuotteesta peritään vero, joka lasketaan tullimaksun arvosta. Esimerkiksi arvonlisävero 21 % tarkoittaa, että arvonlisävero on 21 % tullimaksusta. Kiinteät maksut, kuten Paraguayssa perittävä tullin välitysmaksu maksu vaihtelee 10 000 – 2 800 000 Paraguayn guaranin välillä, riippuvat yleensä tuotavan tuotteen arvosta. Mitä arvokkaampi tuote sitä suurempi maksu. Chilen järjestelmä on jälleen kaikkein yksinkertaisin. Paraguayhin maitotuotteiden vienti edellyttää eniten tuontijärjestelmän tuntemusta.

Taulukko 5.2. EU:n tärkeimpien vientituotteiden (vuonna 1996) tullitariffit Mercosur-maissa vuonna 1999.

Maa/Tuote	Argentiina	Brasilia	Chile	Paraguay	Uruguay
Maltaat	17	17	10	17	17
Maito ja kerma	19	17 – 30	10	19	19 – 21
Oliiviöljy	13	13	10	10 – 13	13
Viini	23	13	10	15	23
Sekaviljat (vehnä, ruis)	0 – 13	13 – 19	10	3 – 13	0 – 13
Persikka (säilötty)	19	28	10	14 – 17	17
Edam-juusto	19	30	10	19	19
Viski	12 – 23	15 – 23	10	12 – 20	10 – 23
Suklaavalmisteet	21	23	10	20	23
Keksit ja pikkuleivät	21	21	10	18	21

Lähde: Guéneau 1998, EU Market Access Database 1999.

Taulukko 5.3. Maitotuotteiden tariffit ja tuonninesteet Mercosur-maissa vuonna 1999.⁴¹

Argentiina	Brasilia	Chile	Paraguay	Uruguay
Tariffi	Tariffi	Tariffi	Tariffi	Tariffi
Arvonlisävero	0-19 % 21 %	0-30 % 18 %	10 % 18 %	0-19 % 0,50 %
Ennakoitujen voittojen vero	Tuonnin rekiste- röimismaksu	Lentokenttä- vero	Lentorahiti- maksu	Satamamaksu
Arvonlisävero (II)	3 %	30.00R\$	2 %	US \$ 120 tonnia kohti
lopputuotteille	Satama- ja tullimaksu	7 %	Tullin välitys- maksu	Palveluvero + Urugyan keskus- pankin vero
Tuonnin tilasto- maksu	0,50 %		Konsuli- maksu	1,30 %
			Arvonlisävero	10 %

Lähde: EU Market Access Database 1999.

Taulukko 5.4. Alkoholijuomien tariffit ja tuonnin esteet Mercosur-maissa vuonna 1999.

Argentiina	Brasilia	Chile	Paraguay	Uruguay
Tariffi	Tariffi	Tariffi	Tariffi	Tariffi
Arvonlisävero	12-23 % 21 %	8-23 % 18 %	10 % 18 %	12-23 % 0,50 %
Ennakoitujen voittojen vero	Tuonnin rekiste- röimismaksu	Tuonnin rekiste- röimismaksu	Lentorahitimaksu	Arvonlisävero
Arvonlisävero (II)	3 %	30.00R\$	2 %	Satamamaksu
lopputuotteille	Satama- ja tullimaksu	7 %	Alkoholivero	US \$ 120 tonnia kohti
Tuonnin tilastovero	0,5 %	Alkoholivero	13-59 %	Palveluvero + Urugyan keskus- pankin vero
Alkoholivero	130 %, huom. poikkeuksia!	Kts. teksti	Tullin välitys- maksu	1,30 % Kts. teksti
			Konsuli- maksu	
			Arvon- lisävero	
			Kulutusvero	
			Kts. teksti	

Lähde: Market Access Database 1999.

⁴¹ Taulukossa käytettävät rahayksiköt ovat PYG Paraguayn garani ja R\$ Brasilian Real.

Taulukossa 5.4 on käsitelty samaa asiaa kuin taulukossa 5.3, mutta maitotuotteet on vaihdettu alkoholituotteisiin. Alkoholien tuontiin liittyvät verot ovat hyvin yksityiskohtaisia ja vaihtelevat tuotteittain. Esimerkiksi Brasiliassa tuonti-alkoholin vero on erittäin yksityiskohtainen. Erilaisia maksuja peritään sekä prosenttiperiaatteella että kiinteillä maksuilla esimerkiksi tietystä pullomäärästä alkoholia. Kautta linjan maksut ovat melko korkeita. Myös Paraguayssa tuonti-alkoholia verotetaan valikoivan kulutusveron avulla. Maksut vaihtelevat jonkin verran, mutta ovat keskimäärin melko alhaiset. Uruguayssa tuontialkoholia verotetaan myös jonkin verran, mutta maksut ovat melko maltillisia. Argentiinan melko korkea verotusta keventää se, että 130 % prosentin maksusta on runsaasti poikkeuksia.

5.2. Mercosur EU:n kauppapolitiikan kohteena

5.2.1. EU:n rajasuojamekanismit kolmansien maihin

EU:n maatalouspolitiikka (CAP) on noin 40 vuoden aikana kehittynyt yksityiskohtaisemmaksi ja monimutkaisemmaksi kuin se maatalouspolitiikka, jota Mercosur-maat harjoittavat. Mercosur-maiden tapaan EU:lla on yhteinen ulkotulli. EU:n maatalouspolitiikan ja kauppapolitiikan linjat päättää EU:n komissio, joka toimii EU:n toimeenpanevana elimenä. Maataloustuotteiden tuontiin EU:ssa sovelletaan kahta päämekanismia. Ensiksikin EU säätelee tuontia hintajärjestelmän avulla, jonka tarkoitus on nostaa tuontituotteiden hinnat tullien avulla EU:n hintatasolle. Hintajärjestelmän lisäksi EU on solminut erilaisia kauppoliittisia suosituuksopimuksia, jotka suosivat tiettyjä alueita toisten kustannuksella. CAP-mekanismiin kuuluu tällä hetkellä noin 90 prosenttia EU:n kokonaismaataloustuotannosta. Hintatukeen ja tuonnin säätelyyn perustuvaa politiikkaa ohjaillaan monin markkinatoimin, mm. sisäisellä hintatuella, tulleilla, veroilla sekä tuotanto- ja vientitukiaisilla (Niemi 1998).

Vaikka EU suojelee yhteisön tuottajien etua ulkoista tuontia vastaan, niin sillä on myös omat myönnytysmekanisminsa. EU:lla on käytössään ns. GSP-järjestelmä⁴², joka on kehitysmaille tarkoitettu tullialennusjärjestelmä, jotta nämä maat pystyisivät tuomaan tuotteitaan edullisimmin tullein EU:hun (Niemi 1998). GSP-järjestelmä ei ole kuitenkaan kovin kattava, koska etuisuudet koskevat lähinnä teollisuustuotteita, ja maataloustuotteiden tullietuisuudet ovat rajoitetumpia. Useimmille kehitysmaille maataloustuotteiden vienti on kuitenkin tärkeää, kuten esimerkiksi Mercosur-maille (Maataloustuotteiden tuonti-ohjeet 1997). Itse asiassa GSP-järjestelmä on kehitetty enemmän EU:n kuin kehitysmaiden tarpeisiin. Esimerkiksi maataloustuotteiden osalta tullietuudet

⁴² Generalised System of Preferences

koskevat sellaisia tuotteita, joita EU:ssa ei voida tuottaa ilmastollisista syistä (mm. tee, kaakao, muutamat hedelmät ja vihannekset) tai tuotteen tuotantokustannukset olisivat suhteettoman korkeat (mm. soija). EU on pystynyt tämän järjestelmän avulla suojaamaan itsensä kannalta tärkeät tuotteet tullietuuksien ulkopuolelle. Tuotteita, jotka eivät kilpaile kotimaisen tuotannon kanssa, tai joita käytetään tuotannossa panoksena, voi tuoda EU:hun nollatullilla tai hyvin alhaisella tullilla (Niemi 1998). GSP-tullietuusjärjestelmässä tuontitavarat on edelleen luokiteltu niiden arkuuden perusteella erittäin arkoihin, arkoihin, puoliarkoihin ja ei-arkoihin tuotteisiin. Erittäin arkojen tuotteiden tulli on 85 prosenttia yhteisestä tullitariffista, arkojen tuotteiden tulli on 70 prosenttia ja puoliarkojen tuotteiden tulli on 35 prosenttia yhteisestä tullitariffista. Lisäksi tämän listauksen ulkopuolelle jää tuotteita (Guéneau 1998).

GSP-järjestelmän lisäksi EU:lla on muitakin suosituimmussopimuksia kehitysmaiden kanssa. Kaikkein edullisimman suosituimmussopimuksen EU on tehnyt AKT-maiden⁴³. Tämän sopimuksen avulla AKT-maat saavat tuoda mm. naudanlihaa, sokeria, banaaneja, suklaata ja rommia EU:hun edullisemmin kuin muut kolmannet maat. AKT-maiden suosiminen kaupankäynnissä perustuu siihen, että useimmat AKT-maat ovat EU-maiden vanhoja siirtomaita. Seuraavaksi parhaimmassa asemassa ovat ne kehitysmaat, jotka kuuluvat EU:n GSP-järjestelmän piiriin. Lisäksi on olemassa ns. MFN-⁴⁴suosituimmuuskohtelu, jonka saavat kaikki WTO:n jäsenmaat kehitysmaat mukaan luettuna. Näin ollen se ei siis ole varsinainen suosituimmuuskohtelu (Niemi 1998, Maa- ja metsätalousministeriö 1997).

Mercosur-maat eivät kuulu AKT-maihin, joten niiden tullietuudet rajoittuvat GSP- ja MFN-järjestelmiin. Vuonna 1997 Mercosurin kokonaistuonnin arvo EU:hun oli 17,1 miljardia euroa, ja tästä yleisen tullitariffin mukaan tullittoman tuonnin osuus oli 7,8 miljardia. Loput 9,2 miljardia oli tullin alaista tuontia. Tähän tullin alaiseen tuontiin kuuluu kuitenkin GSP preferenssietu, jonka osuus oli 4,5 miljardia ecua. Jos tulliton tuonti ja GSP -etuuden mukainen tuonti yhdistetään huomataan, että peräti 73 % Mercosurin viennistä EU:hun tulee tullitonta tai GSP -järjestelmän alaisena.⁴⁵ Maataloustuotteista viennistä EU:hun jopa 63 % on tullitonta. Tullietuuden ulkopuolelle jää kuitenkin tuotteita, joista osa on luokiteltu aroiksi. Näihin arkoihin tuotteisiin kuuluu erityisesti maataloustuotteita, mutta myös jonkin verran teollisuustuotteita. Suojelua vaativat maatalous- ja kalataloustuotteet muodostavat noin kymmenen prosenttia Mercosurin kokonaisviennistä. Teollisuustuotteiden alalla arkoja tuotteita luokitellaan olevan vain 3,5 prosenttia kokonaisviennistä (Euroopan neuvosto 1998).

⁴³ AKT -maihin kuuluu Afrikan, Tyynen meren ja Karibian meren valtiota.

⁴⁴ Most Favoured Nation Treatment

⁴⁵ Euroopan komission GSP-komitean vahvistamattomien tietojen mukaan.

Uruguayn kierroksen maataloussopimuksen tuloksena EU sitoutui muiden maiden tapaan vuonna 1995 alentamaan maataloutensa tukemista kuusivuotisperiodin aikana monin tavoin. Maataloustuotteiden tuontiin tämä sopimus vaikutti siten, että entiset rajasuojamekanismit muutettiin tulleiksi ja näitä tulleja sitouduttiin alentamaan kuusivuotisperiodin aikana keskimäärin 36 prosentilla, yksittäisen tuotteen minimialennuksen ollessa 15 prosenttia. Lisäksi Uruguayn kierroksella sovittiin, että kolmansien maiden tuotteille avataan 5 prosentin kiintiö kotimaisille markkinoille. Käytännössä maataloustuotteiden tuonti EU:hun ei ole kuitenkaan aivan yksinkertaista, vaan sitä säätelevät muutkin mekanismit.

EU:lla on muiden maiden tapaan käytössään ns. erityissuojalausekemääräys (SSG), jonka avulla ulkomaista tuontia voidaan estää. Erikoissuojalausekkeen tarkoituksena on ollut lieventää markkinahäiriöitä (Hallituksen esitys eduskunnalle 1994). Erityissuojalausekkeen mukaan tuotteelle voidaan asettaa lisätulli, mikäli ulkomaisen tuonnin määrä ylittää ns. laukeamiskynnyksen tai tuotteen tuontihinta laskee alle ns. laukeamishinnan. Laukeamiskynnys vaihtelee tuotteittain.⁴⁶ Lisätulli voidaan myös asettaa, jos tuontihinta laskee vuosien 1986 – 88 keskiarvohinnan alapuolelle.

EU ei periaatteessa rajoita maataloustuotteiden tuontia kolmansista maista kiintiöin. Joihinkin tuotteisiin kuitenkin sovelletaan tullietuusjärjestelmää, joka on yleensä sidottu tiettyyn määrään ns. tariffikiintiöön. Tariffikiintiön täytyttyä tuonti on edelleen mahdollista, mutta normaalilla tullilla (Maa- ja metsätalousministeriö 1997). Tariffikiintiöiden alaisiin tuoteryhmiin kuuluvat EU:ssa tuotettavat peruselintarvikkeet (paitsi valkosipuli) kuten elävät eläimet (01), liha (02), kala (03), maitotuotteet (04), vihannekset (07), hedelmät (08), viljat (10), jauhot (11), samoin kuin niistä valmistettavat jalosteet kuten sokerit (17), vihannes- ja hedelmävalmisteet (20) ja elintarviketeollisuuden jätetuotteet ja jätteet (23) (Guéneau 1998). Tariffikiintiöt voidaan edelleen jakaa kahteen luokkaan, sopimuskiintiöihin ja autonomisiin (yksipuolisiin) kiintiöihin. Sopimuskiintiöt ovat EU:n ja muiden maiden välisiä etuuskohtelusopimuksia, joita EU:lla on mm. Baltian maiden ja Välimeren maiden kanssa. Autonomiset kiintiöt ovat puolestaan EU:n yksipuolisia myönnytyksiä, joilla EU turvaa sellaisten tuotteiden tuonnin, joita EU:n alueella ei riittävästi tuoteta. Tämän kiintiön piiriin kuuluvat tuotteet ovat osittain tai täysin tullittomia (Maa- ja metsätalousministeriö 1997). GSP ja MFN –etuudet ovat näiden lisäksi oma ryhmänsä.

⁴⁶ Lisätullin laskemiselle on erityinen kaavansa ja on mahdollista, että lisätullia ei asetetakaan, vaikka tuonti ylittäisi laukeamiskynnyksen. Erityissuojalauseketta voidaan kuitenkin soveltaa vain tuotteisiin, jotka ovat tariffikaation alaisia ja joilla on merkintä myönnytysluettelossa (SSG). Lisäksi on huomioitava, että lisätulleja ei voida soveltaa kiintiöiden alaiseen tuontiin.

5.2.2. Miten EU:n rajasuojamekanismi kohtelee Mercosur-maiden maataloustuotteita?

Seuraavaksi selvitetään, miten EU:n rajasuojamekanismit kohtelevat Mercosurista tulevia yksittäisiä maataloustuotteita. Ensiksi käsitellään tuotteita, joita EU:hun tuodaan runsaasti. Taulukossa 5.5 on esitelty kymmenen tärkeimmän yksittäisen maataloustuotteen rajasuojaa EU:ssa vuonna 2000. Vuonna 1997 nämä kymmenen tuotetta muodostivat Mercosurin EU:hun kohdistuvasta viennistä vähintään puolet. Argentiinassa osuus oli noin 53 %, Paraguayssa noin 89 %, Brasiliassa noin 71 % ja Uruguayssa noin 45 % (Eurostat 1998). Vuosi 2000 on valittu siksi, että tariffit alenevat Uruguayn sopimuksen mukaan asteittain vuosien 1995 ja 2000 välisenä aikana. Näin ollen vuonna 2000 tariffit ovat alimmillaan (Guéneau 1998).

Taulukosta 5.5 nähdään, että *soijapavut ja soijaöljyn* erottamisessa syntyneet jätetuotteet pääsevät tullitta EU:n alueelle. EU:n kannalta tämä nollatulli on järkevä, koska EU:ssa ei ole kilpailevaa tuotantoa. Samoin *auringonkukan siementen ja kahvin* tuonti EU:hun on myös tullitonta. Vain joistain harvoissa

Taulukko 5.5. Mercosurin kymmenen tärkeimmän vientituotteen (1996) rajasuoja EU:ssa vuonna 2000.

	Koodi	Arvotulli (%)	Tullimaksu (Euro/t)	Kiintiö	SSG
Öljykakut, soijaöljyn jätetuotteet yms.	23040000	0			
Soijapavut	12010090	0			
Kahvi	09011100	0			
Appelsiinimehu	20091199	12,2 – 33,6	206 Euro/T	Kts. tekstikappale	
Virginia-tupakka	24012010	18,4	22-24 Euro/100 kg		
Naudanliha, tuore tai jäädytetty	02013000	12,8	3034 Euro/T	Korkealaatuinen liha: Argentiina 17 500 tonnia Uruguay 2 300 t	X
Naudanliha, jäädytetty	02023090	12,8	3041 Euro/T	34 300 t	X
Kasvisrasvojen ja öljyjen jätetuotteet	23063000	0			
Hedelmien puristejäännös (eläinten ruuaksi)	23089030	0			
Auringonkukan siemenet	120600	0			

Lähde: Eurostat 1998, Guéneau 1998.

kahvin tullinimikkeistä peritään 4 – 12,5 prosentin tulli (Guéneau 1998). *Appel-siinimehun* tuontiin EU:ssa sovelletaan puolestaan tariffikiintiötä. *Raakatupakan* tuontiin sovelletaan EU:ssa arvotullin ja vähimmäis- ja enimmäistullin yhdistelmää. Tupakkaa voi tuoda EU:hun etuuskohtelulla AKT-maista sekä muista kehitysmaista. Mercosur-maita koskeva etuuskohtelu on GSP-järjestelmä. Tämän järjestelmän mukaan nämä maat saavat alennusta normaalitulliin, mutta yhteisön ”normaalit” tullitariffit voidaan ottaa käyttöön, mikäli yhteisön tuottajille aiheutuu tuonnista vakavia vaikeuksia. Lisäksi Brasilian kohdalla tullietuuksia vähennettiin asteittain vuosien 1997 – 1998 välisenä aikana (Maa- ja metsätalousministeriö 1997).

Edelliset tuotteet pääsevät EU:hun melko helposti, mutta *naudanlihan* kohdalla tilanne ei ole yhtä yksiselitteinen. Naudanlihan tuontia ei rajoiteta kolmansista maista kiintiöin. Tariffikiintiötä (etukiintiötä) kuitenkin käytetään antamaan tullihelpotuksia tai vapauttamaan tulleista kokonaan. Kun kiintiöt täyttyvät, tuotteita voi tuoda edelleen mutta täysimääräisin tullein. Tariffikiintiöt perustuvat monenvälisiin, kahdenkeskisiin sekä yksipuolisiin myönnytyksiin. Taulukossa 5.6 on lyhyesti tiivistetty ne kiintiöt ja tullit, joita EU soveltaa naudanlihan tuonnissa yhteisön alueelle (vuodelta 1996). Argentiinan, Brasilian ja Uruguayn kannalta tärkein näistä kiintiöistä on korkealaatuisen lihan kiintiö. Argentiinan osuus tästä kiintiöstä on 17 000 tonnia, Brasilian 15 000 tonnia ja Uruguayn 2 300 tonnia.⁴⁷ Korkealaatuisen lihan kiintiöstä käytetään myös ns. Hilton-kiintiön⁴⁸ nimeä. Hilton-kiintiön merkitys on suuri Mercosur-maille, koska lihasta saatava hinta on tavallista naudanlihaa huomattavasti korkeampi. Korkealaatuisen lihan hinta noin 8 000 – 11 000 dollaria tonnilta. Toisaalta esimerkiksi argentiinalaisen naudanlihan viennistä sen osuus on vain 5 – 8 prosenttia (Eurostat, Guéneau 1998). Lisäksi Argentiinalle on oma kuvelihan kiintiö, joka on 700 tonnia, ja jonka arvotulli on 4 prosenttia. Kiintiöiden täyttymisen jälkeen naudanlihan tuontiin sovelletaan normaaleja tuontitulleja. Esimerkiksi vuonna 2000 tuoreen, jäädytetyn ja jäädytetyn naudanlihan arvotulli on 12,8 prosenttia ja paljoustulli vaihtelee 1 414 – 3 041 euron välillä tonnia kohti ruhon osasta ja lihan laadusta riippuen.

Mercosur-maat tuottavat runsaasti muitakin maataloustuotteita kuin taulukko 5.6 antaa ymmärtää. Taulukossa 5.8 on tarkasteltu niitä tuotteita, joita Mercosurissa tuotetaan ja viedään runsaasti muihin maihin mutta ei juurikaan EU:hun. Tällaisia tuotteita ovat raakasokeri, erilaiset viljat, raffinoitu sokeri, makeiset, omenamehu, puuvillaöljy, suklaa- ja suklaatuotteet sekä juusto (Guéneau 1998).

⁴⁷ Brasilia on neuvotellut EU:n kanssa jäädytetyn lihan viennin lisäämisestä EU:hun ns. Hilton kiintiötä nostamalla 15 000 tonnista 20 000 tonniin.

⁴⁸ Nimi Hilton liittyy lihan laatuun. Tarkemmin sillä tarkoitetaan 20 –24 kuukautista nautaa, joka on kasvatettu laitumella. Lisäksi sillä tarkoitetaan kolmea ruhonosaa; sisäfilettä, fileselkää ja lantionetusosaa, mitkä saadaan 450 – 500 kiloisestä teurastetusta naudasta.

Taulukko 5.6. EU:n naudanlihan tuontikiintiöt.

Asetus	Kiintiö	Alkuperämaa	Määrä	Arvotulli	Tullimaksu	Vakuus	Voimassa
EY N:o 1141/96	GATT nauta jäädytetty	erga omnes	53 000 tonnia	20 %	0	35 euroa/100 kg	30.6.1996
EY N:o 1036/96	GATT korkealaatuinen ja tuore, jäädytetty tai pakastettu	Argentina, Brasilia Uruguay, Uusi-Seelanti, Australia USA, Kanada	58 850 tonnia, josta USA:n ja Kanadan osuus 12 250 tonnia	20 %	0	12 euroa/100 kg	30.6.1997
EY N:o 888/96	GATT kuveliha jäädytetty	Argentina erga omnes	700 tonnia 800 tonnia	4 %	0	12 euroa/100 kg	30.6.1997
EY N:o 1382/96	GATT jäädytetty nauta,jalostukseen	erga omnes	38 000 tonnia, Tuote B	20 %	Tuote B 55 % alennus	Vaihtelee nimikkeittäin	30.6.1997
EY N:o 1119/96	GATT nuoret urospuoliset naudat lihotukseen	erga omnes	12 700 tonnia 169 000 eläintä	16 %	582 euroa/ tonnia	698 euroa/tonni	30.6.1997
EY N:o 1113/96	GATT vuoristorodut	erga omnes	5 000 tonnia 5 000 tonnia	6 % 4 %	0	25 euroa/eläin	30.6.1997
EY N:o 589/96	AKT-maiden kiintiö	Kenia Zimbabwe Swasimaa Botsvana Madagaskar Namibia	142 tonnia 9 100 tonnia 3 363 tonnia 18 916 tonnia 7 579 tonnia 13 000 tonnia	0 %	Alennus 92 %	2 euroa/100 kg	31.12.1996

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö 1997.

Taulukko 5.7. Mercosurin vientituotteiden, joita ei juurikaan tuoda EU:hun, rajasuoja EU:ssa vuonna 2000.

	Koodi	Arvotulli (%)	Tullimaksu (EURO/t)	Kiintiö	SSG
Soijaöljy (Ei elintarvikkeeksi)	150710	3,2			
Ruoko- ja juurikassokeri, sakkarosi	170111		339 EURO/T ^c	1 304 700 t, josta AKT-maiden kiintiö 99,2 %	X
Durum vehnä	10011050		148 EURO/T		X
Valkaistu sokeri (raffinoitu)	170199		339 EURO/T		X
Durra	10070010	6,4	94 EURO/T		X
Omenamehu	20097010	30	184 EURO/T		
Puuvillaöljy	15122110	3,2			
Kaakaomassa	1803	9,6			
Suklaa- ja suklaa- tuotteet, makeiset	1806	8,3 – 15,4	18,7 % + AD S/Z		
Vehnäjauho	110100		172 EURO/T		X
Juusto	0406		1852 – 2212 EURO/T	ks. teksti	X

Lähde: Eurostat 1998, Guéneau 1998.

Taulukosta nähdään, että teollisuuteen käytettävän *soijaöljyn ja puuvillaöljyn* tuonninesteet ovat kaikkein alhaisimmat EU:hun. Muiden tuotteiden tuonnin esteet ovat sen sijaan korkeammat. Mercosurin kannalta ehkä kaikkein vaikeinta on *ruoko- ja juurikassokerin* tuonti. EU:lla on tariffikiintiö ruoko- ja juurikassokerin tuonnille, jolloin se saa etuisuuskohtelun. Tariffikiintiöt on kuitenkin jaettu siten, että AKT-maiden osuus on yli 99 prosenttia, jolloin muiden maiden osuus etuustullista jää häviävän pieneksi. Kun etuustullin osuus on käytetty, on ruoko- ja juurikassokerin tulli 339 euroa tonnilta. Raffinoidulle (valkoiselle) sokerille ei ole kiintiötä, mutta sillä on sama kiinteä tullimaksu kuin ruoko- ja juurikassokerille. Näiden toimenpiteiden lisäksi EU soveltaa sokerin tuontiin erityissuojalauseketta, jolloin EU voi kantaa sokerin tuonnista lisätullia. Tähän on puolestaan laadittu oma listansa laukeamishinnoista (Maa- ja metsätalousministeriö 1997).

Taulukossa on mainittu myös omenamehu tuotteena, jota tuodaan EU:hun vähän Mercosurista. Kokonaistilanteen hahmottamiseksi selvitetään ensin *hedelmien ja kasvien* tuontimekanismeja EU:hun, sillä EU on luokitellut muutamia hedelmiä ja vihannekset aroiksi tuontituotteiksi. Ennen Uruguayn kierrosta EU:n useimpien hedelmien ja kasvien tullit olivat suhteellisen alhaiset, ja

Uruguayn kierroksen jälkeen tulleja alennettiin melko vähän. Hedelmien ja kasvien tuontiin sovelletaan kuitenkin muita tuonnin esteitä (Guéneau 1998). EU säätelee hedelmien ja marjojen tuontia kauppasopimuksilla, kiintiöillä, tulohintajärjestelmällä ja vähimmäistuontihinnalla (lähinnä marjat). Etuuskohtelusopimuksen EU on solminut AKT-maiden, jonka mukaan tietyt hedelmät ja marjat pääsevät kokonaan tai osittain vapaaksi arvoitullista. Etuuskohtelusopimus hoidetaan käytännössä tariffikiintiöiden avulla tai joissakin tapauksissa suosituimmuuskohtelu koskee kaikkea tuontia. Etuuskohtelusopimus on merkinnyt AKT-maille huomattavia myönnytyksiä rajasuojakohtelussa hedelmien, vihannesten ja kasvien osalta. Mercosur-maiden suosituimmuussopimukset ovat vaatimattomampia. GSP-järjestelmä takaa mm. pähkinöiden ja ananassäilykkeiden tullittoman tuonnin. Sitruukset ja tietyt hedelmätuotteet ja säilykkeet luokitellaan kuitenkin puoliarjiksi tuotteiksi, jolloin niiden tulli on 35 prosenttia ”normaalista” tullitariffista. Tietyt limetit, marjat ja appelsiinimehut on luokiteltu aroiksi, jolloin niiden tulli on 85 prosenttia yhteisestä tullitariffista. Lisäksi Mercosur-maat kuuluvat WTO-kiintiöiden piiriin, mutta näiden kiintiöiden merkitys ei ole kovin suuri (Maa- ja metsätalousministeriö 1997).

Hedelmien ja vihannesten suosituimmuussopimuksiin liittyy yleensä suoja-lausekemääräys, jolloin lisätullia voidaan periä ja etuuskohtelu purkaa yhteisön vakavan markkinahäiriön vuoksi. Lisätulli on kolmasosa tuotteeseen sovellettavasta yhteisestä tullitariffista. Hedelmien ja kasvien lisätullin määrittävät laukeamismäärät lasketaan tulohintajärjestelmällä.⁴⁹ Koska näistä järjestelyistä koituu joillekin maille haittaa vientiponnisteluissa, on kehitetty jatkuvan tuonnin kiintiö. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tiettyinä ajanjaksoina esimerkiksi makeita appelsiineja saa tuoda 10 prosentin tariffilla 20 000 tonnia, vaikka normaalisti tulli olisi korkeampi (Guéneau 1998). Etuustullien jälkeen hedelmien tuontiin sovelletaan normaaleja tariffeja, joskin ne vaihtelevat vuodenajasta riippuen (Maa- ja metsätalousministeriö 1997). Kaikkein eniten EU:ssa suojellaan lauhkean vyöhykkeen hedelmiä kuten omenoita, päärynöitä ja viinirypäleitä. Sen sijaan trooppisten hedelmien kuten appelsiinien tuonnin esteet ovat alhaisemmat, koska kilpailevaa tuotantoa on vähemmän. Tämä sama sääntö pätee myös hyvin pitkälle hedelmäjalosteisiin ja -valmisteisiin (Maa- ja metsätalousministeriö 1997, Guéneau 1998).

⁴⁹ Lisätullia EU perii ns. tulohintajärjestelmän avulla. Tämä järjestelmä on luotu, jotta jokaista tuotetta varten olisi tulohinta ja kaksi erilaista tariffinimekettä. Toinen tariffinimike on tuotteille, jotka saapuvat korkeampaan hintaan kuin tulohinta ja toinen tariffinimike on vastavasti tuotteille, jotka tuodaan matalampaan hintaan. Tulohinnalla tarkoitetaan sitä, että EU:ssa kerätään joka päivä EU:n alueelta hedelmätuotteiden hinta, josta lasketaan keskihinta. Tämän keskihinnan eli tulohinnan avulla määrätään tulli. Mikäli tuotteen hinta on alhaisempi kuin tulohinta niin tulli on korkeampi, ja kääntäen, eli tulohintaa kalliimpi hinta merkitsee edullisimpia tulleja.

Viljojen rajasuoja EU:ssa perustuu tuontitulleihin ja tariffikiintiöihin. Yleensä viljan tuontitulli perustuu ns. interventiohintaan.⁵⁰ Tuontihinta saadaan, kun interventiohintaan lisätään 55 prosenttia ja josta edelleen vähennetään tuotteen tulohinta (c.i.f.-hinta). Lisäksi EU on myöntänyt etuisuustulleja mm. vehnälle ja jauhetulla kauralle. Näistä tariffikiintiöistä pääsevät tosin nauttimaan vain Unkari, Romania ja Puola vehnän osalta. Mm. durumvehnän ja jauhetun kauran tariffikiintiöt ovat sitä vastoin vapaita kaikille. Näin ollen Mercosur-maihin ei sovelleta *vehnän ja vehnäjauhojen* tariffikiintiötä, ja ne joutuvat maksamaan normaalin tariffin. *Durran* tuonnin esteet EU:hun eivät ole kovin suuret, mutta tuonti on silti vähäistä. Liki kaikkien viljojen tuontiin sovelletaan erityissuojalauseketta markkinahäiriöiden varalta (Maa- ja metsätalousministeriö 1997).

Juuston ja suklaan tuotanto ovat olleet EU:lle vahvoja tuotannonaloja. EU suojelee etenkin juuston tuontia, vaikka sillä onkin tiettyjä etuuskiintiötä mm. Norjalle, Australialle, Kanadalle ja KIE-maille. Mercosur -maille ei ole omaa tariffikiintiötä, mutta kaikille kolmansille maille on joitakin yhteisiä kiintiötä, jolloin ne voivat tuoda juustoa normaalia alemmalla tullilla. Yleisesti ottaen juustojen tullimaksut ovat melko korkeat, vaikka kiintiöt ja tariffit vaihtelevatkin eri juustolaatujen välillä. Lisäksi juuston tuontiin sovelletaan erityissuojalauseketta. *Suklaan* tuontiin sovelletaan myös etuuskohtelusopimuksia, mutta Mercosur -maita nämä sopimukset eivät koske. Suklaasta peritään arvoitulli ja sokerista kannetaan vielä lisätulli. Lisäksi peritään valmisteveroa vuoden 1999 loppuun asti. Myös suklaaseen sovelletaan erityissuojalauseketta. Suklaasta perittäviä maksuja voidaan myös pitää melko tiukkoina (Maa- ja metsätalousministeriö 1997).

Mercosur-maiden maataloustuotantoa koskevassa luvussa 4 käsiteltiin sellaisia maataloustuotteita, joiden tuotannon ja viennin odotetaan lisääntyvän tulevaisuudessa. Näitä tuotteita ovat mm. siipikarjan liha, sianliha, maitotuotteet, riisi ja maissi. Maissin rajasuoja EU:ssa ei ole erityisen korkea, ja riisin on hieman maissia korkeampi. Sianlihan ja siipikarjan lihan rajasuojat ovat puolestaan tuntuvasti edellisiä korkeampia. Siipikarjan lihan tuonti Mercosurista on ollut viime aikoina vaikeuksissa, koska EU:n on ollut vastahakoinen täyttämään velvollisuuksiaan siipikarjanlihaa koskevassa sopimuksessa, jossa Brasilialle annetaan 15 500 tonnin kiintiö tullittomaan tuontiin. Tällä hetkellä vain 7 500 tonnia Brasilian siipikarjanlihan viennistä on tullivapaata ja loppua verotetaan 78 prosentin verolla. WTO on jo suostunut Brasilian pyynnöstä perustamaan paneelin asian ratkaisemiseksi. Maitotuotteisiin pätee pitkälti samat järjestelyt kuin juustoonkin. Eli tariffikiintiöt eivät koske Mercosur-maita, ja tuonti on vaikeampaa kuin AKT-maista ja KIE-maista. Lopuksi mainittakoon, että niin

⁵⁰ Interventiohintaa on se hinta, jolla EU ostaa kotimarkkinoiltaan ylijäämäviljan varastoon. Interventiohintaa on alhaisempi kuin viljan tavoitehintaa.

sianlihan, siipikarjan lihan, maissin, riisin kuin maitotuotteidenkin tuontiin sovelletaan erityissuojalauseketta (Guéneau 1998).

Mercosur-maiden maataloustuotteiden rajasuoja EU:ssa vaihtelee paljolti tuotteen mukaan. EU:n kannalta ei aroiksi luokitellut tuotteet pääsevät EU:n markkinoille alhaisin tullein. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi soijatuotteet (jätetuotteet, rehut), joita Mercosurista tuodaan eniten EU:hun. Toisaalta EU:n kannalta arat tuotteet kohtaavat korkeamman rajasuojan. Tariffikiintiöiden avulla esimerkiksi naudanlihan, hedelmien ja sokerin tuontia on voitu kontrolloida EU:n kannalta sopivaksi. Mercosurin kannalta tariffikiintiöt ovat ongelmallisia, koska ne ovat useimmiten suunnattu AKT-maille ja KIE-maille, jolloin näillä tuotteilla on EU:n markkinoilla selvä kilpailuetu Mercosurin tuotteisiin verrattuna. Etenkin AKT-maiden saamat tullietuudet ovat Mercosurin kannalta vaikeita, sillä nämä maat tuottavat paljolti samanlaisia tuotteita kuin Mercosur-maat, kuten sokeria, suklaata, makeisia, hedelmiä, naudanlihaa ja alkoholia.

6. Yhteenveto

6.1. EU:n ja Mercosurin maatalouskauppa 1990-luvulla

Mercosur Latinalaisen Amerikan taloudellisen nousun veturina on saanut paljon huomiota osakseen tällä vuosikymmenellä. Vaikeitten vuosikymmenten jälkeen kauppavirrat ovat kasvaneet, ja hyvin protektionistisesta järjestelmästä on luovuttu. Ennusteet lupaavat maailmantalouden kasvun keskittyvän 2000-luvulla mm. Etelä-Amerikkaan. Mercosur on houkutellut paljon ulkomaisia investoijia, ja vapaakauppahankkeita on virinnyt niin Pohjois-Amerikan kuin EU:n kanssa. Mercosurin ja EU:n vapaakauppahanke liittyy suurempaan assosiaatiosopimukseen, jolla pyritään lähentämään EU:n ja Mercosurin suhteita. Mikäli neuvottelut sujuvat odotusten mukaisesti, pitäisi vapaakauppa-alueen toimia vuonna 2004. Vapaakauppasopimus on molemmille osapuolille tärkeä. EU haluaisi vapauttaa kauppaa mm. autonrakennus-, petrokemia-, energia-, pankki- ja vakuutussektorilla. Mercosur haluaisi puolestaan edistää maataloustuotteiden vientiä EU:hun, koska maataloustuotteiden vienti on tärkeä vientitulojen lähde Mercosurille.

EU:n ja Mercosurin kauppa on vilkastunut 1990-luvulla ja muuttunut EU:lle ylijäämäiseksi vuosikymmenen puolivälin tienoilla. EU vie Mercosuriin lähinnä koneita, laitteita ja korkeaa teknologiaa. Maataloustuotteiden osuus viennistä on vain muutama prosentti, mutta vienti on kasvanut jonkin verran viime vuosina. EU tärkeimmät maatalouden vientituotteet Mercosuriin ovat lähinnä alkoholi-juomat ja maitotuotteet. Mercosurin EU:hun kohdistunut vienti koostuu puolestaan yli 50 prosenttisesti maataloustuotteista. Vapaakauppasopimuksen kannalta maataloustuotteiden runsas tuonti on EU:lle ongelmallista, koska tuonnin

lisäyksen uskotaan uhkaavan jossain määrin EU:n kotimaista tuotantoa. Mercosurissa on ihanteelliset olosuhteet maatalouden harjoittamiseen ja paljon käyttämättömää potentiaalia maataloustuotannon lisäämiseen. EU:n kannalta Mercosurin maataloustuotannossa onkin kiintoisinta näiden maiden suuri tuotantopotentiaali. Esimerkiksi kastelun ja lannoituksen järjestäminen on osittain puutteellista. Lisäksi mm. Brasiliassa on runsaasti viljavaa maata, jota voitaisiin käyttää viljelyspelttona.

Tällä hetkellä Mercosurin tärkeimmät maataloustuotteet ovat soija, naudanliha, kahvi, sokeri, hedelmät ja viljat (vehnä, maissi). Eniten Mercosur-maista tuodaan EU:hun rehuja (32 % tuonnista), jotka muodostuvat lähinnä soijan jätetuotteista. Rehujen jälkeen EU:hun tuodaan eniten öljysiemeniä (17 %), kahvia (11 %), vihannes- ja hedelmätuotteita (8 %) ja lihaa (8 %). EU:n kannalta mm. rehujen, öljysiemenien ja kahvin tuonti on ongelmatonta, koska näitä tuotteita ei juurikaan tuoteta EU:ssa. Mercosur-maat voivat siten tuoda näitä tuotteita alhaisin tullein EU:hun. Mercosur-maissa tuotetaan kuitenkin myös sellaisia tuotteita, joissa EU:n kilpailukyvyyn odotetaan olevan heikompi. Tärkein näistä tuotteista on naudanliha, jota pystytään tuottamaan Mercosurissa alhaisin tuotantokustannuksin suuria määriä. Joidenkin arvioiden mukaan esimerkiksi argentiinalaisen naudanlihan kuluttajahinta voisi olla jopa puolet halvempaa kuin EU:ssa tuotetun (Guéneau 1998). Toistaiseksi EU on kyennyt tariffikiintiöiden ja tullien avulla säädellyt tuontia siten, että Mercosurista on tuotu enimmäkseen korkealaatuisia lihanosia.

Muita EU:n kannalta arkoja tuotteita ovat sokeri, muutamat hedelmät ja viljat. Mercosur-maat ja etenkin Brasilia ovat erittäin merkittäviä sokerintuottajia, mutta sokerin tuonti EU:hun on tällä hetkellä vähäistä EU:n korkean rajasuojan takia. EU:n etuisuussopimuksen avulla AKT-maista tuodaan valtaosa EU:n tuontisokerista oman tuotannon lisäksi. Mercosurista tulevista tuontihedelmistä ns. lauhkean vyöhykkeen hedelmät (lähinnä päärynät, omenat ja viinirypäleet) muodostavat EU:n tuotannolle varteen otettavan kilpailijan, joskin tuotantokausien erot suojaavat hieman EU:ta. Mercosur-maissa tuotetaan erittäin runsaasti hedelmiä, joista EU:hun tuodaan vain murto-osa. Suhteellisen vähäinen tuonti johtuu mm. siitä, että AKT-maista tuodaan tariffikiintiöiden avulla edullisimmin tullein hedelmiä EU:hun. Lisäksi EU:n kannalta arkoina tuotteina voidaan pitää joitakin viljatuotteita. Mercosurissa tuotetaan runsaasti niin vehnää, riisiä, maissia kuin öljykasvejakin suotuisessa ilmastossa. Etenkin vehnän tuotanto on noussut tällä vuosikymmenellä siten, että vehnää on alettu jälleen viedä pari vuosikymmentä kestäneen tauon jälkeen. Edellisten tuotteiden lisäksi Mercosurissa tuotetaan EU:n tuotannon kannalta muitakin kiinnostavia tuotteita, joiden tuotanto ja vienti ei kuitenkaan tällä hetkellä ole kovin suurta. Nousevia tuotannonaloja ovat mm. siipikarjan lihan tuotanto, riisin tuotanto ja maissin tuotanto. Muita kiinnostavia tuotannonaloja ovat sianlihan tuotanto, maitotuotteiden tuotanto sekä makeisten ja alkoholijuomien tuotanto. Etenkin Argentiinassa ja Uruguayssa on edistetty maitotuotteiden tuotantoa.

EU:lla ja Mercosurilla on erilaiset kauppapoliittiset linjat maataloussektorilla. EU:n maatalouspolitiikka on hyvin hienojakoista, joissa unionin ulkopuolisten kolmansien maiden asemaa on eritelty erilaisten järjestelyiden avulla. EU ei sovelle maataloustuotteiden tuontiin kiintiöitä, mutta sillä on etuuskiintiöitä, joiden avulla tuontitullit ovat alemmat kuin normaalisti. Näitä etuuskiintiöitä EU on antanut etenkin KIE-maille ja AKT-maille, jotka ovat etulyöntiasemassa EU:n kauppapolitiikassa. Etuuskiintiöt koskevat mm. naudanlihaa, hedelmiä, maitotuotteita ja sokeria. EU on kuitenkin antanut ns. GSP-järjestelmän avulla tullietuuksia kehitysmaille, joista myös Mercosur-maat nauttivat. GSP-etuudet ovat kuitenkin suunnattu lähinnä teollisuustuotteille, eikä niiden merkitys EU:n ja Mercosur-maiden välisessä kaupassa ole kovin suuri. Edellisten syiden takia maataloustuotteiden rajasuoja on Mercosur-maille melko korkea, etenkin kun AKT-maat, jotka tuottavat pitkälti samoja tuotteita kuin Mercosur-maat, nauttivat EU:n etuuskiintiöistä.

Toisaalta EU:nkin maataloustuotteiden vientiä Mercosur -maihin rasittavat melko korkeat tullit mutta myös erilaiset veroluonteiset maksut. Mercosur-maiden maataloustuotteiden tullit ovat tasoltaan muiden tuotteiden tullien tasolla ja ne ovat muihin kehitysmaihin verrattuna melko alhaiset. Kehittyneisiin maihin verrattuna Mercosur-maiden tullit ovat kuitenkin melko korkeat. Etenkin alkoholijuomien tullit ja erilaiset veroluonteiset maksut nostavat eurooppalaisen tuontialkoholin hintaa Mercosurissa. Myös maitotuotteiden ja suklaatuotteiden tulleja voidaan pitää melko korkeina, ja niitä on viime vuosina pikemminkin nostettu kuin laskettu. Näillä toimenpiteillä on haluttu suojata omaa tuotanto kilpailulta. Näin ollen EU:n tärkeimpien vientituotteiden rajasuoja Mercosur-maissa on ollut melko korkea.

6.2. Mercosur ja lähivuosien muutokset maatalouskaupassa

Vaikka Mercosurin taloudellinen kehitys on ollut viime vuosina myönteistä, ei Mercosurin onnistuminen taloudellisena integraatiohankkeena ole kuitenkaan varmaa. Integraation syveneminen lähivuosina onkin epätodennäköistä, koska erot kehitystasoilla ovat suuret ja talouden heilahtelut liian laajoja, jotta esimerkiksi koordinoituun yhteiseen talouspolitiikkaan voitaisiin siirtyä lähiaikoina.⁵¹ Mercosurin integraation laajeneminen on myös vaikea hanke. Menestyksekkäällä 1990-luvulla Mercosur on saanut runsaasti uusia ehdokkaita tulliliiton jäseniksi. Tähän mennessä kiinnostuksensa ovat osoittaneet ainakin Bolivia, Venezuela, Kolumbia ja Peru. Chile ja Bolivia ovatkin jo Mercosurin liittännäisjäseniä. Chile kirjoitti vuonna 1996 vapaakauppasopimuksen Mercosurin kanssa, mutta tulliliiton jäseneksi Chile ei lähtenyt, koska sen olisi pitänyt nostaa 11 prosentin

⁵¹ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

ulkotulliaan. Bolivian vapaakauppasopimus Mercosurin kanssa kirjoitettiin vuonna 1997, ja kauppa vapautetaan kymmenen vuoden siirtymäajan jälkeen (Blomberg 1998). Mercosurin laajentuminen tulevaisuudessa tulee olemaan kuitenkin vaikeaa. Tällä hetkellä laajentumisneuvotteluissa on siirrytty bilateraalisiin neuvotteluihin, mikä ei ole välttämättä tehokas neuvottelutaktiikka. Lievä taloudellinen kriisi vielä vaikeuttaa neuvotteluja, joka ilmenee mm. haluna estää tuontia. Laaja tulliliitto onkin epätodennäköinen ratkaisu ainakin lähivuosina tai se vaatii ainakin pitkät siirtymäajat.⁵²

Edellisten syiden takia on hyvin epätodennäköistä, että Etelä-Amerikkaan muodostuisi lähivuosina samanlainen kasvukeskus kuin Kaakkois-Aasiaan pari vuosikymmentä sitten. Sisäiset erimielisyydet ja taloudelliset kriisit aiheuttavat sen, että uusia ”Aasian tiikereitä” ei ole tulossa, ainakaan lähivuosina. Tutkijan mukaan talouden epävakaa kehitys tulee jatkumaan myös tulevaisuudessa, jolloin talous kasvaa muutaman vuoden hyvin ja ottaa jälleen takapakkia kriisin tai ulkoisen shokin vuoksi. Tästä epävakaasta kehitysnäkymästä huolimatta EU on muiden mukana hakemassa jalansijaa markkinoista jo nyt, vaikka suurta taloudellista nousua ei ole vielä tullutkaan. Potentiaalisia nousevia aloja on siksi paljon, että panostus kannattaa. Todennäköistä on, että EU:n ja Mercosurin vapaakauppaneuvotteluprosessi tulee jatkumaan, vaikka neuvotteluja hidastaisivat tietyt ongelmasektorit. Toisaalta neuvottelujen kesto on kokonaan toinen kysymys.⁵³

Mercosurille maatalous on tuonut viime vuosina kipeästi tarvittuja vientituloja. Vaikka Mercosur-maat ovat pyrkineet myös teollistamaan itseään vakaaman suhdannepolitiikan toivossa, lähivuosien aikana on kuitenkin odotettavissa, että panostus maataloustuotteiden viennin edistämiseksi jatkuu. Näin ollen vapaakauppahanke EU:n kanssa ja maataloustuotteiden viennin helpottaminen EU:n markkinoille on Mercosurille tärkeä projekti. Mercosur-maat ovat tähän asti olleet melko tiukkoja vapaakauppaneuvotteluissa maatalouskauppaa koskevissa vaatimuksissaan.⁵⁴ Erityisesti Mercosur-maat ovat halunneet poistaa tuonti-kiintiöt, jotka suosivat muita maita Mercosur-maiden kustannuksella.⁵⁵ Mercosurin neuvottelustrategiassa on kuitenkin ongelmansa. Mercosur-maat ovat kehitysmaita ja ne tarvitsevat kipeästi investointeja horjuvien talouksiensa tueksi. Todennäköistä onkin, että ne tulevat taipumaan maataloutta koskevissa vaatimuksissaan. Näin ollen maataloustuotteiden todelliseen vapaakauppaan päästään todennäköisesti vasta pitkien siirtymäaikojen jälkeen.⁵⁶

⁵² Kts. edellinen viite.

⁵³ Kts. edellinen viite.

⁵⁴ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

⁵⁵ Ulkomaankauppaliiton Brasilian kaupallisen sihteerin Taavin Siukon haastattelu sähköpostitse 8.9.1999.

⁵⁶ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

EU:n ja Mercosurin vapaakauppaneuvotteluprosessia ovat tahdittaneet neuvottelut Amerikan vapaakauppasopimuksesta (FTAA), jotka ovat tosin olleet vastatulessa viime aikoina. Nämä hankkeet ovat jossain määrin kilpailijoita keskenään, mutta EU:lla on ollut toistaiseksi etulyöntiasema. Tämä johtuu osaltaan siitä, että EU on kauppatilastoissa Yhdysvaltojen edellä, jolloin kiinnostus EU:ta kohtaan on ollut suurempaa. On myös tehty tutkimuksia, joiden mukaan EU:n vapaakauppasopimuksen tuoma hyvinvointi olisi suurempi kuin Amerikkokojen vastaava hanke (OECD 1998). Tutkijan mukaan Amerikkokojen vapaakauppasopimuksen voimaanastuminen vuonna 2005 on epärealistinen toive. Vuonna 2005 kaupan vapautuminen saattaa toki alkaa, mutta vapaakauppa-alueesta ei voida käytännössä puhua poikkeusten ja pitkien siirtymäaikojen vuoksi. Toisaalta ei ole myöskään todennäköistä, että EU:n hanke liikahtaisi kovin paljon nopeammin eteenpäin, vaan on syytä varautua vuosia ja vuosikymmeniä kestävään prosessiin. Mercosurin kannalta sopimusosapuolella ei loppujen lopuksi ole suurta merkitystä, koska he tarvitsevat näkyvyyttä ja investointeja omille maille. Myös monipuolinen kaupparakenne olisi heille hyödyllinen.⁵⁷

Mercosurin kauppapoliittinen asema maataloustuotteiden viennin osalta on tällä hetkellä hyvin avoin. Ennen EU:n ja Mercosurin välisiä vapaakauppaneuvotteluja, asiaa pohjustetaan kahdella muulla foorumilla. Tärkein prosessi on seuraavat WTO-neuvottelut, joissa päätetään mm. Mercosurin kannalta tärkeistä rajasuojista EU:hun. Toinen liki yhtä tärkeä prosessi on EU:n Lome-neuvottelut, joissa yritetään ratkaista vuoden 2000 kevääseen mennessä EU:n kauppapoliittiset linjat AKT-maiden tukemiseksi. Mercosurin kannalta tilanne on näissä neuvotteluissa rohkaiseva, sillä EU:n sisällä on käyty keskustelua siitä, onko AKT-maiden runsas tukeminen maataloustuonnissa oikeudenmukaista muita kehitysmaita kohtaan. Mercosurin vaikutusmahdollisuudet näissä molemmissa prosesseissa ovat pienet. WTO-neuvotteluissa tilanne saattaa muuttua, mikäli Mercosur saa neuvotteluissa tukea muilta mailta, lähinnä Yhdysvalloilta ja toisilta Cairns-mailta. Yhteistyössä Mercosurilla on paremmat mahdollisuudet onnistua EU:n rajasuojan alentamisessa kuin yksin EU:n kanssa neuvottelemalla. Näin ollen WTO:n Millenniumin neuvottelukierroksesta tulee kiinnostava Mercosurin kannalta.

Maataloustuotteiden tuonnin lisääntyminen EU:hun Mercosurista on erilaisen sopimusten lisäksi kiinni monista seikoista, myös liikkeenjohdollisista taidoista.⁵⁸ Jotta Mercosur pystyisi hyödyntämään EU:n laajat markkinat, tarvitsee se Euroopan markkinoiden teknisten asioiden tietoa. Latinalaisen Amerikan mailla on ollut joitakin menestyneitä maataloustuotteita Euroopan markkinoilla, kuten esimerkiksi chileläiset viinit. Avain uusille markkinoille on ollut paikalli-

⁵⁷ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

⁵⁸ Tutkija kauppatieteiden maisteri Kent Wilskan haastattelu Turussa 15.6.1999.

set yhteistyösopimukset, jotka osaavat markkinoida uudet tuotteet kauppoille ja kuluttajille. Tällä hetkellä tämä ei näyttäisi ongelmalta, koska monikansalliset yhtiöt ovat investoineet mittavasti sekä Argentiinaan että Brasiliaan tällä vuosikymmenellä. Toisaalta kauppavirrat saattavat voimistua myös toiseen suuntaan. Latalalainen Amerikka on iso markkina-alue, jossa elintason nousu ja väestön ruokailutottumusten muutos luovat markkinoita länsimaisille tuotteille. Elintarvikkeiden vienti vaatii EU:lta tulevaisuudessa todennäköisesti uusia yhä laadukkaampia tuotteita.

On hyvä muistaa, että Mercosurin, ja yleisemminkin Latalalaisen Amerikan, maataloustuotannon kehitys on vahvasti sidoksissa alueen yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen kehitykseen. Kehitysmaina näillä mailla on edelleen runsaasti tehtävää ja opittavaa myös maataloussektorin alalla. Ongelmia ovat mm. maanomistusolot, maaseudun väestön suuret tuloerot ja riittävän kastelujärjestelmän organisointi. Maatalouden harjoittamisen institutionaaliset puitteet vaihtelevat suuresti alueelta toiselle. Maatalouden kehittäminen vaatii taloudellisia resursseja, sosiaalisia aspekteja markkinaliberalismin keskellä sekä vakaata yhteiskunnallista kehitystä (FAO 1997b). Mercosur-mailla on puitteet kehittää edellä mainittuja seikkoja, mutta se edellyttää sitkeää työtä päämäärien saavuttamiseksi.

Kirjallisuus

- AmericasNetInternet 1999. Available: <http://www.americasnet.com>. Referred 7.5.1999.
- Blomberg, M 1998. Mercosur: Argentiina, Brasilia, Paraguay ja Uruguay yhteistyöalueena. Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan pro gradu -työ. Helsinki. 102 s.
- Brasilian Embassy in London 1999. Available: <http://www.brazil.org.uk>. Referred 12.4.1999.
- European Commission 1999. Available: <http://europa.eu.int/comm/dg06/agrista>. Referred 18.6.1999.
- European Union Market Access Database 1999. Available: <http://mkacddb.eu.int/>. Referred 2.8.1999.
- Eurostat 1998. Intra-and Extra-EU Trade, CD-Rom.
- Evans, P. & Walsh, J. 1994. Research Report. The Economist Intelligence Unit. London.
- FAO 1997. Production 1997. FAO yearbook vol. 51. Rome.
- FAO 1997b. Agricultural and Rural Development Policy in Latin America, New Directions and New Challenges. FAO Agricultural Policy and Economic Development Series 2, Rome.

- FAOSTAT 1999. Available: <http://apps.fao.org/>. Referred 9.8.1999.
- Guéneau, S. & Marloei, M. 1998. Analyse Comparative du Secteur Agricole (dont les produits Transformés) et du Secteur de la Pêche dans L'union Européenne et le Mercosur. Rapport à la Commission européenne DGIB, rapport final.
- IADB, Inter-American Development Bank 1999. Available: <http://www.iadb.org>. Referred 27.7.1999.
- IBGE 1999. Available: <http://www.agrobrasil.com.br/agrodados.html>. Referred 27.9.1999.
- ITC, International Trade Centre 1999. Available: (<http://www.intracen.org/>). Referred 11.8.1999.
- Latin World homepages 1999. Available: <http://www.latinworld.com/sur/>. Referred 5.5.1999.
- Maa- ja metsätalousministeriön 1997. Maataloustuotteiden tuontiohjeet, markkinapolitiikka ja puutarhayksikkö.
- Nagarajan 1998: Mercosur and Trade Diversion: What Do the Import Figures Tell Us? Economic Papers, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, number 129.
- Niemi, J. 1998. Agricultural Trade Relations between ASEAN and the EU. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 223. Helsinki.
- OECD 1998. Implications for the Mercosur Agreement for cereal and Livestock Product Markets and Trade. Directorate for Food, Agriculture and Fisheries Committee for Agriculture Agr/Ca(98)4/Final.
- OECD 1998b. Regulatory Reform in the Global Economy, Asian and Latin America Perspectives. OECD proceedings. Paris.
- OECD 1999. Agricultural Outlook 1999 – 2004. OECD Publications. Paris.
- Ulkomaankauppa 1997. SVT. Tullihallitus 1998. Helsinki.
- Uruguay Embassy in Washington D.C. Available: <http://embassy.org/uruguay/econ/mercosur>. Referred 4.3.1999.
- USDA, United States Department of Agriculture 1999. Available: <http://www.fas.usda.gov/agexport/tapo/general.html>. Referred 9.8.1999.
- Åberg, T. 1998. Regional integration i Mercosur och ASEAN 1990-96 – en jämförelse av graden av integrationen. Pro gradu –avhandling för Statsvetenskapliga fakulteten. Helsingfors. 109 s.

Liite 1. Maataloustuotteiden tuonti EU:hun Mercosurista maittain ja tuoteryhmittäin vuonna 1997

Maataloustuotteiden tuonti EU:hun Mercosurista vuonna 1997 (1000 ECU)

Tuotteet	Koodi	Brasilia	Paraguay	Uruguay	Argentiina	Chile	Yhteensä
Elävät eläimet	01	191	1	774	3223	425	4614
Liha ja muut syötävät eläimenosat	02	313715	4713	128773	352403	11105	810709
Kalat, äyriäiset, nilviäiset yms.	03	14199	90	20381	304383	124512	463565
Maito ja meijerituotteet	04	105	385	8294	24566	1771	35121
Muualle kuulumattomat eläinperäiset tuotteet	05	50598	2175	13228	16434	6312	88747
Elävät puut ja muut elävät kasvit	06	7439	0	44	264	1380	9127
Kasvikset sekä tietyt syötävät juuret ja mukulat	07	4685	136	316	66696	19925	91758
Syötävät hedelmät ja pähkinät; sitruhedelmien ja melonin kuoret	08	115932	20	40906	253550	364703	775111
Kahvi, tee, mate ja mausteet	09	1480122	63	81	13360	2004	1495630
Vilja	10	88	19	1445	152232	11002	164786
Myllyteollisuustuotteet, maltaat, tärkkelys yms.	11	677	1	0	14	49	741
Öljysiemenet ja -hedelmät yms.	12	1345426	116903	22828	245594	20770	1751521
Kumilakat; kumit, hartsit yms.	13	15322	0	215	51	11184	26772
Kasvipiperäiset punonta- ja palmikointiaineet	14	629	47	0	569	720	1965
Eläin- ja kasvirasvat ja -öljyt yms.	15	49039	950	3766	59762	4080	117597
Lihasta, kalasta, äyriäisistä yms. valmistetut tuotteet	16	159171	0	14070	91568	41885	306694
Sokeri ja sokerivalmisteet	17	24059	1523	137	434	135	26288
Kaakao ja kaakaovalmisteet	18	15687	0	0	30	50	15767
Leipomatuotteet (viljasta, maidosta yms. valmistetut)	19	459	63	6	411	16	955
Kasviksista, hedelmistä, pähkinöistä yms. valmistetut tuotteet	20	570905	176	897	19458	2948	594384
Erinäiset elintarvikevalmist.	21	30460	0	47	122	2145	32774
Juomat, etyylialkoholi ja etikka	22	10680	0	3777	32677	141603	188737
Elintarviketeoll. jätetuotteet	23	1373752	3284	544	1205970	87983	2671533
Tupakka	24	1373752	4678	53	39461	10	1417954
Yhteensä (1000 ECU)		6957092	135227	260582	2883232	856717	11092850

Lähde: Eurostat 1998.

Liite 2. Maataloustuotteiden vienti EU:sta Mercosuriin maittain ja tuoteryhmittäin vuonna 1997

Maataloustuotteiden vienti EU:sta Mercosuriin vuonna 1997 (1000 ECU)

Tuotteet	Koodi	Brasilia	Paraguay	Uruguay	Argentiina	Chile	Yhteensä
Elävät eläimet	1	4171	0	99	1820	1582	7672
Liha ja muut syötävät eläimenosat	2	3899	34	744	31503	937	37117
Kalat, äyriäiset, nilviäiset yms.	3	16050	0	1498	5455	492	23495
Maito ja meijerituotteet	4	63480	522	1195	8899	11484	85580
Muualle kuulumattomat eläinperäiset tuotteet	5	23570	35	1094	4689	5541	34929
Elävät puut ja muut elävät kasvit	6	1067	10	1725	4957	560	8319
Kasvikset sekä tietyt syötävät juuret ja mukulat	7	18887	10	766	1935	1262	22860
Syötävät hedelmät ja pähkinät; sitrushedelmien ja melonin kuoret	8	22420	75	380	2890	1486	27251
Kahvi, tee, mate ja mausteet	9	2145	133	524	3104	656	6562
Vilja	10	2725	0	6	3807	5371	11909
Myllyteollisuustuotteet, maltaat, tärkkelys yms.	11	74084	7	313	4059	4237	82700
Öljysiemenet ja -hedelmät yms.	12	4457	239	731	8691	2555	16673
Kumilakat; kumit, hartsit yms.	13	11826	24	219	6650	1976	20695
Kasvipäriset punonta- ja palmikointiaineet	14	133	0	10	17	15	175
Eläin- ja kasvirasvat ja -öljyt yms.	15	70233	301	1841	14835	7872	95082
Lihasta, kalasta, äyriäisistä yms. valmistetut tuotteet	16	8118	216	1267	8071	1302	18974
Sokeri ja sokerivalmisteet	17	5468	343	1642	5437	2041	14931
Kaakao ja kaakaovalmisteet	18	17791	523	2991	10727	3749	35781
Leipomatuotteet (viljasta, maidosta yms. valmistetut)	19	47213	685	3002	15797	4740	71437
Kasviksista, hedelmistä, pähkinöistä yms. valmistetut tuotteet	20	39931	1369	7145	17260	2930	68635
Erinäiset elintarvikevalmist.	21	25633	347	3447	10361	7907	47695
Juomat, etyylialkoholi ja etikka	22	132753	88422	60627	45399	30204	357405
Elintarviketeoll. jätetuotteet	23	17385	242	1009	6052	7071	31759
Tupakka	24	16142	552	5081	1351	3397	26523
Yhteensä (1000 ECU)		629581	94089	97356	223766	109367	1154159

Lähde: Eurostat 1998.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia (tiedonantoja)
Research Reports of the Agricultural Economics Research Institute

- No 223 Niemi, J. 1998. Agricultural trade relations between ASEAN and the EU. 82 p.
- No 224 Lehtonen, H. 1998. Suomen maatalouden alueellinen sektorimalli. Versio 1.0. 155 s.
- No 225 Lankoski, J. 1998. Linkages between agricultural trade and the environment. 79 p.
- Lankoski, J. 1998. Agricultural trade liberalisation and environmental externalities. 7-31 p.
- Lankoski, J. & Lehtonen, H. 1998. Agricultural policy reforms and environmental quality in Finland: a sector model application. 32-52 p.
- Alanen, L. & Lankoski, J. 1998. Impacts of environmental protection on agricultural trade and competitiveness. 53-73 p.
- No 226 Forsman, S. & Aro, J. 1998. Elintarvikealan maaseutuyritysten keskeiset markkinointikanavat. s. 7-56.
- Kupiainen, T. 1998. Elämystyyli elintarvikkeiden kuluttajasegmentoinnissa. s. 59-136.
- No 227 Haataja, K. 1998. Karjanlannan käytön kannattavuus. 107 s.
- No 228 Miettinen, M. 1998. Maatalouden verotus Saksassa. 187 s.
- No 229 Pietola, K., Lempiö, P. & Heikkilä, A.-M. 1998. Kotieläinrakennusinvestointien kannattavuus ja maksuvalmius. 119 s.
- No 230 Ala-Orvola, L. (toim.). 1998. Käyttöomaisuuskirjanpidon uudistus kirjanpito-tiloilla. 73 s.
- Ala-Orvola, L., Rantala, O. & Pietola, K. 1998. Käyttöomaisuuden arvostus- ja poistomenetelmän uudistus maatalouden kannattavuuskirjanpidossa. s. 7-23.
- Valkola, J. 1998. Käyttöomaisuuden arvostus- ja poistomenetelmän muutoksen vaikutus kirjanpito-tilojen tuloksiin. s. 24-73.
- No 231 Rantamäki-Lahtinen, L. 1999. Viljelijöiden eläketurvan taloudellinen tarkastelu. s. 11-75.
- Lehmusvuori, P. 1999. Lomituspalveluihin tehtyjen muutosten vaikutukset kotieläintiloilla. s. 76-168.
- No 232 Lehtonen, H., Linjakumpu, H., Knuutila, M. & Marttila, J. 1999. Maatalouden rakennekehitys vuoteen 2008. 137 s.
- No 233 Virolainen, M. 1999. Hormonilihariita EU:n ja USA:n välillä - SPS-sopimuksen merkitys vapautuvassa maailmankaupassa. 71 s.
- No 234 Myyrä, S. & Pietola, K. Tuottavuuskehitys Suomen maataloudessa vuosina 1987-97. 57 s.
- No 235 Rantamäki-Lahtinen, L. 1999. Maaseudun pienyritysrekisteri. 84 s.
- No 236 Heikkilä, A.-M. 1999. Poikimavälin pituuden taloudelliset vaikutukset. 54 s.
- No 237 Nissi, V.-P. & Pietola, K. 1999. Väkiarvotason ja ruokinnan jaksottamisen taloudellinen merkitys naudanlihan tuotannossa. s. 7-65.
- Nissi, V.-P., Rinne, M. & Pietola, K. 1999. Ruokinnan vaikutus naudanlihan tuotannon kannattavuuteen. s. 67-90.

MAATALOUDEN
TALOUDELLINEN
TUTKIMUSLAITOS

Julkaisun hinta 70:–
ISBN 951-687-063-5
ISSN 1239-8799